

ΛΥΚΕΙΟ ΑΓΙΑΣ ΦΥΛΑΞΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

**ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑΣ: ΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΝΕΡΓΟ ΠΟΛΙΤΗ
ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ**

**ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑΣ**

Υπό την Αιγίδα:

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΟΧΩΝ, ΕΝΙΑΙΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΙ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ

**ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΟΝΕΩΝ / ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ
ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΓΙΑΣ ΦΥΛΑΞΕΩΣ
2025-2026**

ΛΥΚΕΙΟ ΑΓΙΑΣ ΦΥΛΑΞΕΩΣ ΛΕΜΕΣΟΥ

**ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΟΤΗΤΑΣ: ΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΝΕΡΓΟ ΠΟΛΙΤΗ
ΤΟΥ 21^{ΟΥ} ΑΙΩΝΑ**

ΟΔΗΓΟΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ

**ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΤΟΧΩΝ, ΕΝΙΑΙΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΑΙ
ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΜΑΘΗΣΗΣ**

**ΕΚΔΟΣΗ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΟΝΕΩΝ / ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ
ΛΥΚΕΙΟΥ ΑΓΙΑΣ ΦΥΛΑΞΕΩΣ
2025-2026**

ΣΥΓΓΡΑΦΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Δρ. Ανδρέας Χατζηχαμπής (ΒΔΑ΄), Δρ. Ειρήνη Διερωνίτου, Αργύρης Αλεξάνδρου, Σκεύη Ανδρέου, Μαρία Γεωργίου, Δόξα Ευσταθίου, Ζωή Ιωαννίδου, Χρύσω Μιχαηλίδου, Χρίστος Πελεκανής, Έλενα Πηδιά, Δρ. Μαρία Τζοβενάκη.

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Δρ. Δημήτριος Κατσαπής

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ, ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΕΠΟΠΤΕΙΑ

Δρ. Ανδρέας Χατζηχαμπής, ΒΔΑ΄

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

Δρ. Ειρήνη Διερωνίτου

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ

Επίτροπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού
κ. Έλενας Περικλέους

ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΦΟΡΕΙΣ

Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου
Σύνδεσμος Γονέων και Κηδεμόνων Λυκείου Αγίας Φυλάξεως

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Σύνδεσμος Γονέων και Κηδεμόνων Λυκείου Αγίας Φυλάξεως

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ

Χατζηχαμπής Α. Χαρ., Διερωνίτου, Ε., Αλεξάνδρου, Α., Ανδρέου, Σ., Γεωργίου, Μ., Ευσταθίου, Δ., Ιωαννίδου, Ζ., Μιχαηλίδου, Χ., Πελεκανής, Χ., Πηδιά, Ε. και Τζοβενάκη. Μ. (2026). *Ακαδημία Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας: Μια Εκπαιδευτική Καινοτομία για τον Ενεργό Πολίτη του 21^{ου} Αιώνα*. Λύκειο Αγίας Φυλάξεως, Λεμεσός, Κύπρος.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1.	ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ	9
2.	ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ	11
3.	ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ	15
4.	Σεμινάριο 1: Εισαγωγή στη Μαθητική Ηγεσία, Στυλ Ηγεσίας & Ο Ρόλος Μαθητικών Συμβουλίων ως παράγοντες πολιτότητας	25
4.1.	Στοιχεία Σεμιναρίου.....	25
4.2.	Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου	28
4.3.	Δραστηριότητες	32
4.3.1	Στυλ Ηγεσίας “Τι είδους ηγέτης είσαι”;	32
4.3.2	Σχέδιο Δράσης Μαθητικού Συμβουλίου	32
4.4.	Φωτογραφίες.....	33
5.	Σεμινάριο 2: Δεξιότητες Επικοινωνίας & Δημόσιας Ομιλίας ...	35
5.1.	Στοιχεία Σεμιναρίου.....	35
5.2.	Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου	38
5.3.	Δραστηριότητες	41
5.3.1	Δραστηριότητα 1: «Σπασμένο Τηλέφωνο» – Εμπόδια και Παραμορφώσεις της Επικοινωνίας.....	41
5.3.2	Δραστηριότητα 2: «Η Δύναμη του Τόνου της Φωνής» – Λεκτική και Μη Λεκτική Επικοινωνία	42
5.4.	Φωτογραφίες.....	43
6.	Σεμινάριο 3: Δεξιότητες Συνεργασίας & Ομαδικής Εργασίας ..	45
6.1.	Στοιχεία Σεμιναρίου.....	45
6.2.	Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου	48

6.3.	Δραστηριότητες	55
6.4.	Φωτογραφίες	57
7.	Σεμινάριο 4: Διαχείριση Συγκρούσεων & Διαπραγμάτευση - Ο ρόλος του μαθητή - Ηγέτη	59
7.1.	Στοιχεία Σεμιναρίου	59
7.2.	Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου	62
7.3.	Δραστηριότητες	66
7.3.1.	Βιωματικό μέρος	66
7.3.2.	Σχέδιο Δράσης Μαθητικού Συμβουλίου	68
7.4.	Φωτογραφίες	69
8.	Σεμινάριο 5: Πολιτότητα & Ενεργός Πολίτης του 21^{ου} αιώνα ..	71
8.1.	Στοιχεία Σεμιναρίου	71
8.2.	Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου	73
8.3.	Δραστηριότητες	79
8.3.1.	Ο Χάρτης της Ευθύνης μου	79
8.3.2.	Το Συμβούλιο του Μέλλοντος	79
8.3.3.	Η Πόλη σε Κρίση	80
8.3.4.	Ψηφιακός Πολίτης	80
8.3.5.	Η Πράξη Πολιτότητας	81
8.4.	Φωτογραφίες	82
9.	Σεμινάριο 6: Ηθική Ηγεσία – Η σχέση και ο Ρόλος των Μαθητικών Συμβουλίων	85
9.1.	Στοιχεία Σεμιναρίου	85
9.2.	Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου	87
9.3.	Δραστηριότητες	90
9.4.	Φωτογραφίες	101

10. Τελικό Σεμινάριο: Αυτοαξιολόγηση και Αναστοχασμός Ακαδημίας	103
10.1. Στοιχεία Σεμιναρίου.....	103
10.2. Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου	106
10.3. Δραστηριότητες	109
10.4. Φωτογραφίες.....	117

1. ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ

Με ιδιαίτερη χαρά και βαθιά ικανοποίηση χαιρετίζω την έκδοση του παρόντος Οδηγού Εκπαιδευτικού της «Ακαδημίας Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας» του Λυκείου Αγίας Φυλάξεως· μιας σημαντικής εκπαιδευτικής πρωτοβουλίας που φιλοδοξεί να συμβάλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση ενεργών, υπεύθυνων και δημοκρατικών πολιτών του 21^{ου} αιώνα.

Σε μια εποχή κατά την οποία οι κοινωνίες μεταβάλλονται με γοργούς ρυθμούς και οι νέοι καλούνται να διαχειριστούν σύνθετες κοινωνικές, πολιτισμικές, τεχνολογικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις, το σχολείο δεν μπορεί να περιορίζεται αποκλειστικά στη μετάδοση γνώσεων. Οφείλει να λειτουργεί ως ένας ζωντανός παιδαγωγικός οργανισμός που καλλιεργεί αξίες, ήθος, δημοκρατική συνείδηση, ενσυναίσθηση, υπευθυνότητα και κοινωνική συμμετοχή. Οφείλει να δημιουργεί πολίτες που να μπορούν να σκέφτονται κριτικά, να συνεργάζονται δημιουργικά, να επικοινωνούν αποτελεσματικά και να συμμετέχουν ενεργά στα κοινά. Η Ακαδημία Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας γεννήθηκε ακριβώς μέσα από αυτή την ανάγκη: να προσφέρει στους μαθητές και στις μαθήτρές μας ευκαιρίες βιωματικής μάθησης, προσωπικής ανάπτυξης και ουσιαστικής συμμετοχής στη σχολική και κοινωνική ζωή. Πρόκειται για μια ολοκληρωμένη εκπαιδευτική δράση που συνδέει τη μαθητική ηγεσία με την πολιτότητα, τη δημοκρατική παιδεία και τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, δημιουργώντας ένα δυναμικό πλαίσιο καλλιέργειας της προσωπικότητας των νέων ανθρώπων.

Το Λύκειο Αγίας Φυλάξεως πιστεύει βαθιά ότι κάθε μαθητής και κάθε μαθήτρια διαθέτει δυνατότητες, φωνή, δημιουργικότητα και ικανότητα θετικής επιρροής. Η ηγεσία δεν αποτελεί προνόμιο λίγων· είναι μια στάση ζωής που θεμελιώνεται στον σεβασμό, στην ευθύνη, στη συνεργασία και στην προσφορά προς τον συνάνθρωπο και την κοινότητα. Μέσα από τα

σεμινάρια, τα εργαστήρια, τις βιωματικές δραστηριότητες και τις συλλογικές δράσεις της Ακαδημίας, οι μαθητές μας ενθαρρύνονται να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες, να εκφράζουν δημιουργικά τις ιδέες τους, να ακούν τους άλλους, να επιλύουν συγκρούσεις με δημοκρατικό διάλογο και να λειτουργούν ως ενεργοί πολίτες με κοινωνική ευαισθησία και ανθρωπιστικές αξίες.

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς όλους όσοι συνέβαλαν στη δημιουργία και υλοποίηση αυτής της αξιόλογης εκπαιδευτικής καινοτομίας. Ιδιαίτερα συγχαίρω τη συγγραφική ομάδα, την Επιτροπή Στόχων, Ενιαίου Σχεδίου Βελτίωσης Σχολικής Μονάδας και Επαγγελματικής Μάθησης, και ιδιαίτερα τον ΒΔΑ΄ Δρα Ανδρέα Χατζηχαμπή για την οργάνωση, τον συντονισμό και την εποπτεία της Ακαδημίας. Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω όλους τους εκπαιδευτικούς, συνεργάτες, εισηγητές και φορείς, όπως και την οργανωτική εκπαιδευτικό της Ακαδημίας Δρα Ειρήνη Διερωνίτου, που εργάστηκαν με αφοσίωση, επιστημονική επάρκεια και παιδαγωγικό όραμα για την υλοποίηση της Ακαδημίας. Ιδιαίτερες ευχαριστίες εκφράζω επίσης προς την Επίτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού κα Έλενα Περικλέους και τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον Σύνδεσμο Γονέων και Κηδεμόνων για την ευγενική χορηγία της παρούσας έκδοσης και την όλη στήριξη. Η συνεργασία σχολείου, οικογένειας και κοινωνίας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαμόρφωση νέων ανθρώπων με αξίες, ήθος και ενεργή συμμετοχή στα κοινά.

Με πίστη στις δυνατότητες της νέας γενιάς και με όραμα για ένα σχολείο που καλλιεργεί την ηγεσία, την πολιτότητα και τις πανανθρώπινες αξίες, εύχομαι κάθε επιτυχία στην πορεία και εξέλιξη της Ακαδημίας.

Δρ. Δημήτριος Κατσιαής

Διευθυντής

Λυκείου Αγίας Φυλάξεως Λεμεσού

2. ΠΡΟΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Το σύγχρονο και ανθρωποκεντρικό σχολείο δεν περιορίζεται στη μετάδοση γνώσεων, αλλά επιχειρεί να αγγίξει τον εσωτερικό πυρήνα του ανθρώπου, να ενεργοποιήσει τη συνείδηση, να μορφοποιήσει ήθος και αξίες, να καλλιεργήσει ευθύνη και να εμψυχήσει στους νέους εκείνη τη λεπτή αλλά ανεκτίμητη αίσθηση ότι η ζωή αποκτά αληθινό νόημα μόνο όταν συνδέεται με τον άλλον άνθρωπο, με την κοινότητα, με τον κόσμο.

Η «Ακαδημία Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας» γεννήθηκε ακριβώς μέσα από αυτή τη βαθύτερη ανάγκη. Όχι ως ακόμη μία σχολική δράση, ούτε ως ένα τυπικό πρόγραμμα επιμόρφωσης, αλλά ως μια παιδαγωγική αναζήτηση νοήματος μέσα στον θόρυβο της εποχής μας. Ως μια προσπάθεια να ξαναθυμηθούμε ότι η εκπαίδευση δεν αφορά μόνο το «τι θα γίνουν» οι μαθητές στο μέλλον, αλλά κυρίως το «ποιοι άνθρωποι θα γίνουν». Διότι σε έναν κόσμο που αλλάζει με ιλιγγιώδη ταχύτητα, όπου η πληροφορία πολλαπλασιάζεται αλλά συχνά η σοφία λιγοστεύει, το μεγάλο ζητούμενο της παιδείας παραμένει πάντοτε ο άνθρωπος.

Ζούμε σε μια εποχή αντιφάσεων. Η ανθρωπότητα κατέκτησε πρωτοφανή επιστημονικά και τεχνολογικά επιτεύγματα, κι όμως ο άνθρωπος εξακολουθεί να παλεύει με τη μοναξιά, τον φόβο, τη βία, τον φανατισμό, την αδιαφορία και τη διάρρηξη των ανθρώπινων σχέσεων. Η ψηφιακή εποχή έφερε απεριόριστες δυνατότητες επικοινωνίας, αλλά πολλές φορές αποδυνάμωσε τη βαθιά ανθρώπινη συνομιλία. Οι νέοι σήμερα μεγαλώνουν μέσα σε ένα περιβάλλον υπερπληροφόρησης, κοινωνικών πιέσεων και συνεχών μεταβολών, αναζητώντας συχνά έναν σταθερό άξονα νοήματος και προσανατολισμού.

Μέσα σε αυτή την πραγματικότητα, το σχολείο καλείται να επαναπροσδιορίσει τον ρόλο του. Δεν αρκεί πλέον να είναι ένας χώρος γνωστικής διδασκαλίας. Οφείλει να γίνει ένας χώρος ελευθερίας, δημοκρατίας, στοχασμού, δημιουργίας και εσωτερικής καλλιέργειας.

Ένας τόπος όπου οι μαθητές μαθαίνουν να θέτουν ουσιαστικά ερωτήματα για τον άνθρωπο, την κοινωνία, τη δικαιοσύνη, την ευθύνη, τη ζωή.

Η μαθητική ηγεσία και πολιτότητα, όπως προσεγγίζεται μέσα από την Ακαδημία, δεν ταυτίζεται με την εξουσία, την επιβολή ή την προσωπική προβολή. Η αληθινή ηγεσία δεν είναι θόρυβος, είναι ήθος. Δεν είναι επιθυμία κυριαρχίας, είναι ικανότητα προσφοράς. Δεν είναι η δύναμη να επιβάλλεσαι στους άλλους, αλλά η δύναμη να εμπνέεις, να συνθέτεις, να υπηρετείς το κοινό καλό. Ο μαθητής-ηγέτης δεν είναι εκείνος που προηγείται για να φανεί, αλλά εκείνος ο πολίτης που ανοίγει δρόμο ώστε να μπορέσουν και οι άλλοι να περπατήσουν μαζί του.

Ιδιαίτερα σημαντικό θεωρούμε το γεγονός ότι η Ακαδημία παράλληλα με την ανάπτυξη ηγετικών δεξιοτήτων, προσεγγίζει τη μαθητική ηγεσία ως παιδαγωγική διαδικασία οικοδόμησης χαρακτήρα, πολιτότητας και κοινωνικής συνείδησης. Οι θεματικές ενότητες που αναπτύσσονται, όπως η επικοινωνία και η δημόσια ομιλία, η συνεργασία και η ομαδική εργασία, η διαχείριση συγκρούσεων, η ενεργός πολιτότητα, η ηγεσία με αξίες, η ενσυναίσθηση και η υπευθυνότητα, αποτελούν θεμελιώδεις άξονες για τη διαμόρφωση ολοκληρωμένων προσωπικοτήτων και πολιτών που θα μπορούν να ανταποκριθούν στις προκλήσεις του σύγχρονου κόσμου.

Διότι η κοινωνία μας δεν έχει ανάγκη μόνο από επιτυχημένους ανθρώπους. Έχει ανάγκη από πολίτες αkéραιοις. Από ανθρώπους που να μπορούν να συνεργάζονται χωρίς να ακυρώνουν τον άλλον. Να διαφωνούν χωρίς να μισούν. Να διεκδικούν χωρίς να ταπεινώνουν. Να ονειρεύονται χωρίς να χάνουν την ανθρωπιά τους. Η παιδεία οφείλει να βοηθήσει τους νέους να οικοδομήσουν όχι μόνο δεξιότητες, αλλά και εσωτερικό πολιτισμό. Να καλλιεργήσουν εκείνη την αθόρυβη ευγένεια της ψυχής που αποτελεί ίσως το βαθύτερο θεμέλιο κάθε δημοκρατικής κοινωνίας.

Παράλληλα, μέσα από τη λειτουργία των μαθητικών συμβουλίων, οι μαθητές αποκτούν βιωματική εμπειρία συμμετοχικής δημοκρατίας και

συλλογικής ευθύνης. Μαθαίνουν να συνεργάζονται, να διαβουλεύονται, να συνδιαμορφώνουν προτάσεις και να αναλαμβάνουν δράσεις που βελτιώνουν τη σχολική ζωή και ενισχύουν τη σύνδεση του σχολείου με την κοινωνία. Με αυτόν τον τρόπο, το σχολείο μετατρέπεται σε ένα μικρό εργαστήριο δημοκρατίας, διαλόγου και κοινωνικής συμμετοχής. Η δημοκρατία, άλλωστε, δεν διδάσκεται μόνο θεωρητικά. Βιώνεται. Μαθαίνεται μέσα από τη συμμετοχή, την ευθύνη, τη συνύπαρξη, τον διάλογο και τον σεβασμό όλων ανεξαιρέτως. Όταν οι μαθητές αποκτούν φωνή μέσα στο σχολείο, τότε μαθαίνουν σταδιακά ότι η κοινωνία δεν είναι κάτι ξένο προς αυτούς, αλλά ένας κοινός τόπος ευθύνης και συνδημιουργίας. Η πολιτότητα δεν είναι μια αφηρημένη έννοια των βιβλίων, είναι καθημερινή πράξη. Είναι ο τρόπος που στεκόμαστε απέναντι στον συνάνθρωπο, στο περιβάλλον, στην αλήθεια, στη δικαιοσύνη.

Η εποχή μας έχει ανάγκη από νέους ανθρώπους με πνευματική ανθεκτικότητα, με κριτική σκέψη, με ενσυναίσθηση και κοινωνική ευαισθησία. Έχει ανάγκη από ανθρώπους που να μπορούν να σταθούν απέναντι στην παραπληροφόρηση, στον φανατισμό, στον ατομικισμό και στη βία χωρίς να χάνουν την ανθρωπιά τους. Από ανθρώπους που να υπερασπίζονται τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, το περιβάλλον και την αξιοπρέπεια του ανθρώπου όχι ως ιδεολογικά συνθήματα, αλλά ως καθημερινό τρόπο ζωής.

Η Ακαδημία Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας αποτελεί μια ταπεινή αλλά ουσιαστική συμβολή προς αυτή την κατεύθυνση. Μια προσπάθεια να δοθεί στους μαθητές όχι μόνο γνώση, αλλά προσανατολισμός. Όχι μόνο πληροφορία, αλλά νόημα. Όχι μόνο δεξιότητες, αλλά αξίες.

Είμαι βέβαιος ότι η Ακαδημία Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας θα αποτελέσει έναν ουσιαστικό θεσμό παιδαγωγικής καλλιέργειας και έμπνευσης για τους μαθητές και τις μαθήτρές μας. Πιστεύω ακράδαντα ότι μέσα από τέτοιες δράσεις οικοδομούμε ένα σχολείο περισσότερο

δημοκρατικό, ανθρώπινο, συμμετοχικό και δημιουργικό, ένα σχολείο που δεν προετοιμάζει απλώς μαθητές για ύλη και για εξετάσεις, αλλά νέους ανθρώπους για τη ζωή, την κοινωνία και το μέλλον.

Κλείνοντας, αισθάνομαι την ανάγκη να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς όλους όσοι πίστεψαν σε αυτό το όραμα και συνέβαλαν με αφοσίωση, έμπνευση και αγάπη στην υλοποίησή του. Τον διευθυντή του σχολείου Δρα Δημήτρη Καππαή που ασπάστηκε το όραμα της Επιτροπής Στόχων, Ενιαίου Σχεδίου Βελτίωσης Σχολικής Μονάδας και Επαγγελματικής Μάθησης, όλους ανεξαιρέτα τους στενούς μου συνεργάτες εκπαιδευτικούς μέλη της επιτροπής, την Επίτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού που έθεσε υπό την αιγίδα της την Ακαδημία και τον Οργανισμό Νεολαίας Κύπρου για τη συνεργασία τους. Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον Σύνδεσμο Γονέων και Κηδεμόνων του σχολείου μας που χωρίς τη χορηγία του δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί η παρούσα έκδοση. Θερμές ευχαριστίες επίσης προς τους εκλεκτούς ομιλητές στα σεμινάρια της Ακαδημίας.

Η εκπαίδευση παραμένει πάντοτε ένα συλλογικό έργο πίστης στον άνθρωπο. Και κάθε εκπαιδευτική προσπάθεια που υπηρετεί τον νέο άνθρωπο με ήθος, όραμα και ανθρωπιά αποτελεί, με τον δικό της αθόρυβο τρόπο, μια πράξη ελπίδας απέναντι στο μέλλον. Η βαθύτερη ουσία της παιδείας είναι να διδάσκει τον άνθρωπο όχι μόνο πώς να σκέφτεται, αλλά και πώς να φωτίζει τον κόσμο με την παρουσία του.

Δρ. Ανδρέας Χατζηχαμπής, ΒΔΑ' (Βιολογίας)
Συντονισμός, Οργάνωση, Εποπτεία της Ακαδημίας

3. ΤΟ ΟΡΑΜΑ ΚΑΙ Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

Η **Μαθητική Ηγεσία και Πολιτότητα** είναι η διαδικασία με την οποία οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν ρόλο πρωτοβουλίας, ευθύνης και θετικής επιρροής μέσα στη σχολική κοινότητα ή/και εκτός σχολείου. Δεν περιορίζεται μόνο στις τυπικές θέσεις/δράσεις του Μαθητικού Συμβουλίου, αλλά αφορά την καλλιέργεια δεξιοτήτων, στάσεων και αξιών που βοηθούν τους μαθητές να γίνουν ενεργοί πολίτες, ικανοί να εμπνέουν και να συνεργάζονται.

1. Κύρια Χαρακτηριστικά Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας:

- **Ανάληψη Ευθύνης:** Ο μαθητής μαθαίνει να παίρνει πρωτοβουλίες για δράσεις που ωφελούν τη σχολική κοινότητα ή/και εκτός σχολείου.
- **Συνεργασία:** Προώθηση πνεύματος ομάδας, σεβασμός στη διαφορετικότητα και ικανότητα διαχείρισης συγκρούσεων.
- **Επικοινωνία:** Ικανότητα έκφρασης ιδεών με σαφήνεια και ακρόασης των άλλων.
- **Δεξιότητες 21^{ου} Αιώνα:** Κριτική σκέψη, δημιουργικότητα, συνεργασία, επικοινωνία.
- **Πολιτότητα:** Ενεργός πολιτότητα, Ατομική και Συλλογική δράση.
- **Ηθική & Αξίες:** Καλλιέργεια ενσυναίσθησης, ακεραιότητας, ευθύνης και υπευθυνότητας.

2. Οφέλη:

- **Για τον μαθητή:** Ενδυνάμωση αυτοπεποίθησης, Ανάπτυξη ηγετικών δεξιοτήτων, Καλύτερη ακαδημαϊκή επίδοση, Ενεργός εμπλοκή στα σχολικά δρώμενα και εκτός σχολείου, Ανάληψη Ευθύνης: Παίρνει πρωτοβουλίες για δράσεις εντός ή/και εκτός

σχολείου, Ανάπτυξη Συνεργασίας και πνεύματος ομάδας, Ανάπτυξη Επικοινωνίας και Δημόσιας Ομιλίας, Ανάπτυξη Πολιτότητας: Ενεργός πολιτότητα, Ατομική και Συλλογική δράση, Καλλιέργεια Ηθικής & Αξιών στην Ηγεσία: Καλλιέργεια ενσυναίσθησης, ακεραιότητας, ευθύνης και υπευθυνότητας.

- **Για το σχολείο:** Βελτίωση κλίματος, συμμετοχή των μαθητών στις αποφάσεις, προώθηση καινοτόμων δράσεων.
- **Για την κοινωνία:** Δημιουργία ενεργών και υπεύθυνων πολιτών.

3. Τρόποι Καλλιέργειας:

- Προγράμματα **Μαθητικών Συμβουλίων** με ουσιαστική συμμετοχή.
- Δράσεις **υπηρεσίας στην κοινότητα** (service learning).
- Συμμετοχή σε **προγράμματα Erasmus+** και μαθητικές ανταλλαγές.
- Εκπαίδευση σε **δεξιότητες ηγεσίας** (workshops, σεμινάρια).
- **Συμβουλευτική Καθοδήγηση** από εκπαιδευτικούς ή μεγαλύτερους μαθητές.

B. Πολιτική Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας του Λυκείου Αγίας Φυλάξεως

1. Εισαγωγή:

Το Λύκειο Αγίας Φυλάξεως αναγνωρίζει τη **μαθητική ηγεσία και πολιτότητα** ως θεμελιώδη συνιστώσα της εκπαιδευτικής διαδικασίας και ως μέσο ανάπτυξης ενεργών, υπεύθυνων και δημοκρατικών πολιτών. Η καλλιέργεια ηγετικών δεξιοτήτων στους μαθητές προάγει την αυτονομία, την κριτική σκέψη και την κοινωνική συμμετοχή και πολιτότητα, συμβάλλοντας στη δημιουργία μιας σχολικής κουλτούρας συμμετοχής, συνεργασίας και σεβασμού.

2. Εναρμόνιση με υφιστάμενες πολιτικές και προτεραιότητες:

Η πολιτική αυτή εναρμονίζεται με τους Κανονισμούς Λειτουργίας των Δημόσιων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης, τη φιλοσοφία των Νέων Αναλυτικών Προγραμμάτων, και τις ευρωπαϊκές κατευθύνσεις για την εκπαίδευση του 21^{ου} αιώνα, την έμφαση στις δεξιότητες 4Cs (Critical thinking – Creativity – Collaboration – Communication), καθώς και το ανθρωποκεντρικό και συμπεριληπτικό σχολείο.

3. Όραμα:

Όραμα του Λυκείου Αγίας Φυλάξεως είναι να καταστεί το σχολείο χώρος καλλιέργειας ηγετικών ικανοτήτων και πολιτότητας, όπου κάθε μαθητής αισθάνεται ότι η φωνή του έχει αξία και δύναται να συμβάλει στη λήψη αποφάσεων και στη βελτίωση της σχολικής ζωής. Το σχολείο είναι ένας χώρος όπου οι μαθητές/τριες αναλαμβάνουν ρόλο πρωτοβουλίας, ευθύνης και θετικής επιρροής μέσα στη σχολική κοινότητα ή/και εκτός σχολείου, ως ενεργοί πολίτες, ικανοί να εμπνέουν, να συμμετέχουν δημοκρατικά και να συνεργάζονται.

4. Στρατηγικοί Στόχοι:

1. **Ενδυνάμωση Μαθητών:** Ανάπτυξη αυτοπεποίθησης, δεξιοτήτων επικοινωνίας και συνεργασίας.
2. **Συμμετοχή & Δημοκρατία:** Ενίσχυση της συμμετοχής στα όργανα μαθητικής εκπροσώπησης και στις διαδικασίες λήψης αποφάσεων.
3. **Ανάπτυξη Δεξιοτήτων 21^{ου} Αιώνα:** Εφαρμογή δράσεων που καλλιεργούν κριτική σκέψη, δημιουργικότητα, επικοινωνία, συνεργασία, υπευθυνότητα και κοινωνική ευαισθησία.
4. **Σύνδεση με Κοινωνία:** Προώθηση δράσεων που συνδέουν το σχολείο με την τοπική κοινότητα και τα παγκόσμια ζητήματα.

5. **Διά Βίου Μάθηση:** Δημιουργία κουλτούρας συνεχούς ανάπτυξης ηγετικών και κοινωνικών δεξιοτήτων.

5. Προβλεπόμενες Δράσεις:

- **Ενεργοποίηση Μαθητικών Συμβουλίων** με ουσιαστικό ρόλο στη λήψη αποφάσεων.
- **Διοργάνωση Σεμιναρίων - Εργαστηρίων Μαθητικής Ηγεσίας** με θεματικές όπως επικοινωνία, διαχείριση συγκρούσεων, συνεργασία και ομαδική εργασία.
- **Πρόγραμμα «συμμαθητικής καθοδήγησης»:** Μαθητές της Γ΄ Λυκείου καθοδηγούν μαθητές της Α΄ Λυκείου.
- **Δράσεις Κοινωνικής Προσφοράς:** Εθελοντισμός, οικολογικές παρεμβάσεις, φιλανθρωπικές καμπάνιες.
- **Διαγωνισμοί Ιδεών & Καινοτομίας:** Μαθητικοί διαγωνισμοί για βελτίωση της σχολικής ζωής (π.χ. Ενδοσχολικοί διαγωνισμοί, Green Ideas).
- **Συμμετοχή σε Ευρωπαϊκά Προγράμματα:** Erasmus+, Model European Parliament.
- **Δημιουργία Ομάδας Επικοινωνίας:** Μαθητές που αναλαμβάνουν την παρουσίαση δράσεων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης του σχολείου (Ραδιοσταθμός και Κανάλι YouTube).

6. Δείκτες Επιτυχίας:

- **Ποσοτικοί:**
 - ο Αύξηση συμμετοχής και δράσης στα μαθητικά συμβούλια.
 - ο Αριθμός μαθητών που συμμετέχουν σε προγράμματα ηγεσίας ή mentoring.
 - ο Αριθμός δράσεων κοινωνικής προσφοράς ανά σχολική χρονιά.

- **Ποιοτικοί:**

- ο Βελτίωση σχολικού κλίματος.
- ο Αναγνώριση δράσεων από εξωτερικούς.
- ο Ενίσχυση της αίσθησης «ανήκειν» και της εμπιστοσύνης μεταξύ μαθητών και σχολείου.

7. Μηχανισμός Παρακολούθησης – Αξιολόγησης:

Η υλοποίηση της πολιτικής θα παρακολουθείται από **Επιτροπή Στόχων, Ενιαίου Σχεδίου Δράσης Βελτίωσης της Σχολικής Μονάδας και Επαγγελματικής Μάθησης** (Διευθυντής, ΒΔΑ Παιδαγωγικός Σύμβουλος, εκπαιδευτικός-συντονιστής, εκπαιδευτικοί επιτροπής, εκπρόσωπος συνδέσμου γονέων και Κηδεμόνων και εκπρόσωπος μαθητών). Θα πραγματοποιηθεί αξιολόγηση στο τέλος της σχολικής χρονιάς.

8. Σειρά Σεμιναρίων και Εργαστηρίων για τους Μαθητές:

Προτείνονται τα πιο κάτω μαθητικά σεμινάρια και εργαστήρια για τους μαθητές. Προγραμματίζεται η εφαρμογή ενός σεμιναρίου κάθε μήνα διάρκειας 80 λεπτών (2 διδακτικές περίοδοι). Με επιλογή 5 τουλάχιστον σεμιναρίων από τα πιο κάτω όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1: Σχέδιο Δράσης για τα Σεμινάρια και Εργαστήρια για τους Μαθητές

A/A	Θέμα Σεμιναρίου / Εργαστηρίου	Γενικοί Στόχοι	Αναμενόμενα Αποτελέσματα και Οφέλη
1	Εισαγωγή στη Μαθητική Ηγεσία, Στυλ και Μοντέλα Ηγεσίας & Ρόλος Μαθητικών Συμβουλίων ως παράγοντες πολιτότητας	- Κατανόηση του θεσμικού ρόλου των Μαθητικών Συμβουλίων. - Στυλ και μοντέλα Ηγεσίας. - Ενίσχυση της έννοιας της συμμετοχικής δημοκρατίας.	- Οι μαθητές κατανοούν τα καθήκοντα/δικαιώματά τους. - Διαμορφώνουν κοινό όραμα και δράσεις για τη σχολική χρονιά.
2	Δεξιότητες Επικοινωνίας & Δημόσιας Ομιλίας - Πολιτότητα	- Καλλιέργεια δεξιοτήτων προφορικής επικοινωνίας. - Εκμάθηση τεχνικών ενεργητικής ακρόασης.	- Οι μαθητές μιλούν με αυτοπεποίθηση. - Αποφεύγονται παρεξηγήσεις σε συζητήσεις.
3	Δεξιότητες Συνεργασίας, Ομαδική Εργασία Εργασία και Πολιτότητα	- Ανάπτυξη πνεύματος ομάδας. - Κατανόηση δυναμικών συνεργασίας.	- Οι μαθητές συνεργάζονται αποτελεσματικά. - Μειώνονται οι συγκρούσεις.

4	Διαχείριση Συγκρούσεων & Διαπραγμάτευση	- Εκμάθηση τεχνικών ειρηνικής επίλυσης διαφορών. - Καλλιέργεια δεξιοτήτων διαμεσολάβησης.	- Οι μαθητές μπορούν να επιλύουν εντάσεις μεταξύ συμμαθητών χωρίς να οδηγούνται σε συγκρούσεις.
5	Πολιτότητα & Ενεργός Πολίτης του 21^{ου} αιώνα	- Κατανόηση της έννοιας της πολιτότητας (δημοκρατία, δικαιώματα, ευθύνες). - Εξοικείωση με τις έννοιες της περιβαλλοντικής, ψηφιακής και ευρωπαϊκής πολιτότητας. - Σύνδεση προσωπικής δράσης με συλλογικό όφελος.	- Οι μαθητές αναγνωρίζουν τον ρόλο τους ως ενεργοί πολίτες. - Ενίσχυση κριτικής σκέψης απέναντι σε κοινωνικά ζητήματα (π.χ. περιβάλλον, ανθρώπινα δικαιώματα, ψευδών ειδήσεων). - Καλλιέργεια υπευθυνότητας και διάθεσης για συμμετοχή στα κοινά.
6	Ηγεσία με έμφαση στις Αξίες, την Ηθική, Ευθύνη & Υπευθυνότητα και Πολιτότητα	- Σύνδεση ηγεσίας με αξίες (σεβασμός, ακεραιότητα). - Καλλιέργεια κουλτούρας ευθύνης και υπευθυνότητας.	- Οι μαθητές παίρνουν αποφάσεις με γνώμονα τις αξίες του σχολείου, ενσυναίσθηση και πανανθρώπινες αξίες.

Πίνακας 2: Σχέδιο Δράσης για τα Σεμινάρια και Εργαστήρια για τους Μαθητές (συνέχεια)

A/A	Θέμα Σεμιναρίου / Εργαστηρίου	Μεθοδολογία	Αξιολόγηση
1	Εισαγωγή στη Μαθητική Ηγεσία, Στυλ και Μοντέλα Ηγεσίας & Ρόλος Μαθητικών Συμβουλίων ως παράγοντες πολιτότητας	– Παρουσίαση – Συζήτηση – Ιδεοθύελλα για τις ανάγκες του σχολείου.	Σύντομο ερωτηματολόγιο κατανόησης & σύνθεση κοινού οράματος.
2	Δεξιότητες Επικοινωνίας & Δημόσιας Ομιλίας - Πολιτότητα	– Παρουσίαση – Παιχνίδια ρόλων – Μικροδιαλέξεις – Ανατροφοδότηση μεταξύ συμμετεχόντων.	Παρατήρηση εισηγητή & ανατροφοδότηση από συμμαθητές.
3	Δεξιότητες Συνεργασίας, Ομαδική Εργασία Εργασία και Πολιτότητα	- Συνεργατικές ασκήσεις – Μελέτες Περίπτωσης. – Συλλογική επίλυση προβλήματος.	Καταγραφή ικανοποίησης από τη συνεργασία (quick survey).
4	Διαχείριση Συγκρούσεων & Διαπραγμάτευση	Παιχνίδια ρόλων σε σενάρια συγκρούσεων – Τεχνικές win-win.	Αναστοχασμός (reflection sheet) & αξιολόγηση εισηγητή.

5	Πολιτότητα & Ενεργός Πολίτης του 21^{ου} αιώνα	- Συζήτηση μελέτης περίπτωσης για ένα επίκαιρο κοινωνικό/περιβαλλοντικό ζήτημα. - Ομαδικές εργασίες με δημιουργία "Χάρτη Δικαιωμάτων και Υποχρεώσεων Μαθητή". - Διαλογική Αντιπαράθεση / Προσομοίωση δημοτικού συμβουλίου. - Δημιουργία μικρών projects δράσης (π.χ. εκστρατεία ευαισθητοποίησης για την κλιματική αλλαγή ή τον ψηφιακό εκφοβισμό).	Αυτοαξιολόγηση Μαθητών • Σύντομο ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις τύπου Likert (1–5) Αναστοχαστική Δραστηριότητα ("Δελτίο Εξόδου") • Στο τέλος, κάθε μαθητής γράφει σε ένα χαρτάκι: Τι θα κρατήσω και τι θα εφαρμόσω
6	Ηγεσία με έμφαση στις Αξίες, την Ηθική, Ευθύνη & Υπευθυνότητα και Πολιτότητα	Συζήτηση βασισμένη σε πραγματικά διλήμματα – Διαλογική Αντιπαράθεση.	Καταγραφή προσωπικών δεσμεύσεων.

9. Ενδεικτική Διάρκεια & Υλοποίηση:

- **Διάρκεια κάθε σεμιναρίου:** 80 λεπτά – 2 διδακτικές περιόδοι.
- **Συχνότητα:** 1 ανά μήνα (Οκτώβριος – Μάρτιος).
- **Εισηγητές:** Εκπαιδευτικοί με εμπειρία στην ηγεσία/ψυχολογία, εξωτερικοί συνεργάτες, μέλη ΜΚΟ/ τοπικής κοινωνίας.

10. Συμπληρωματικά Στοιχεία:

- **Φάκελος Ηγεσίας:** Κάθε μαθητής ενθαρρύνεται να διατηρεί προσωπικό φάκελο με σημειώσεις, αναστοχασμούς και προσωπικές δεσμεύσεις.
- **Mentoring:** Καθ' όλη τη χρονιά, ένας Υπεύθυνος Εκπαιδευτικός του Τμήματος και η Επιτροπή Στόχων, Ενιαίου Σχεδίου Δράσης Βελτίωσης της Σχολικής Μονάδας και Επαγγελματικής Μάθησης, παρακολουθεί την πρόοδο των μαθητών μελών των Μαθητικών Συμβουλίων.
- **Τελική Ημερίδα Ακαδημίας Μαθητικής Ηγεσίας:** Στο τέλος της χρονιάς (Τέλος Απριλίου), τα Μαθητικά Συμβούλια παρουσιάζουν δημόσια τα αποτελέσματα των δράσεών τους σε μαθητές, γονείς και προσωπικό.

4. Σεμινάριο 1: Εισαγωγή στη Μαθητική Ηγεσία, Στυλ Ηγεσίας & Ο Ρόλος Μαθητικών Συμβουλίων ως παράγοντες πολιτότητας

4.1. Στοιχεία Σεμιναρίου

Τίτλος Σεμιναρίου:	Εισαγωγή στη Μαθητική Ηγεσία, Στυλ Ηγεσίας & Ο Ρόλος Μαθητικών Συμβουλίων ως παράγοντες πολιτότητας.
Χώρος:	Αίθουσα Διαλέξεων Λυκείου Αγίας Φυλάξεως.
Ημερομηνία:	31 Οκτωβρίου, 3 ^η και 4 ^η περίοδο.
Ώρα:	09:00 πμ.
Διάρκεια:	80΄
Σύντομη Περιγραφή, και Σκοπός Εκπαίδευσης:	Μια σύντομη, βιωματική εκπαίδευση που εισάγει τα συμμετέχοντα άτομα στις έννοιες της Μαθητικής Ηγεσίας. Μέσα από θεωρητικά στοιχεία και ομαδικές δραστηριότητες, οι συμμετέχοντες αναπτύσσουν επίγνωση των διαφορετικών στυλ ηγεσίας και του ρόλου των Μαθητικών Συμβουλίων ως παράγοντες πολιτότητας.
Κεντρικές Θεματικές Ενότητες:	• Ενότητα 1: Ο θεσμικός ρόλος των Μαθητικών Συμβουλίων. • Ενότητα 2: Μαθητική Ηγεσία. • Ενότητα 3: Στυλ Ηγεσίας. • Ενότητα 4: Πολιτότητα και Μαθητικά Συμβούλια. • Ενότητα 5: Βιωματικές Δραστηριότητες.

Βιωματικές Δραστηριότητες :	• “Τι είδους ηγέτης είσαι”; • Σχέδιο Δράσης Μαθητικών Συμβουλίων.
Ειδικοί Στόχοι και Επιδιώξεις του Σεμιναρίου:	• Κατανόηση του θεσμικού ρόλου των Μαθητικών Συμβουλίων (Κεντρικού Μαθητικού Συμβουλίου και Μαθητικού Συμβουλίου Τμήματος) σύμφωνα με τους κανονισμούς λειτουργίας των σχολείων Μέσης εκπαίδευσης. • Εξοικείωση με τα βασικά στυλ και μοντέλα ηγεσίας (δημοκρατικό, συνεργατικό, μετασχηματιστικό, υπηρετικό). • Ενίσχυση της έννοιας της συμμετοχικής δημοκρατίας και της ενεργού πολιτότητας στο σχολείο. • Καλλιέργεια οράματος και υπευθυνότητας για τη σχολική κοινότητα.
Εκπαιδευτικές Μέθοδοι:	• Διαδραστική Παρουσίαση. • Βιωματικές Δραστηριότητες. • Αναστοχασμός, Συζήτηση και Ανταλλαγή Ιδεών.
Αναμενόμενα Αποτελέσματα:	Με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση να: • Κατανοούν σε βάθος τα καθήκοντα και τα δικαιώματά τους ως μέλη Κεντρικού Μαθητικού Συμβουλίου και Μαθητικού Συμβουλίου Τμήματος.

	• Αποκτήσουν κίνητρο να λειτουργούν συλλογικά, δημιουργώντας κοινό όραμα και προτάσεις δράσης για τη σχολική χρονιά. • Αναπτύξουν δεξιότητες επικοινωνίας, συνεργασίας και λήψης αποφάσεων. • Ενισχύσουν το θετικό σχολικό κλίμα και τη κουλτούρα διαλόγου και συμμετοχής στο σχολείο. • Κατανοούν και να επιχειρηματολογούν για τον ρόλο των μαθητών ηγετών και των Μαθητικών Συμβουλίων (Κεντρικού Μαθητικού Συμβουλίου και Μαθητικού Συμβουλίου Τμήματος).
Ομιλητές Εκπαιδευτές:	• Δρ. Ανδρέας Χατζηχαμπής, ΒΔΑ΄ Παιδαγωγικός Σύμβουλος. • Δρ. Ειρήνη Διερωνίτου.
Εμπλεκόμενοι Φορείς και Εκπαιδευτικοί:	• Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού κ. Έλενα Περικλέους. • Οργανισμός Νεολαίας Κύπρου κ. Μαρία Μιλτιάδου. • Σύνδεσμος Γονέων και Κηδεμόνων Λυκείου Αγίας Φυλάξεως. • Εκπαιδευτικοί της Επιτροπής Στόχων, Βελτίωσης Σχολικής Μονάδας και Επαγγελματικής Μάθησης.

4.2. Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου

Εισαγωγή στη Μαθητική Ηγεσία, Στυλ Μαθητικής Ηγεσίας & Ο Ρόλος Μαθητικών Συμβουλίων ως Παράγοντες Πολιτότητας.

1. Εισαγωγή

Η μαθητική ηγεσία συνιστά έναν από τους βασικότερους μηχανισμούς μέσα από τους οποίους οι νέοι κατανοούν τον ρόλο τους στην κοινότητα, αναπτύσσουν δεξιότητες κοινωνικής υπευθυνότητας και βιώνουν την ουσία της δημοκρατίας. Στο σχολικό περιβάλλον, η ηγεσία δεν αποτελεί θεσμικό ρόλο αλλά εμπειρία που ξετυλίγεται σε καθημερινές αλληλεπιδράσεις: στις ομάδες εργασίας, στις συζητήσεις στην τάξη, στις πρωτοβουλίες των μαθητικών συμβουλίων, στις δράσεις αλληλεγγύης και συνεργασίας. Η Ακαδημία Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας (ΑΚΜΗΠ) υιοθετεί μια παιδαγωγική προσέγγιση που βλέπει τους μαθητές ως ενεργά υποκείμενα, ικανά να ηγούνται, να επηρεάζουν θετικά τους συνομηλίκους τους και να συμβάλλουν δημιουργικά στη σχολική ζωή.

Το θεωρητικό αυτό πλαίσιο εισάγει την έννοια της μαθητικής ηγεσίας, αναλύει τα βασικά στυλ ηγεσίας που αναπτύσσουν οι ίδιοι οι μαθητές και διερευνά τον τρόπο με τον οποίο τα μαθητικά συμβούλια λειτουργούν ως τόποι άσκησης πολιτότητας. Η σύνδεση αυτών των τριών περιοχών διαμορφώνει ένα συνεκτικό παιδαγωγικό υπόβαθρο πάνω στο οποίο στηρίζεται το σεμινάριο και η φιλοσοφία της ΑΚΜΗΠ.

2. Η Έννοια της Μαθητικής Ηγεσίας

Η μαθητική ηγεσία αναπτύσσεται όταν οι μαθητές αναλαμβάνουν ρόλους που απαιτούν συνεργασία, ευθύνη, διαμεσολάβηση και κοινωνική ευαισθησία. Η διεθνής βιβλιογραφία (Kouzes & Posner, 2017· Leithwood, 2010· Mager & Nowak, 2012) δείχνει ότι η ηγεσία των νέων δεν περιορίζεται στη θέση του προέδρου ενός συμβουλίου, αλλά εκδηλώνεται σε ποικίλες συνθήκες: στον τρόπο που ένας μαθητής εμπνέει την

ομάδα του, στην ικανότητα κάποιου να συντονίζει μια δράση, στην προσπάθεια να επιλυθούν διαφωνίες με σεβασμό ή στην πρωτοβουλία να προταθεί μια δημιουργική ιδέα.

Η μαθητική ηγεσία έχει πάντοτε διττή διάσταση: προσωπική και συλλογική. Σε προσωπικό επίπεδο, οι μαθητές αναπτύσσουν αυτοπεποίθηση, ικανότητα έκφρασης, αυτογνωσία και κοινωνικές δεξιότητες. Σε συλλογικό επίπεδο, καλλιεργείται το αίσθημα του «εμείς», η κοινή ευθύνη και η κατανόηση ότι η ομάδα προοδεύει όταν όλοι συνεισφέρουν. Με αυτόν τον τρόπο, η μαθητική ηγεσία λειτουργεί ως ένα μικρό εργαστήριο δημοκρατίας, όπου οι μαθητές μαθαίνουν να σέβονται, να ακούν, να επιχειρηματολογούν και να συνεργάζονται.

3. Στυλ Μαθητικής Ηγεσίας

Στο πλαίσιο της μαθητικής κοινότητας, οι μαθητές τείνουν να υιοθετούν συγκεκριμένα στυλ ηγεσίας που επηρεάζουν την ομάδα, τις σχέσεις και τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνονται αποφάσεις. Τα στυλ αυτά δεν είναι οι κλασικές κατηγορίες των ενήλικων ηγετών, αλλά παιδαγωγικά πρότυπα συμπεριφοράς μέσα στη μαθητική ομάδα. Η κατανόησή τους βοηθά τους μαθητές να αξιολογούν τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζουν τους συνομηλίκους τους και να αναπτύσσουν λειτουργικότερες μορφές συνεργασίας.

Το πρώτο στυλ που συναντάται συχνά στους μαθητές είναι το κατευθυντικό. Στην περίπτωση αυτή, ο μαθητής ηγέτης αναλαμβάνει πρωτοβουλίες με αποφασιστικότητα, ορίζει αρμοδιότητες και προσπαθεί να διατηρήσει την ομάδα συγκροτημένη. Παρόλο που αυτό το στυλ μπορεί να είναι χρήσιμο όταν απαιτείται γρήγορη οργάνωση, συχνά περιορίζει τη συμμετοχή και τη δημιουργικότητα των άλλων μελών. Η πρόκληση για τους μαθητές που τείνουν προς το κατευθυντικό στυλ είναι να μάθουν να εμπλέκουν περισσότερο τους συνομηλίκους τους στη διαδικασία σκέψης και λήψης αποφάσεων.

Ένα δεύτερο στυλ που αναπτύσσεται συχνά είναι το συνεργατικό. Οι μαθητές που υιοθετούν αυτό το στυλ επιδιώκουν να δημιουργήσουν ισότιμο κλίμα, όπου όλοι έχουν λόγο και η συζήτηση αποτελεί τον βασικό μηχανισμό λήψης αποφάσεων. Το συνεργατικό στυλ συνδέεται στενά με τη δημοκρατική παιδεία και αποτελεί ίσως το πιο ωφέλιμο πλαίσιο για τις μαθητικές ομάδες, διότι ενισχύει τη συμμετοχή και τη συλλογική ευθύνη. Μαθητές με συνεργατική στάση αναλαμβάνουν ρόλο συντονιστή παρά διευθυντή, προσπαθώντας να ενθαρρύνουν όλους να εκφραστούν.

Το τρίτο στυλ μαθητικής ηγεσίας είναι το υποστηρικτικό. Εδώ ο ηγέτης εστιάζει κυρίως στη συνοχή της ομάδας, στη συναισθηματική στήριξη και στην εξασφάλιση θετικού κλίματος. Οι μαθητές που λειτουργούν με αυτό τον τρόπο είναι συχνά εκείνοι που διαμεσολαβούν σε συγκρούσεις, ενισχύουν το ηθικό και βοηθούν τους πιο διστακτικούς μαθητές να συμμετέχουν. Η πρόκληση αυτού του στυλ είναι η ανάγκη να συνδυαστεί η συναισθηματική φροντίδα με την οργανωτική αποτελεσματικότητα.

Τέλος, ένα ιδιαίτερα σημαντικό στυλ μαθητικής ηγεσίας είναι το μετασχηματιστικό. Οι μαθητές που εκφράζουν αυτό το στυλ έχουν την ικανότητα να εμπνέουν την ομάδα, να οραματίζονται νέες ιδέες, να ενθαρρύνουν τη δημιουργικότητα και να κινητοποιούν τους συνομηλίκους τους για πιο απαιτητικούς στόχους. Δεν λειτουργούν ως εντολείς αλλά ως πηγή έμπνευσης. Στη σχολική ζωή, οι μαθητές αυτοί συχνά αποτελούν τον πυρήνα καινοτόμων δράσεων, καθώς βοηθούν την ομάδα να ξεπεράσει την παθητικότητα και να ενεργοποιηθεί δημιουργικά.

Αυτά τα στυλ δεν λειτουργούν ως «ταμπέλες», αλλά ως δυναμικές τάσεις που εναλλάσσονται ανάλογα με το πλαίσιο. Η εκπαίδευση των μαθητών στην αναγνώριση των στυλ αυτών τους βοηθά να επιλέγουν το κατάλληλο ανάλογα με τις ανάγκες της ομάδας και να αναπτύσσουν συνειδητά πιο δημοκρατικό, ενσυναισθητικό και συνεργατικό τρόπο ηγεσίας.

4. Ο Ρόλος των Μαθητικών Συμβουλίων ως Παράγοντες Πολιτότητας

Τα μαθητικά συμβούλια αποτελούν τον κατεξοχήν χώρο όπου οι μαθητές ασκούν στην πράξη τα στυλ ηγεσίας που αναπτύσσουν. Πρόκειται για θεσμούς που επιτρέπουν στους μαθητές να εκπροσωπήσουν τους συμμαθητές τους, να διαβουλευτούν, να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν δράσεις που επηρεάζουν τη σχολική κοινότητα. Η λειτουργία των μαθητικών συμβουλίων, όπως τονίζεται στη διεθνή βιβλιογραφία (Flutter & Rudduck, 2004· Lundy, 2007), συνδέεται με την ανάπτυξη της φωνής των μαθητών, με την καλλιέργεια της συμμετοχής και με την οικοδόμηση μιας σχολικής κουλτούρας δημοκρατικού διαλόγου.

Μέσα από τα μαθητικά συμβούλια, οι μαθητές μαθαίνουν να συζητούν με επιχειρήματα, να ακούν τις θέσεις των άλλων, να επεξεργάζονται προτάσεις και να λαμβάνουν αποφάσεις που αφορούν το κοινό καλό. Δεν μαθαίνουν απλώς να διοργανώνουν εκδηλώσεις· μαθαίνουν να λειτουργούν ως μικρή δημοκρατική κοινότητα. Η διαχείριση διαφωνιών, η αναζήτηση συναινετικών λύσεων, η ομαδική ευθύνη και η διαμεσολάβηση αποτελούν βασικά στοιχεία της πολιτότητας που καλλιεργούνται μέσα σε αυτά τα όργανα.

Παράλληλα, τα μαθητικά συμβούλια λειτουργούν ως σύνδεσμος ανάμεσα στο σχολείο και στην κοινωνία. Μέσα από δράσεις κοινωνικής προσφοράς, περιβαλλοντικής ευαισθησίας ή πολιτιστικής δημιουργίας, οι μαθητές αναπτύσσουν κοινωνική συνείδηση και ωριμάζουν ως πολίτες που αντιλαμβάνονται ότι η συμμετοχή δεν περιορίζεται στα στενά όρια της τάξης, αλλά συνδέεται με την ευρύτερη κοινότητα.

5. Συμπέρασμα

Η μαθητική ηγεσία, τα στυλ μαθητικής ηγεσίας και ο ρόλος των μαθητικών συμβουλίων αποτελούν αλληλένδετες διαστάσεις ενός σχολείου που επιδιώκει να διαμορφώνει δημοκρατικούς πολίτες. Μέσα από την καθημερινή αλληλεπίδραση, την ανάληψη πρωτοβουλιών, την ομαδική

εργασία και τη συμμετοχή στα μαθητικά συμβούλια, οι μαθητές αποκτούν εμπειρίες που διαμορφώνουν ήθος, υπευθυνότητα και κριτική σκέψη. Η εκπαιδευτική δράση της ΑΚΜΗΠ αναδεικνύει αυτά τα στοιχεία και δημιουργεί τις συνθήκες για να αναπτυχθούν νέοι που μπορούν να συνεργαστούν, να εμπνεύσουν, να συνδημιουργήσουν και να λειτουργήσουν ως φορείς δημοκρατικού λόγου στην κοινωνία.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Fielding, M. (2007). Beyond voice: New roles, relations and contexts in researching with young people. *British Educational Research Journal*, 33(4), 1–20.
- Flutter, J., & Rudduck, J. (2004). *Consulting pupils: What's in it for schools?* Routledge.
- Kouzes, J., & Posner, B. (2017). *The leadership challenge*. Wiley.
- Leithwood, K. (2010). Characteristics of effective leadership. *Journal of Educational Administration*, 48(6), 587–620.
- Lundy, L. (2007). 'Voice' is not enough: Conceptualising Article 12 of the UNCRC. *British Educational Research Journal*, 33(6), 927–942.
- Mager, U., & Nowak, P. (2012). Effects of student participation in school. *Educational Research Review*, 7(1), 38–61.

4.3. Δραστηριότητες

4.3.1 Στυλ Ηγεσίας “Τι είδους ηγέτης είσαι”:

Περιγραφή: Αφού παρουσιάστηκαν τα διαφορετικά στυλ ηγεσίας οι μαθητές κλήθηκαν να προσδιορίσουν με βάση διαφορετικές δηλώσεις το στυλ ηγεσίας που ακολουθούν εκείνοι και άλλοι μαθητές.

4.3.2 Σχέδιο Δράσης Μαθητικού Συμβουλίου

Περιγραφή: Οι μαθητές κλήθηκαν να εκπονήσουν ένα Σχέδιο Δράσης για το Μαθητικό Συμβούλιο του τμήματός τους, καθορίζοντας τους στόχους, τις δράσεις, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του.

4.4. Φωτογραφίες

5. Σεμινάριο 2: Δεξιότητες Επικοινωνίας & Δημόσιας Ομιλίας

5.1. Στοιχεία Σεμιναρίου

Τίτλος Σεμιναρίου:	Δεξιότητες Επικοινωνίας και Δημόσιας Ομιλίας.
Χώρος:	Λύκειο Αγίας Φυλάξεως – Λεμεσός.
Ημερομηνία:	27 Νοεμβρίου 2025.
Ώρα:	07:30 π.μ.
Διάρκεια:	80΄
Σύντομη Περιγραφή, και Σκοπός Εκπαίδευσης:	Μια σύντομη, βιωματική εκπαίδευση που εισάγει τα συμμετέχοντα άτομα στις δεξιότητες επικοινωνίας και των παραγόντων που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητά της. Οι συμμετέχοντες μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τους «θορύβους» που παρεμβάλλονται στη διαδικασία επικοινωνίας και να αναπτύσσουν βασικές δεξιότητες λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας, καθώς και ενεργητικής ακρόασης, με στόχο τη βελτίωση της δημόσιας ομιλίας και των διαπροσωπικών τους σχέσεων.
Κεντρικές Θεματικές Ενότητες:	• Ενότητα 1: Διαπροσωπική Επικοινωνία. • Ενότητα 2: Εμπόδια Επικοινωνίας. • Ενότητα 3: Λεκτική και μη Λεκτική Επικοινωνία. • Ενότητα 4: Ενεργητική Παθητική Ακρόαση. • Ενότητα 5: Δημόσια Ομιλία.

Βιωματικές Δραστηριότητες:	• Ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας, κατανόησης του μηνύματος και αναστοχασμού γύρω από τα εμπόδια της επικοινωνίας, μέσα από βιωματική και συνεργατική δραστηριότητα (Σπασμένο τηλέφωνο). • Οι συμμετέχοντες διερεύνησαν πώς το ίδιο λεκτικό μήνυμα («Μπράβο») μπορεί να αποκτά διαφορετικό νόημα, ανάλογα με τον τόνο, την ένταση και τη συναισθηματική φόρτιση του λόγου. • Στόχοι για μια επιτυχημένη συνεργασία τον επόμενο μήνα.
Ειδικοί Στόχοι και Επιδιώξεις του Σεμιναρίου:	• Βελτίωση λεκτικής επικοινωνίας και ακρόασης. • Καλλιέργεια εκφραστικού και κατανοητού προφορικού λόγου. • Ενίσχυση αυτοπεποίθησης στη δημόσια ομιλία.
Εκπαιδευτικές Μέθοδοι:	• Διαδραστική Παρουσίαση. • Βιωματικές Δραστηριότητες. • Αναστοχασμός, Συζήτηση και Ανταλλαγή Ιδεών.
Αναμενόμενα Αποτελέσματα:	Με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση να: • Κατέχουν την ικανότητα σαφούς και αποτελεσματικής λεκτικής επικοινωνίας. • Αναπτύξουν δεξιότητες ενεργητικής ακρόασης και κατανόησης του συνομιλητή. • Αναγνωρίζουν τη σημασία του τόνου, του ρυθμού και της εκφραστικότητας στον λόγο. • Επιδεικνύουν αυτοπεποίθηση κατά τη δημόσια ομιλία. • Έχουν μειωμένο άγχος και δισταγμό στην

	έκφραση μπροστά σε κοινό. • Κατέχουν την ικανότητα προσαρμογής του λόγου ανάλογα με το ακροατήριο και το πλαίσιο.
Ομιλητές – Εκπαιδευτές:	Η Γεωργία Χατζηπαπαμιχαήλ είναι απόφοιτη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης στον τομέα των Οικονομικών, με κατεύθυνση στη Διοίκηση Επιχειρήσεων και κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου στην Εκπαιδευτική Διοίκηση. Η επαγγελματική της πορεία ξεκίνησε στον ελεγκτικό οίκο KPMG, όπου για τρία χρόνια εργάστηκε στον έλεγχο και την ανάλυση οικονομικών στοιχείων μεγάλων οργανισμών αποκτώντας ουσιαστική εμπειρία και δεξιότητες στην αξιολόγηση της λειτουργίας και διοίκησης σύνθετων οργανισμών. Στη συνέχεια δραστηριοποιήθηκε επί σειρά ετών στον ιδιωτικό τομέα της εκπαίδευσης, ενώ τα τελευταία πέντε χρόνια υπηρετεί στη δημόσια εκπαίδευση. Το έργο της χαρακτηρίζεται από τον συνδυασμό οικονομικής γνώσης, διοικητικής εμπειρίας και εκπαιδευτικής πράξης, με έμφαση στην εκπαιδευτική ηγεσία.
Εμπλεκόμενοι Φορείς και Εκπαιδευτικοί:	Αργύρης Αλεξάνδρου, Ζωή Ιωαννίδου, Χρύσω Μιχαηλίδου. Δόξα Ευσταθίου, Μαρία Γεωργίου, Ειρήνη Διερωνίτου, Χρίστος Πελεκανής.

5.2. Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου

Εισαγωγή Δεξιότητες Επικοινωνίας & Δημόσιας Ομιλίας.

Η επικοινωνία αποτελεί μία από τις βασικότερες ανθρώπινες δεξιότητες και θεμελιώδη προϋπόθεση για την κοινωνική αλληλεπίδραση, τη συνεργασία και τη συναισθηματική σύνδεση μεταξύ των ανθρώπων. Μέσα από την επικοινωνιακή διαδικασία, τα άτομα μεταδίδουν πληροφορίες, σκέψεις, ιδέες και συναισθήματα, επιδιώκοντας την κατανόηση, την αποδοχή και την αλληλεπίδραση. Η αποτελεσματική επικοινωνία δεν είναι έμφυτη· αποτελεί δεξιότητα που καλλιεργείται, βελτιώνεται και ενισχύεται μέσω της εμπειρίας, της αναστοχαστικής διαδικασίας και της εκπαίδευσης, ενώ η συνεχής πρακτική και η αυτοαξιολόγηση παίζουν καθοριστικό ρόλο στη βελτίωσή της.

Η διαπροσωπική επικοινωνία ορίζεται ως μια δυναμική και αμφίδρομη διαδικασία μεταβίβασης μηνυμάτων μεταξύ ατόμων ή ομάδων. Περιλαμβάνει τον πομπό, ο οποίος κωδικοποιεί το μήνυμα, τον δέκτη, ο οποίος το αποκωδικοποιεί, καθώς και το ίδιο το μήνυμα και το πλαίσιο μέσα στο οποίο λαμβάνει χώρα η επικοινωνία. Κρίσιμο στοιχείο της διαδικασίας είναι η ανατροφοδότηση, μέσω της οποίας επιβεβαιώνεται ή διορθώνεται η κατανόηση του μηνύματος. Όταν απουσιάζει η ανατροφοδότηση, η επικοινωνία καθίσταται μονόπλευρη και συχνά οδηγεί σε παρανοήσεις ή παρερμηνείες, κάτι που μπορεί να δημιουργήσει σύγχυση και συγκρούσεις σε προσωπικό ή επαγγελματικό επίπεδο.

Στην πράξη, η επικοινωνία επηρεάζεται από ποικίλους παράγοντες και εμπόδια, γνωστά και ως «θόρυβοι». Οι θόρυβοι μπορεί να είναι φυσικοί (περιβαλλοντικοί), ψυχολογικοί, κοινωνικοί ή γνωστικοί και έχουν ως αποτέλεσμα την αλλοίωση ή τη διακοπή του μηνύματος. Στο πλαίσιο του σεμιναρίου αναδείχθηκαν βασικά εμπόδια επικοινωνίας, όπως τα ασαφή, ελλιπή ή ανακριβή μηνύματα, η κακή επιλογή χρόνου και χώρου, η ακατάλληλη επιλογή τρόπου και μέσου επικοινωνίας, η απροσεξία και η

έλλειψη ενδιαφέροντος του δέκτη, τα βιαστικά συμπεράσματα, η προκατάληψη, οι διαφορετικοί κώδικες επικοινωνίας και η υπερφόρτωση πληροφοριών. Η αναγνώριση αυτών των εμποδίων αποτελεί βασικό βήμα για την ανάπτυξη αποτελεσματικής επικοινωνίας, καθώς επιτρέπει στο άτομο να προσαρμόζει συνειδητά τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνεί και να αναπτύσσει στρατηγικές αντιμετώπισης των δυσκολιών.

Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στη λεκτική επικοινωνία, η οποία περιλαμβάνει τόσο τον προφορικό όσο και τον γραπτό λόγο. Στην προφορική επικοινωνία, το νόημα δεν μεταδίδεται αποκλειστικά μέσω των λέξεων, αλλά επηρεάζεται καθοριστικά από παραγλωσσικά στοιχεία, όπως ο τόνος, ο ρυθμός, η ένταση και το χρώμα της φωνής. Τα στοιχεία αυτά μεταφέρουν συναισθήματα και στάσεις και μπορούν να διαφοροποιήσουν πλήρως το νόημα μιας φράσης. Αντίστοιχα, στη γραπτή επικοινωνία απαιτείται σαφήνεια, πληρότητα, απλότητα και σωστή δομή, ώστε να αποφεύγονται παρερμηνείες και ασάφειες, ιδιαίτερα σε περιβάλλοντα όπου απουσιάζει η άμεση ανατροφοδότηση. Η προσεκτική επιλογή λέξεων και η οργάνωση του λόγου αποτελούν θεμέλια για την αποτελεσματική γραπτή επικοινωνία.

Παράλληλα, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει η μη λεκτική επικοινωνία, η οποία περιλαμβάνει τη γλώσσα του σώματος, τις στάσεις, τις χειρονομίες, τις εκφράσεις του προσώπου, το βλέμμα και τις κινήσεις. Η μη λεκτική συμπεριφορά συχνά λειτουργεί συμπληρωματικά ή ακόμη και κυρίαρχα σε σχέση με τον λόγο, ενισχύοντας ή αναιρώντας το λεκτικό μήνυμα. Η επίγνωση και ο έλεγχος της μη λεκτικής επικοινωνίας ενισχύουν την αυθεντικότητα, την αξιοπιστία και την πειστικότητα του ομιλητή, ιδιαίτερα κατά τη διάρκεια της δημόσιας ομιλίας. Επιπλέον, η σωστή χρήση της μη λεκτικής επικοινωνίας μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη παρεξηγήσεων και στην οικοδόμηση θετικών σχέσεων σε προσωπικό και επαγγελματικό επίπεδο.

Κεντρικό στοιχείο της αποτελεσματικής επικοινωνίας αποτελεί η ενεργητική ακρόαση. Η ενεργητική ακρόαση δεν περιορίζεται στην απλή ακουστική αντίληψη του μηνύματος, αλλά απαιτεί συγκέντρωση, ενσυναίσθηση και ουσιαστική εμπλοκή του δέκτη. Προϋποθέτει τη δημιουργία κατάλληλου επικοινωνιακού κλίματος, την αποφυγή διακοπών, την αναδιατύπωση για έλεγχο κατανόησης και την αναγνώριση των συναισθημάτων του συνομιλητή. Μέσα από την ενεργητική ακρόαση ενισχύεται η ποιότητα των σχέσεων, καλλιεργείται η εμπιστοσύνη και περιορίζονται οι συγκρούσεις και οι παρεξηγήσεις. Η ικανότητα αυτή αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για την επίλυση προβλημάτων και την ανάπτυξη συνεργασίας σε ομάδες.

Η δημόσια ομιλία αποτελεί μια εξειδικευμένη μορφή επικοινωνίας, κατά την οποία ο ομιλητής απευθύνεται σε ακροατήριο με στόχο την ενημέρωση, την πειθώ ή τη συναισθηματική ενεργοποίηση. Η αποτελεσματική δημόσια ομιλία βασίζεται στη σωστή προετοιμασία, στη σαφή δομή του λόγου, στην κατάλληλη επιλογή λεξιλογίου και στη συνεδητή χρήση της φωνής και της μη λεκτικής επικοινωνίας. Ιδιαίτερη πρόκληση, κυρίως για τους εφήβους, αποτελεί η διαχείριση του άγχους, η οποία μπορεί να περιορίσει την εκφραστικότητα και την αυτοπεποίθηση του ομιλητή, επηρεάζοντας την ποιότητα και την πειστικότητα της παρουσίας.

Η βιωματική μεθοδολογία που εφαρμόστηκε στο σεμινάριο, μέσω παιχνιδιών ρόλων, ασκήσεων και δραστηριοτήτων, ενισχύει ουσιαστικά τη μάθηση, καθώς επιτρέπει στους συμμετέχοντες να βιώσουν στην πράξη τις έννοιες της επικοινωνίας και της δημόσιας ομιλίας. Μέσα από τη συμμετοχή και τον αναστοχασμό, οι μαθητές αποκτούν επίγνωση των προσωπικών τους επικοινωνιακών συμπεριφορών και εξασκούν δεξιότητες που μπορούν να μεταφερθούν στην καθημερινή τους ζωή. Επιπλέον, η βιωματική προσέγγιση ενισχύει τη δημιουργικότητα, την

κριτική σκέψη και την ικανότητα συνεργασίας μεταξύ των συμμετεχόντων, καθιστώντας την εκπαίδευση πιο αποτελεσματική και ελκυστική.

Συμπερασματικά, οι δεξιότητες επικοινωνίας και δημόσιας ομιλίας συνιστούν βασικές δεξιότητες ζωής, απαραίτητες για την κοινωνική ένταξη, τη συνεργασία και την προσωπική ανάπτυξη των εφήβων. Η συστηματική καλλιέργειά τους μέσα από βιωματικές, μαθητοκεντρικές προσεγγίσεις συμβάλλει όχι μόνο στη βελτίωση της επικοινωνιακής ικανότητας, αλλά και στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, της ενσυναίσθησης, της κοινωνικής επάρκειας και της ικανότητας αντιμετώπισης προκλήσεων στην καθημερινή ζωή.

5.3. Δραστηριότητες

5.3.1 Δραστηριότητα 1: «Σπασμένο Τηλέφωνο» – Εμπόδια και Παραμορφώσεις της Επικοινωνίας

Η δραστηριότητα «Σπασμένο Τηλέφωνο» εφαρμόστηκε με στόχο τη βιωματική κατανόηση της διαδικασίας μετάδοσης του μηνύματος και των παραγόντων που επηρεάζουν την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας. Οι συμμετέχοντες κλήθηκαν να μεταφέρουν διαδοχικά ένα μήνυμα από άτομο σε άτομο, χωρίς επανάληψη ή διευκρινίσεις. Με την ολοκλήρωση της διαδικασίας, διαπιστώθηκαν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ του αρχικού και του τελικού μηνύματος, γεγονός που οδήγησε σε αναστοχασμό γύρω από τα εμπόδια της επικοινωνίας και τους «θορύβους» που παρεμβάλλονται στη μετάδοση των πληροφοριών.

Μέσα από τη δραστηριότητα αναδείχθηκε η σημασία της προσεκτικής ακρόασης, της σαφήνειας του λόγου, της συγκέντρωσης και της σωστής αποκωδικοποίησης των μηνυμάτων. Παράλληλα, οι συμμετέχοντες συνειδητοποίησαν ότι προσωπικές αντιλήψεις, προκαταλήψεις, συναισθήματα ή βιαστικά συμπεράσματα μπορούν να αλλοιώσουν το περιεχόμενο της επικοινωνίας. Η δραστηριότητα ενίσχυσε τη συνεργασία, την ενεργητική συμμετοχή και τη βιωματική κατανόηση της ανάγκης για

αποτελεσματική και υπεύθυνη επικοινωνία στις διαπροσωπικές σχέσεις και στη δημόσια ομιλία.

5.3.2 Δραστηριότητα 2: «Η Δύναμη του Τόνου της Φωνής» – Λεκτική και Μη Λεκτική Επικοινωνία

Στη δεύτερη βιωματική δραστηριότητα οι συμμετέχοντες διερεύνησαν πώς το ίδιο λεκτικό μήνυμα μπορεί να αποκτά εντελώς διαφορετικό νόημα, ανάλογα με τον τόνο, την ένταση, τον ρυθμό και τη συναισθηματική φόρτιση της φωνής. Χρησιμοποιώντας τη λέξη «Μπράβο», οι μαθητές κλήθηκαν να την εκφράσουν με διαφορετικούς τρόπους, όπως με ειρωνεία, ενθουσιασμό, απογοήτευση, ενθάρρυνση ή θυμό. Μέσα από τη διαδικασία αυτή κατανόησαν ότι η επικοινωνία δεν εξαρτάται αποκλειστικά από τις λέξεις, αλλά επηρεάζεται σημαντικά από τα παραγλωσσικά και μη λεκτικά στοιχεία του λόγου.

Η δραστηριότητα συνέβαλε στην ανάπτυξη επίγνωσης γύρω από τον τρόπο με τον οποίο η φωνή, οι εκφράσεις του προσώπου και η γλώσσα του σώματος επηρεάζουν την κατανόηση και την ερμηνεία ενός μηνύματος. Επιπλέον, βοήθησε τους συμμετέχοντες να αναγνωρίσουν τη σημασία της εκφραστικότητας και της αυθεντικότητας κατά τη δημόσια ομιλία, αλλά και να αντιληφθούν πώς η λανθασμένη χρήση του τόνου ή της μη λεκτικής συμπεριφοράς μπορεί να δημιουργήσει παρεξηγήσεις ή αρνητικά συναισθήματα. Μέσα από τον αναστοχασμό που ακολούθησε, οι μαθητές κατανόησαν τη σημασία της ενσυναίσθησης και της προσεκτικής επιλογής τρόπου έκφρασης στην καθημερινή επικοινωνία.

5.4. Φωτογραφίες

6. Σεμινάριο 3: Δεξιότητες Συνεργασίας & Ομαδικής Εργασίας

6.1. Στοιχεία Σεμιναρίου

Τίτλος Σεμιναρίου:	Δεξιότητες Συνεργασίας και Ομαδικής Εργασίας (Με έμφαση στην Ηγεσία και την Ενεργό Πολιτότητα).
Χώρος:	Αίθουσα Διαλέξεων Λυκείου Αγίας Φυλάξεως.
Ημερομηνία:	09 Δεκεμβρίου 2025.
Ώρα:	09:00 πμ.
Διάρκεια:	80΄
Σύντομη Περιγραφή, και Σκοπός Εκπαίδευσης:	Μια σύντομη, βιωματική εκπαίδευση που εισάγει τα συμμετέχοντα άτομα στις δεξιότητες συνεργασίας, αποτελεσματικής επικοινωνίας και ενεργού πολιτότητας. Μέσα από θεωρητικά στοιχεία και ομαδικές δραστηριότητες, τα συμμετέχοντα άτομα αναπτύσσουν επίγνωση ρόλων, ενσυναίσθηση και ικανότητες ομαδικής λειτουργίας.
Κεντρικές Θεματικές Ενότητες:	• Ενότητα 1: Συνεργασία. • Ενότητα 2: Ψυχική Ανθεκτικότητα. • Ενότητα 3: Αποτελεσματική Επικοινωνία. • Ενότητα 4: Πολιτότητα, Συνεργασία & Ανθεκτικότητα. • Ενότητα 5: Βιωματικές Δραστηριότητες.
Βιωματικές Δραστηριότητες:	• Τρία θετικά συμβάντα κατά τη διάρκεια της προηγούμενης ημέρας. • Τρεις λόγοι για μια επιτυχημένη συνεργασία την προηγούμενη εβδομάδα. • Τρεις Στόχοι για μια επιτυχημένη συνεργασία τον επόμενο μήνα.

Ειδικοί Στόχοι και Επιδιώξεις του Σεμιναρίου:	• Ανάπτυξη πνεύματος ομάδας. • Κατανόηση δυναμικών συνεργασίας.
Εκπαιδευτικές Μέθοδοι:	• Διαδραστική Παρουσίαση. • Βιωματικές Δραστηριότητες. • Αναστοχασμός, Συζήτηση και Ανταλλαγή Ιδεών.
Αναμενόμενα Αποτελέσματα:	Με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση να: • Αναγνωρίζουν τη σημασία της συνεργασίας και των ρόλων μέσα σε μια ομάδα. • Εφαρμόζουν βασικές δεξιότητες θετικής και αποτελεσματικής επικοινωνίας. • Ενισχύσουν την ψυχική τους ανθεκτικότητα σε ομαδικά πλαίσια. • Αναπτύξουν υπεύθυνη, δημοκρατική και ενεργή στάση στην σχολική κοινότητα. • Επιδεικνύουν μεγαλύτερο σεβασμό στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα. • Οι μαθητές να μεταφέρουν στην πράξη συμπεριφορές καλοσύνης, συμπερίληψης και ενσυναίσθησης.
Ομιλητές – Εκπαιδευτές:	Η Γεωργία Καραολή διαθέτει πτυχίο Ψυχολογίας, μεταπτυχιακό στη Σχολική Συμβουλευτική και τον Επαγγελματικό Προσανατολισμό και μεταπτυχιακό στις Ψυχαναλυτικές Σπουδές. Με πολυετή εμπειρία στην εκπαίδευση, έχει εργαστεί σε θέματα διαχείρισης προγραμμάτων της ΕΕ για τα τελευταία 8 χρόνια. Παράλληλα με τις σπουδές της,

	αναπτύχθηκε ως αυτοδίδακτη εικαστικός, καθιερώνοντας το προσωπικό της στυλ. Είναι μέλος της ΕΝ.Α.Ζ. Κύπρου και έχει πραγματοποιήσει την πρώτη προσωπική της έκθεση το 2014. Ασχολείται επίσης με τη λογοτεχνία, και το πρώτο της μυθιστόρημα κυκλοφόρησε το 2023 από τον Ελληνικό Εκδοτικό Οίκο «Πηγή». Από το 2024 και έπειτα είναι στη λίστα Πρεσβειρών Πολιτισμού του Υφυπουργείου Πολιτισμού. Ζει στη Λευκωσία και εργάζεται ως Ανώτερη Λειτουργός Έργων στο Ερευνητικό και Εκπαιδευτικό Κέντρο «SYNTHESIS», διδάσκει Επικοινωνιακές Δεξιότητες στην Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Λευκωσίας από το 2021, είναι εξωτερική συνεργάτης του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου και ως Πιστοποιημένη Εκπαιδεύτρια Ενηλίκων (ΑνΑΔ) σχεδιάζει και υλοποιεί εκπαιδεύσεις για το «ευ ζην», την προσωπική ανάπτυξη και τη δημιουργικότητα.
Εμπλεκόμενοι Φορείς και Εκπαιδευτικοί:	Εκπαιδευτικοί της Επιτροπής Στόχων, Βελτίωσης Σχολικής Μονάδας και Επαγγελματικής Μάθησης.

6.2. Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου

Εισαγωγή στις δεξιότητες Συνεργασίας & Ομαδικής Εργασίας - Δεξιότητες Συνεργασίας και Ομαδικής Εργασίας.

1. Εισαγωγή.

Η συνεργασία και η ομαδική εργασία αποτελούν θεμελιώδεις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα και συνδέονται άμεσα με την ανάπτυξη της δημοκρατικής συνείδησης, της ενεργού πολιτότητας και της κοινωνικής υπευθυνότητας. Σε έναν κόσμο που χαρακτηρίζεται από αλληλεξάρτηση, πολυπλοκότητα και συνεχείς κοινωνικές και τεχνολογικές μεταβολές, η ικανότητα των νέων να συνεργάζονται δημιουργικά, να επικοινωνούν αποτελεσματικά και να συνδιαμορφώνουν λύσεις αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Το σχολείο δεν αποτελεί μόνο χώρο ατομικής μάθησης, αλλά και πεδίο κοινωνικοποίησης, αλληλεπίδρασης και συλλογικής εμπειρίας. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η καλλιέργεια δεξιοτήτων συνεργασίας και ομαδικής εργασίας συμβάλλει ουσιαστικά στη διαμόρφωση μαθητών που μπορούν να λειτουργούν υπεύθυνα, συμμετοχικά και δημοκρατικά.

Η ομαδική εργασία δεν αφορά απλώς τη συνύπαρξη πολλών ατόμων σε μια κοινή δραστηριότητα. Αποτελεί μια δυναμική διαδικασία κατά την οποία τα μέλη της ομάδας αλληλεπιδρούν, μοιράζονται ευθύνες, αναπτύσσουν σχέσεις εμπιστοσύνης και εργάζονται για την επίτευξη κοινού στόχου. Οι Johnson και Johnson (2009) υποστηρίζουν ότι η συνεργατική μάθηση ενισχύει όχι μόνο τις ακαδημαϊκές επιδόσεις, αλλά και την κοινωνική ανάπτυξη, την αυτοεκτίμηση και την ενσυναίσθηση των μαθητών. Μέσα από τη συνεργασία, οι μαθητές μαθαίνουν να σέβονται τη διαφορετικότητα, να αναγνωρίζουν την αξία της συλλογικής προσπάθειας και να αντιλαμβάνονται ότι η επιτυχία της ομάδας εξαρτάται από τη συμβολή όλων.

Η Ακαδημία Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας προσεγγίζει τη συνεργασία όχι απλώς ως τεχνική δεξιότητα αλλά ως στάση ζωής και ως

θεμελιώδη διάσταση της δημοκρατικής παιδείας. Η συνεργασία συνδέεται με την αλληλεγγύη, τον διάλογο, την αμοιβαία εμπιστοσύνη και την κοινή ευθύνη. Οι μαθητές καλούνται να αναπτύξουν δεξιότητες που θα τους επιτρέψουν να εργάζονται δημιουργικά μέσα σε ομάδες, να επιλύουν προβλήματα συλλογικά, να διαχειρίζονται διαφωνίες με σεβασμό και να οικοδομούν σχέσεις συνεργασίας τόσο στο σχολικό περιβάλλον όσο και στην κοινωνία.

2. Η Έννοια της Συνεργασίας και της Ομαδικής Εργασίας

Η συνεργασία αποτελεί μια διαδικασία αλληλεπίδρασης κατά την οποία δύο ή περισσότερα άτομα εργάζονται από κοινού για την επίτευξη ενός κοινού στόχου. Η αποτελεσματική συνεργασία προϋποθέτει επικοινωνία, εμπιστοσύνη, αμοιβαίο σεβασμό, κατανομή ρόλων και κοινή δέσμευση απέναντι στον στόχο της ομάδας. Σύμφωνα με τον Vygotsky (1978), η μάθηση είναι κατεξοχήν κοινωνική διαδικασία και αναπτύσσεται μέσα από την αλληλεπίδραση με τους άλλους. Οι μαθητές οικοδομούν γνώσεις, αξίες και δεξιότητες μέσα από τη συνεργασία, τον διάλογο και την ανταλλαγή εμπειριών.

Η ομαδική εργασία επιτρέπει στους μαθητές να αναπτύξουν δεξιότητες που δύσκολα καλλιεργούνται σε ατομικά πλαίσια μάθησης. Οι μαθητές μαθαίνουν να ακούν ενεργητικά, να διατυπώνουν επιχειρήματα, να σέβονται διαφορετικές απόψεις και να αναλαμβάνουν ευθύνη απέναντι στην ομάδα. Επιπλέον, η συμμετοχή σε συνεργατικές δραστηριότητες ενισχύει την αίσθηση του «ανήκειν», καλλιεργεί την αυτοπεποίθηση και μειώνει τα φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού.

Η διεθνής βιβλιογραφία δείχνει ότι οι μαθητές που συμμετέχουν συστηματικά σε συνεργατικές μαθησιακές διαδικασίες παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα κοινωνικών δεξιοτήτων, ενσυναίσθησης και υπευθυνότητας (Slavin, 2014). Παράλληλα, η συνεργατική μάθηση

συνδέεται με βελτίωση της σχολικής επίδοσης, καθώς οι μαθητές οικοδομούν τη γνώση μέσα από ενεργή συμμετοχή και αλληλεπίδραση. Στο πλαίσιο της μαθητικής ηγεσίας, η συνεργασία αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς οι μαθητές ηγέτες καλούνται να λειτουργούν όχι ατομικά αλλά συλλογικά. Η αποτελεσματική ηγεσία στη σχολική κοινότητα βασίζεται στην ικανότητα δημιουργίας σχέσεων εμπιστοσύνης, στην ενίσχυση της συμμετοχής όλων και στη διαμόρφωση κοινού οράματος. Ένας μαθητής-ηγέτης που αδυνατεί να συνεργαστεί, να ακούσει ή να συνθέσει διαφορετικές απόψεις δύσκολα μπορεί να συμβάλει ουσιαστικά στη λειτουργία μιας ομάδας ή ενός μαθητικού συμβουλίου.

3. Βασικά Χαρακτηριστικά της Αποτελεσματικής Ομαδικής Εργασίας.

Η αποτελεσματική ομαδική εργασία δεν προκύπτει αυτόματα από τη δημιουργία μιας ομάδας. Απαιτεί την ανάπτυξη συγκεκριμένων δεξιοτήτων και στάσεων που επιτρέπουν στα μέλη να λειτουργούν συντονισμένα και δημιουργικά. Ένα πρώτο βασικό χαρακτηριστικό είναι η ύπαρξη κοινού στόχου. Οι ομάδες λειτουργούν αποτελεσματικά όταν τα μέλη τους κατανοούν και αποδέχονται έναν κοινό προσανατολισμό. Ο κοινός στόχος ενισχύει τη συνοχή, κινητοποιεί τα μέλη και δημιουργεί αίσθηση συλλογικής ευθύνης.

Ένα δεύτερο χαρακτηριστικό είναι η επικοινωνία. Η αποτελεσματική συνεργασία απαιτεί ανοιχτή, ειλικρινή και σεβαστική επικοινωνία. Οι μαθητές χρειάζεται να μάθουν να εκφράζουν τις ιδέες τους με σαφήνεια, αλλά και να ακούν ενεργητικά τις απόψεις των άλλων. Η ενεργητική ακρόαση βοηθά στη μείωση των συγκρούσεων και ενισχύει την αμοιβαία κατανόηση.

Η εμπιστοσύνη αποτελεί επίσης βασικό στοιχείο της ομαδικής εργασίας. Όταν τα μέλη της ομάδας αισθάνονται ότι γίνονται σεβαστά και ότι η συμβολή τους αναγνωρίζεται, αναπτύσσουν μεγαλύτερη διάθεση συμμετοχής και πρωτοβουλίας. Η εμπιστοσύνη συμβάλλει στη

δημιουργία θετικού ψυχολογικού κλίματος και ενισχύει τη συνεργατικότητα.

Παράλληλα, σημαντική είναι και η κατανομή ρόλων μέσα στην ομάδα. Οι ομάδες λειτουργούν πιο αποτελεσματικά όταν κάθε μέλος γνωρίζει τις ευθύνες και τον ρόλο του. Η κατανομή ρόλων δεν πρέπει να οδηγεί σε αποκλεισμούς ή ιεραρχικές σχέσεις επιβολής, αλλά να διευκολύνει τη συμμετοχή όλων των μελών. Μέσα από τη διαδικασία αυτή, οι μαθητές αναπτύσσουν υπευθυνότητα και οργανωτικές δεξιότητες.

Τέλος, ιδιαίτερη σημασία έχει η ικανότητα διαχείρισης συγκρούσεων. Οι διαφωνίες αποτελούν φυσικό στοιχείο κάθε ομάδας και δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται ως αποτυχία. Αντίθετα, όταν διαχειρίζονται δημοκρατικά και με σεβασμό, μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση της συνεργασίας και στη βαθύτερη κατανόηση διαφορετικών οπτικών. Οι μαθητές χρειάζεται να μάθουν να επιλύουν διαφωνίες μέσα από διάλογο, επιχειρηματολογία και αναζήτηση συναινετικών λύσεων.

4. Συνεργασία, Δημοκρατία και Πολιτότητα.

Η συνεργασία και η ομαδική εργασία συνδέονται άμεσα με τη δημοκρατική αγωγή και την πολιτότητα. Η δημοκρατία δεν αποτελεί μόνο πολιτικό σύστημα αλλά και τρόπο συνύπαρξης. Προϋποθέτει την ικανότητα των ανθρώπων να συνεργάζονται, να σέβονται τη διαφορετικότητα, να συμμετέχουν στον διάλογο και να αναλαμβάνουν συλλογική ευθύνη.

Στο σχολικό περιβάλλον, οι συνεργατικές δραστηριότητες λειτουργούν ως μικρογραφία της δημοκρατικής κοινωνίας. Μέσα από την ομαδική εργασία, οι μαθητές βιώνουν στην πράξη έννοιες όπως η ισότιμη, η συμμετοχή, η αλληλεγγύη και ο σεβασμός των δικαιωμάτων των άλλων. Μαθαίνουν ότι κάθε μέλος της ομάδας έχει φωνή και ότι η συλλογική απόφαση απαιτεί διάλογο και σύνθεση διαφορετικών απόψεων.

Σύμφωνα με τον Dewey (1916), η δημοκρατία αποτελεί μορφή συλλογικής ζωής που βασίζεται στη συμμετοχή και στη συνεργασία. Το σχολείο οφείλει να λειτουργεί ως κοινότητα δημοκρατικής εμπειρίας, όπου οι μαθητές δεν μαθαίνουν απλώς θεωρητικά τη δημοκρατία αλλά τη βιώνουν μέσα από την καθημερινή τους αλληλεπίδραση. Η συνεργατική μάθηση, επομένως, δεν εξυπηρετεί μόνο γνωστικούς στόχους αλλά και ευρύτερους παιδαγωγικούς και κοινωνικούς σκοπούς.

Η καλλιέργεια συνεργατικών δεξιοτήτων συμβάλλει επίσης στην ανάπτυξη ενεργών πολιτών που μπορούν να λειτουργούν υπεύθυνα μέσα στην κοινωνία. Σε μια εποχή όπου κυριαρχούν συχνά ο ατομικισμός και ο κοινωνικός κατακερματισμός, η εκπαίδευση καλείται να ενισχύσει την κουλτούρα της συνεργασίας και της συλλογικής δράσης. Οι μαθητές που μαθαίνουν να συνεργάζονται στο σχολείο είναι πιο πιθανό να συμμετέχουν ενεργά στην κοινωνία, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να συμβάλλουν στη διαμόρφωση δημοκρατικών κοινοτήτων.

5. Ο Ρόλος του Εκπαιδευτικού και των Μαθητικών Συμβουλίων.

Ο εκπαιδευτικός διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην καλλιέργεια κουλτούρας συνεργασίας μέσα στη σχολική κοινότητα. Δεν λειτουργεί μόνο ως μεταδότης γνώσεων αλλά και ως εμπυχωτής, συντονιστής και υποστηρικτής της ομαδικής μάθησης. Μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, συνεργατικές ασκήσεις και συμμετοχικές διαδικασίες, ο εκπαιδευτικός δημιουργεί τις συνθήκες ώστε οι μαθητές να μάθουν να συνεργάζονται ουσιαστικά.

Ιδιαίτερα σημαντικός είναι και ο ρόλος των μαθητικών συμβουλίων. Τα μαθητικά συμβούλια αποτελούν χώρο όπου οι μαθητές καλούνται να εργαστούν συλλογικά, να διαβουλευτούν, να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να επιλύσουν προβλήματα που αφορούν τη σχολική κοινότητα. Μέσα από τη συμμετοχή τους σε αυτά τα όργανα, οι μαθητές αποκτούν εμπειρίες συνεργασίας, δημοκρατικού διαλόγου και συλλογικής ευθύνης.

Η λειτουργία των μαθητικών συμβουλίων ενισχύει επίσης τη μαθητική φωνή και συμβάλλει στη δημιουργία πιο συμμετοχικού σχολικού κλίματος. Οι μαθητές αντιλαμβάνονται ότι η γνώμη τους έχει αξία και ότι μπορούν να συμβάλουν ενεργά στη βελτίωση της σχολικής ζωής. Η εμπειρία αυτή ενδυναμώνει την αυτοπεποίθηση, την κοινωνική υπευθυνότητα και την αίσθηση πολιτότητας.

6. Συμπέρασμα.

Οι δεξιότητες συνεργασίας και ομαδικής εργασίας αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της σύγχρονης εκπαίδευσης και συνδέονται άμεσα με τη μαθητική ηγεσία, τη δημοκρατική παιδεία και την ενεργό πολιτότητα. Μέσα από τη συνεργασία, οι μαθητές αναπτύσσουν όχι μόνο κοινωνικές και επικοινωνιακές δεξιότητες αλλά και αξίες όπως ο σεβασμός, η αλληλεγγύη, η υπευθυνότητα και η εμπιστοσύνη.

Η ομαδική εργασία προσφέρει στους μαθητές πολύτιμες εμπειρίες συλλογικής δράσης και τους βοηθά να κατανοήσουν ότι τα σημαντικά προβλήματα της σχολικής και κοινωνικής ζωής απαιτούν συνεργασία, διάλογο και κοινή προσπάθεια. Παράλληλα, ενισχύει τη συμμετοχική κουλτούρα του σχολείου και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για την ανάπτυξη ενεργών και δημοκρατικών πολιτών.

Η Ακαδημία Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας επιδιώκει να καλλιεργήσει αυτή ακριβώς την κουλτούρα συνεργασίας και συλλογικής ευθύνης. Μέσα από βιωματικές δραστηριότητες, συνεργατικές ασκήσεις και συμμετοχικές διαδικασίες, οι μαθητές ενθαρρύνονται να λειτουργούν ως μέλη δημοκρατικών ομάδων, να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να συνδιαμορφώνουν δημιουργικά τη σχολική και κοινωνική ζωή.

Βιβλιογραφικές Αναφορές.

Dewey, J. (1916). *Democracy and education: An introduction to the philosophy of education*. Macmillan.

- Johnson, D. W., & Johnson, R. T. (2009). An educational psychology success story: Social interdependence theory and cooperative learning. *Educational Researcher*, 38(5), 365–379. <https://doi.org/10.3102/0013189X09339057>
- Slavin, R. E. (2014). Cooperative learning and academic achievement: Why does groupwork work? *Anales de Psicología*, 30(3), 785–791. <https://doi.org/10.6018/analesps.30.3.201201>
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.
- Wentzel, K. R., & Watkins, D. E. (2002). Peer relationships and collaborative learning as contexts for academic enablers. *School Psychology Review*, 31(3), 366–377. <https://doi.org/10.1080/02796015.2002.12086160>
- Gillies, R. M. (2016). Cooperative learning: Review of research and practice. *Australian Journal of Teacher Education*, 41(3), 39–54. <https://doi.org/10.14221/ajte.2016v41n3.3>
- Barron, B. (2003). When smart groups fail. *The Journal of the Learning Sciences*, 12(3), 307–359. https://doi.org/10.1207/S15327809JLS1203_1
- Cohen, E. G., & Lotan, R. A. (2014). *Designing groupwork: Strategies for the heterogeneous classroom* (3rd ed.). Teachers College Press.
- Dillenbourg, P. (1999). What do you mean by collaborative learning? In P. Dillenbourg (Ed.), *Collaborative-learning: Cognitive and computational approaches* (pp. 1–19). Elsevier.
- OECD. (2019). *OECD future of education and skills 2030: OECD learning compass 2030*. OECD Publishing.

6.3. Δραστηριότητες

6.3.1. «Τρία θετικά συμβάντα κατά τη διάρκεια της προηγούμενης ημέρας»

Οι μαθητές κλήθηκαν να αναστοχαστούν πάνω σε τρία θετικά γεγονότα ή εμπειρίες που βίωσαν κατά τη διάρκεια της προηγούμενης ημέρας, είτε στο σχολείο είτε στην προσωπική τους ζωή. Στη συνέχεια, μοιράστηκαν προαιρετικά κάποιες από τις εμπειρίες τους σε μικρές ομάδες συζήτησης. Η δραστηριότητα στόχευσε στην ενίσχυση του θετικού κλίματος, της ενσυναίσθησης και της συναισθηματικής σύνδεσης μεταξύ των μελών της ομάδας. Μέσα από τη διαδικασία, οι μαθητές συνειδητοποίησαν ότι ακόμη και μικρές καθημερινές εμπειρίες μπορούν να ενισχύσουν τη διάθεση, την αισιοδοξία και τη συνεργατικότητα. Παράλληλα, καλλιεργήθηκε η ενεργητική ακρόαση και ο σεβασμός προς τα βιώματα των άλλων. Η δραστηριότητα λειτούργησε ως εισαγωγικό στάδιο οικοδόμησης εμπιστοσύνης και θετικού ψυχολογικού κλίματος μέσα στην ομάδα.

6.3.2. «Τρεις λόγοι για μια επιτυχημένη συνεργασία την προηγούμενη εβδομάδα»

Οι μαθητές εργάστηκαν σε μικρές ομάδες και κλήθηκαν να εντοπίσουν τρεις βασικούς λόγους που συνέβαλαν σε μια επιτυχημένη συνεργασία που βίωσαν κατά την προηγούμενη εβδομάδα, είτε στο σχολείο είτε εκτός σχολείου. Μέσα από συζήτηση και ανταλλαγή εμπειριών αναδείχθηκαν στοιχεία όπως η καλή επικοινωνία, η αλληλοϋποστήριξη, ο σεβασμός, η υπευθυνότητα και η σωστή κατανομή ρόλων. Οι ομάδες παρουσίασαν τα συμπεράσματά τους στην ολομέλεια και ακολούθησε σύντομος αναστοχασμός σχετικά με τα χαρακτηριστικά μιας αποτελεσματικής ομάδας. Η δραστηριότητα βοήθησε τους μαθητές να συνδέσουν τη θεωρία της συνεργασίας με προσωπικές βιωματικές εμπειρίες και να

κατανοήσουν ότι η επιτυχία μιας ομάδας εξαρτάται από τη συμβολή όλων των μελών της. Παράλληλα, ενισχύθηκε η αυτογνωσία και η ικανότητα αναγνώρισης θετικών συνεργατικών συμπεριφορών.

6.3.3. «Τρεις Στόχοι για μια επιτυχημένη συνεργασία τον επόμενο μήνα»

Οι μαθητές κλήθηκαν να θέσουν τρεις προσωπικούς ή ομαδικούς στόχους που θα μπορούσαν να συμβάλουν στη βελτίωση της συνεργασίας τους κατά τον επόμενο μήνα. Οι στόχοι αφορούσαν κυρίως την επικοινωνία, τη συμμετοχή, την υπευθυνότητα, τη διαχείριση διαφωνιών και την ενίσχυση της ομαδικότητας. Αρχικά, οι μαθητές κατέγραψαν ατομικά τις σκέψεις τους και στη συνέχεια συζήτησαν σε ομάδες τρόπους με τους οποίους μπορούν να υποστηρίξουν ο ένας τον άλλον στην επίτευξη αυτών των στόχων. Η δραστηριότητα ενίσχυσε τον αναστοχασμό, την προσωπική δέσμευση και την ανάληψη ευθύνης απέναντι στην ομάδα. Παράλληλα, βοήθησε τους μαθητές να κατανοήσουν ότι η αποτελεσματική συνεργασία απαιτεί συνεχή προσπάθεια, επικοινωνία και κοινό προσανατολισμό. Μέσα από τη διαδικασία καλλιεργήθηκε η κουλτούρα συλλογικής ευθύνης και η διάθεση για θετική συμβολή στη σχολική κοινότητα.

6.4. Φωτογραφίες

7. Σεμινάριο 4: Διαχείριση Συγκρούσεων & Διαπραγμάτευση - Ο ρόλος του μαθητή - Ηγέτη

7.1. Στοιχεία Σεμιναρίου

Τίτλος Σεμιναρίου:	Διαχείριση Συγκρούσεων & Διαπραγμάτευση– Ο ρόλος του Μαθητή-Ηγέτη.
Χώρος:	Αίθουσα Διαλέξεων Λυκείου Αγίας Φυλάξεως.
Ημερομηνία:	12 Ιανουαρίου 2026.
Ώρα:	09:00 πμ.
Διάρκεια:	80΄
Σύντομη Περιγραφή, και Σκοπός Εκπαίδευσης:	Μια σύντομη, βιωματική εκπαίδευση που εισάγει τα συμμετέχοντα άτομα στις δεξιότητες συνεργασίας, αποτελεσματικής επικοινωνίας και ενεργού πολιτότητας. Μέσα από θεωρητικά στοιχεία και ομαδικές δραστηριότητες, τα συμμετέχοντα άτομα αναπτύσσουν επίγνωση ρόλων, ενσυναίσθηση και ικανότητες ομαδικής λειτουργίας.
Κεντρικές Θεματικές Ενότητες:	• Ενότητα 1: Βασικές επικοινωνιακές δεξιότητες. • Ενότητα 2: Τεχνικές ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων. • Ενότητα 3: Βιωματικές Δραστηριότητες- σενάρια σύγκρουσης. • Ενότητα 4: Βιωματικό παιχνίδι. • Ενότητα 5: Ασκήσεις Αναστοχασμού. • Ενότητα 6: Αξιολόγηση σεμιναρίου.

Βιωματικές Δραστηριότητες :	• Icebreaker «Σήκω αν...». • Άσκηση «Μονολεκτικές Λύσεις». • Παιχνίδι Ρόλων – Φάση 1 (Ωμή Σύγκρουση). • Καθοδηγούμενος Αναστοχασμός μετά την 1^η Φάση. • Παιχνίδι Ρόλων – Φάση 2 (Θετική Επικοινωνία) • Σύγκριση 1ης και 2ης Φάσης Ρόλων. • Παιχνίδι Καρτών «Εσύ → Εγώ». • Άσκηση Αναστοχασμού Προσωπικής Παρεξήγησης. • Συζήτηση Συναισθημάτων Ρόλων. • Τελικό Κλείσιμο – «Μία φράση που κρατάω».
Ειδικοί Στόχοι και Επιδιώξεις του Σεμιναρίου:	• Κατανόηση της έννοιας της σύγκρουσης ως φυσικού φαινομένου στις ανθρώπινες σχέσεις. • Αναγνώριση των αιτιών και των παραγόντων που οδηγούν σε κλιμάκωση των συγκρούσεων. • Διάκριση μεταξύ κατηγορητικού λόγου («εσύ–μηνύματα») και υπεύθυνης επικοινωνίας («εγώ–μηνύματα»). • Καλλιέργεια της ενεργητικής ακρόασης και της ενσυναίσθησης. • Ενίσχυση της ικανότητας διαχείρισης θυμού και συναισθηματικής έντασης. • Ανάπτυξη συνεργατικών στρατηγικών ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων. • Ενδυνάμωση της υπευθυνότητας και της αυτογνωσίας στη διαπροσωπική επικοινωνία. • Ενίσχυση του ρόλου του μαθητή ως ενεργού και θετικού παράγοντα στο σχολικό περιβάλλον.

	• Καλλιέργεια ηγετικών στάσεων που προάγουν τον διάλογο, τον σεβασμό και τη συνεργασία.
Εκπαιδευτικές Μέθοδοι:	• Διαδραστική Παρουσίαση. • Βιωματικές Δραστηριότητες, Παιχνίδι ρόλων. • Αναστοχασμός. • Συζήτηση και Ανταλλαγή Ιδεών.
Αναμενόμενα Αποτελέσματα:	Με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση να: • Αναγνωρίζουν έγκαιρα τα σημεία όταν μια σύγκρουση αρχίζει να κλιμακώνεται. • Διακρίνουν τον ρόλο των συναισθημάτων, της επικοινωνίας και των τρίτων προσώπων στη δυναμική μιας σύγκρουσης. • Προτείνουν εναλλακτικούς, λειτουργικούς τρόπους διαχείρισης και αποφόρτισης συγκρουσιακών καταστάσεων. • Εφαρμόζουν βασικές αρχές σεβασμού, αυτορρύθμισης, ενεργητικής ακρόασης και διαλόγου στην καθημερινή σχολική τους ζωή.
Ομιλητές Εκπαιδευτές:	• Δρ. Χριστιάνα Δίπλη, Εγγεγραμμένη Εκπαιδευτική / Σχολική Ψυχολόγος και Συστημική Ψυχοθεραπεύτρια Παιδιών, Εφήβων και Ενηλίκων. • Δόξα Ευσταθίου, Φιλολόγος. • Σκεύη Ανδρέου, Μαθηματικός. • Μαρία Γεωργίου, Χημικός.

Εμπλεκόμενοι Φορείς και Εκπαιδευτικοί:	Εκπαιδευτικοί της Επιτροπής Στόχων, Βελτίωσης Σχολικής Μονάδας και Επαγγελματικής Μάθησης.
--	---

7.2. Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου

Τεχνικές Ειρηνικής Επίλυσης Συγκρούσεων και Διαπραγμάτευσης – Ο ρόλος του Μαθητή-Ηγέτη

Οι συγκρούσεις αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της ανθρώπινης ζωής και των κοινωνικών σχέσεων και εμφανίζονται συχνά στο σχολικό περιβάλλον, όπου συνυπάρχουν άτομα με διαφορετικές ανάγκες, αντιλήψεις, προσδοκίες και συναισθήματα. Ιδιαίτερα στην εφηβεία, περίοδο έντονων συναισθηματικών και κοινωνικών αλλαγών, οι συγκρούσεις μπορεί να προκύψουν εύκολα και να εκδηλωθούν με ένταση. Η σύγκρουση, ωστόσο, δεν είναι από μόνη της αρνητικό φαινόμενο. Αντίθετα, μπορεί να αποτελέσει ευκαιρία για προσωπική ανάπτυξη, ενίσχυση της αυτογνωσίας και βελτίωση των σχέσεων, εφόσον οι άνθρωποι μπορέσουν να την διαχειριστούν με εποικοδομητικό και ειρηνικό τρόπο.

Αναντίρρητα, καθοριστικό ρόλο στη διαχείριση των συγκρούσεων διαδραματίζει η επικοινωνία. Πολλές συγκρούσεις δεν προκύπτουν απαραίτητα από ουσιαστικές διαφορές, αλλά από παρεξηγήσεις, λανθασμένες ερμηνείες, ασαφή μηνύματα ή από τον τρόπο με τον οποίο εκφράζονται τα συναισθήματα και οι ανάγκες των εμπλεκομένων. Όταν η επικοινωνία χαρακτηρίζεται από κατηγορίες, γενικεύσεις και επιθετικό ύφος, η ένταση αυξάνεται και η σύγκρουση κλιμακώνεται. Αντίθετα, η σαφής, ειλικρινής και σεβαστική επικοινωνία δημιουργεί τις προϋποθέσεις για διάλογο και επίλυση.

Ιδιαίτερη έμφαση στη διαχείριση των συγκρούσεων δίνεται στη χρήση των «εγώ-μηνυμάτων». Τα εγώ-μηνύματα επιτρέπουν στο άτομο να

εκφράζει τα συναισθήματά του και τις ανάγκες του χωρίς να κατηγορεί ή να επιτίθεται στον άλλον. Μέσα από φράσεις που ξεκινούν από το «εγώ νιώθω», «εγώ χρειάζομαι» ή «εγώ δυσκολεύομαι όταν...», μειώνεται η αμυντικότητα του συνομιλητή και αυξάνεται η πιθανότητα κατανόησης. Με τον τρόπο αυτό, η σύγκρουση μετατοπίζεται από την αντιπαράθεση προσώπων στη συζήτηση του προβλήματος και της πιθανής λύσης.

Κεντρικό στοιχείο της ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων αποτελεί η ενεργητική ακρόαση. Η ενεργητική ακρόαση δεν περιορίζεται στην απλή ακουστική αντίληψη των λόγων του άλλου, αλλά προϋποθέτει συγκέντρωση, ενσυναίσθηση και ουσιαστική διάθεση κατανόησης. Περιλαμβάνει την αποφυγή διακοπών, την αναδιτύπωση των λεγομένων για έλεγχο κατανόησης και την αναγνώριση των συναισθημάτων του συνομιλητή. Όταν τα άτομα αισθάνονται ότι ακούγονται και γίνονται κατανοητά, μειώνεται η ένταση και διευκολύνεται η αναζήτηση κοινών λύσεων.

Ένα ακόμη σημαντικό στοιχείο στη διαχείριση των συγκρούσεων είναι η συναισθηματική επίγνωση και ρύθμιση. Κατά τη διάρκεια μιας σύγκρουσης, τα συναισθήματα συχνά υπερισχύουν της λογικής σκέψης, οδηγώντας σε παρορμητικές αντιδράσεις. Ο θυμός, η απογοήτευση, η αίσθηση αδικίας ή η ανασφάλεια μπορούν να εντείνουν τη σύγκρουση και να δυσκολέψουν την επικοινωνία. Η αναγνώριση και αποδοχή των συναισθημάτων, χωρίς καταπίεση ή έκρηξη, αποτελεί βασικό βήμα για την αποτελεσματική διαχείριση των συγκρούσεων.

Η εκπαίδευση των μαθητών στη διαχείριση των συναισθημάτων τους συμβάλλει στην ανάπτυξη αυτοελέγχου, υπευθυνότητας και ωριμότητας. Όταν οι μαθητές μαθαίνουν να σταματούν, να αναγνωρίζουν τι νιώθουν και να εκφράζουν τα συναισθήματά τους με λόγια, μειώνεται η πιθανότητα επιθετικών ή παρορμητικών συμπεριφορών. Παράλληλα, καλλιεργείται η ενσυναίσθηση, δηλαδή η ικανότητα κατανόησης της συναισθηματικής κατάστασης του άλλου, στοιχείο καθοριστικό για την αποκατάσταση των σχέσεων μετά από μια σύγκρουση.

Σημαντικό ρόλο στη διαχείριση των σχολικών συγκρούσεων διαδραματίζει το κοινωνικό πλαίσιο και οι σχέσεις μεταξύ συνομηλίκων. Οι άτυπες ομάδες, οι κοινωνικοί ρόλοι και οι δυναμικές εξουσίας επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές εκφράζονται και αντιδρούν σε καταστάσεις σύγκρουσης. Σε αυτό το πλαίσιο, ο μαθητής-ηγέτης μπορεί να λειτουργήσει ως παράγοντας θετικής αλλαγής, προωθώντας τον διάλογο, τη συνεργασία και τον σεβασμό. Μέσα από υπεύθυνες στάσεις και συμπεριφορές, συμβάλλει στη δημιουργία κουλτούρας ειρηνικής συνύπαρξης στο σχολείο.

Η βιωματική προσέγγιση στη διαχείριση των συγκρούσεων αποτελεί βασικό εργαλείο μάθησης, καθώς επιτρέπει στους μαθητές να εμπλακούν ενεργά στη διαδικασία. Μέσα από παιχνίδια ρόλων, σενάρια καθημερινών συγκρούσεων και ασκήσεις αναστοχασμού, οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να παρατηρήσουν τις επικοινωνιακές τους συμπεριφορές, να πειραματιστούν με εναλλακτικούς τρόπους έκφρασης και να κατανοήσουν τις συνέπειες των επιλογών τους. Η βιωματική μάθηση ενισχύει τη μεταφορά των δεξιοτήτων αυτών στην καθημερινή ζωή και καθιστά τη μάθηση πιο ουσιαστική και αποτελεσματική.

Παράλληλα, η καλλιέργεια δεξιοτήτων ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων λειτουργεί προληπτικά απέναντι σε φαινόμενα σχολικού εκφοβισμού και κοινωνικού αποκλεισμού. Οι μαθητές που διαθέτουν επικοινωνιακές δεξιότητες, ενσυναίσθηση και ικανότητα διαπραγμάτευσης είναι πιο πιθανό να αναζητούν λύσεις χωρίς βία, να ζητούν βοήθεια όταν τη χρειάζονται και να υποστηρίζουν τους συνομηλίκους τους. Με τον τρόπο αυτό, το σχολείο μετατρέπεται σε ασφαλές περιβάλλον μάθησης και συνύπαρξης.

Παράλληλα, η ειρηνική επίλυση συγκρούσεων προϋποθέτει, πέρα από τις επικοινωνιακές δεξιότητες, την καλλιέργεια στάσεων σεβασμού, υπευθυνότητας και αυτογνωσίας. Οι μαθητές καλούνται να αντιληφθούν ότι κάθε σύγκρουση εμπεριέχει περισσότερες από μία οπτικές και ότι η κατανόηση της θέσης του άλλου δεν συνεπάγεται απαραίτητα συμφωνία, αλλά αναγνώριση της διαφορετικότητας. Έτσι, η αποδοχή αυτής της

διαφορετικότητας αποτελεί βασικό στοιχείο για τη συνύπαρξη σε ένα δημοκρατικό και συμπεριληπτικό σχολικό περιβάλλον.

Από την άλλη, η διαπραγμάτευση στο πλαίσιο της ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων δεν έχει ανταγωνιστικό χαρακτήρα, αλλά βασίζεται στη συνεργασία και στην αναζήτηση αμοιβαία αποδεκτών λύσεων. Οι μαθητές ενθαρρύνονται να εκφράζουν τις ανάγκες τους με σαφήνεια, να ακούν τις ανάγκες του άλλου και να διερευνούν εναλλακτικές λύσεις. Με τον τρόπο αυτό, μετατοπίζονται από τη λογική του «ποιος έχει δίκιο» στη λογική του «πώς μπορούμε να λύσουμε το πρόβλημα».

Συμπερασματικά, οι δεξιότητες ειρηνικής επίλυσης συγκρούσεων αποτελούν βασικές δεξιότητες ζωής, απαραίτητες για την προσωπική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών. Η συστηματική καλλιέργειά τους μέσα από βιωματικές και μαθητοκεντρικές προσεγγίσεις συμβάλλει στην ενίσχυση της αυτοεκτίμησης, της υπευθυνότητας, της ενσυναίσθησης και της ικανότητας συνεργασίας. Παράλληλα, ενδυναμώνει τον ρόλο του μαθητή ως ενεργού και συνειδητοποιημένου μέλους της σχολικής κοινότητας, ικανού να συμβάλλει θετικά στη διαχείριση των συγκρούσεων και στη διαμόρφωση ενός σχολείου που βασίζεται στον σεβασμό, τον διάλογο και την ειρηνική συνύπαρξη. Επομένως, οι μαθητές που μαθαίνουν να επιλύουν τις διαφορές τους μέσα από διάλογο, σεβασμό και υπευθυνότητα, προετοιμάζονται να λειτουργήσουν ως ενεργοί, συνειδητοποιημένοι και υπεύθυνοι πολίτες. Το σχολείο, μέσα από τέτοιες παρεμβάσεις, αναλαμβάνει ουσιαστικό ρόλο όχι μόνο στη γνωστική ανάπτυξη των μαθητών, αλλά και στη διαμόρφωση στάσεων και αξιών που τους συνοδεύουν σε όλη τους τη ζωή.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

ΑΓΓΛΙΚΗ

- Blackmore, J. & Sachs J. (2007), *Performing and reforming leaders: gender, educational restructuring, and Organizational Change*: State University of New York Press.

- Goleman, D. Boyatzis E. R. & McKee A. (2004) *Primal Leadership: Learning to Lead with Emotional Intelligence*, Harvard Business School Press.
- Rahim, A., (1985), 'A strategy for managing conflict in complex organizations', *Human Relations*, V.38 pp. 81-89
- Thomas, K. W. (1976). *Conflict and conflict management*. M.D. Dunnette (Ed.). *Handbook of industrial and organizational psychology*. Chicago: Rand McNally
- Turner M.,(1987). *Emotional Intelligence and Leadership*. The focus Online,Egon Zehnder.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αθανασούλα – Ρέππα Α., (2008). *Εκπαιδευτική Διοίκηση και Οργανωσιακή Συμπεριφορά*. Αθήνα: Έλλην.
- Κωτσίκης, Β., (2007). *Εκπαιδευτική διοίκηση και πολιτική: Οργάνωση και διοίκηση Εκπαιδευτικών συστημάτων και συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης*. Αθήνα: Έλλην.
- Μπουραντάς, Δ. (2005). *Ηγεσία, ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας*. Αθήνα: Κριτική.
- Πασιαρδή, Γ. (2001). *Το σχολικό κλίμα*. Αθήνα: Τυπωθήτω
- Πασιαρδής, Π., Πασιαρδή, Γ., (2000). *Αποτελεσματικά σχολεία: Πραγματικότητα ή ουτοπία*; Αθήνα: Τυπωθήτω.
- Σαΐτης, Χρ., (2005) *Οργάνωση και Λειτουργία των Σχολικών Μονάδων*, Αθήνα, έκδ. ιδίου.
- Σαχινίδης Α. και Ακριβός Χ. (2000), *Διοίκηση Συγκρούσεων Προσεγγίσεις & Τεχνικές Διαχείρισης στη Σύγχρονη Επιχείρηση*, Δημοσιεύθηκε πρώτη φορά στο Plant, Τεύχος 163.

7.3. Δραστηριότητες

7.3.1. Βιωματικό μέρος

1. Icebreaker «Σήκω αν...».

Δραστηριότητα ενεργοποίησης με δηλώσεις σχετικές με συγκρούσεις, με στόχο τη δημιουργία ασφαλούς κλίματος, τη σύνδεση με προσωπικές εμπειρίες και την απομυθοποίηση της έννοιας της σύγκρουσης.

2. Άσκηση «Μονολεκτικές Λύσεις».

Οι μαθητές καλούνται να συνδέσουν αυθόρμητα λέξεις με τις έννοιες «σύγκρουση» και «λύση», αναδεικνύοντας συναισθήματα, στάσεις και αντιλήψεις γύρω από τις συγκρούσεις.

3. Παιχνίδι Ρόλων – Φάση 1 (Ωμή Σύγκρουση).

Δύο μαθητές υποδύονται ρόλους σε σενάριο σύγκρουσης, εκφράζοντας ένταση χωρίς στρατηγικές επίλυσης, ενώ οι υπόλοιποι παρατηρούν και καταγράφουν συμπεριφορές που αυξάνουν την ένταση.

4. Καθοδηγούμενος Αναστοχασμός μετά την 1^η Φάση.

Συζήτηση με το ακροατήριο και τους ρόλους για τα συναισθήματα, τις συμπεριφορές και τα σημεία όπου «μπλοκάρει» η επικοινωνία.

5. Παιχνίδι Ρόλων – Φάση 2 (Θετική Επικοινωνία).

Επανάληψη του ίδιου σεναρίου με χρήση ενεργητικής ακρόασης και «εγώ-μηνυμάτων», με στόχο τη μείωση της έντασης και την αναζήτηση λύσεων.

6. Σύγκριση 1^{ης} και 2^{ης} Φάσης Ρόλων.

Οι μαθητές εντοπίζουν διαφορές στην ένταση, στη στάση και στην ποιότητα της επικοινωνίας, εστιάζοντας στον ρόλο της γλώσσας.

7. Παιχνίδι Καρτών «Εσύ → Εγώ»

Μετατροπή κατηγορητικών φράσεων σε «εγώ-μηνύματα» μέσα από ομαδική εργασία και συζήτηση στην ολομέλεια.

8. Άσκηση Αναστοχασμού Προσωπικής Παρεξήγησης.

Οι μαθητές σκέφτονται ή διατυπώνουν προφορικά μια πραγματική σύγκρουση και επαναδιατυπώνουν το μήνυμα με χρήση «εγώ-μηνύματος».

9. Συζήτηση Συναισθημάτων Ρόλων.

Σύντομη διερεύνηση των συναισθημάτων που ένιωσαν οι συμμετέχοντες πριν και μετά την αλλαγή τρόπου επικοινωνίας.

10. Τελικό Κλείσιμο – «Μία φράση που κρατάω».

Οι μαθητές επιλέγουν ή διατυπώνουν μία φράση που μπορούν να χρησιμοποιήσουν σε μελλοντικές συγκρούσεις, ενισχύοντας τη μεταφορά της μάθησης στην καθημερινότητα.

7.3.2. Σχέδιο Δράσης Μαθητικού Συμβουλίου

Περιγραφή: Οι μαθητές αξιοποιώντας τις δεξιότητες που αναπτύχθηκαν στο σεμινάριο, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για τη διάδοση της κουλτούρας διαλόγου, σεβασμού και συνεργασίας. Οι μαθητές λειτουργούν ως θετικοί διαμεσολαβητές σε μικρές καθημερινές συγκρούσεις, ενισχύοντας ένα ασφαλές και υποστηρικτικό σχολικό κλίμα.

7.4. Φωτογραφίες

8. Σεμινάριο 5: Πολιτότητα & Ενεργός Πολίτης του 21^{ου} αιώνα

8.1. Στοιχεία Σεμιναρίου

Τίτλος Σεμιναρίου:	Πολιτότητα & Ενεργός Πολίτης του 21 ^{ου} αιώνα.
Χώρος:	Αίθουσα Διαλέξεων Λυκείου Αγίας Φυλάξεως.
Ημερομηνία:	17 Φεβρουαρίου 2026.
Ώρα:	09:00 πμ.
Διάρκεια:	80΄
Σύντομη Περιγραφή, και Σκοπός Εκπαίδευσης:	Η παρούσα εκπαιδευτική ενότητα αποσκοπεί στην καλλιέργεια μιας ολιστικής κατανόησης της έννοιας της πολιτότητας, με έμφαση στη δημοκρατία, τα δικαιώματα και τις ευθύνες. Οι μαθητές εξοικειώνονται με σύγχρονες εκφάνσεις της πολιτότητας, όπως η περιβαλλοντική, η ψηφιακή και η ευρωπαϊκή διάστασή της, ενώ παράλληλα αναγνωρίζουν τον εαυτό τους ως ενεργούς πολίτες. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του παιδιού, καθώς και στη σύνδεση της προσωπικής δράσης με το συλλογικό όφελος. Στόχος είναι η διαμόρφωση υπεύθυνων, ενσυνείδητων και συμμετοχικών πολιτών.
Κεντρικές Θεματικές Ενότητες:	• Ενότητα 1: Κατανόηση της έννοιας της πολιτότητας (δημοκρατία, δικαιώματα, ευθύνες). • Ενότητα 2: Εξοικείωση με τις έννοιες της περιβαλλοντικής, ψηφιακής και ευρωπαϊκής πολιτότητας.

	• Ενότητα 3: Σύνδεση προσωπικής δράσης με συλλογικό όφελος. • Ενότητα 4: Δικαιώματα και Υποχρεώσεις του Παιδιού. • Ενότητα 5: Το παιδί ως Πολίτης.
Βιωματικές Δραστηριότητες:	• Ο Χάρτης της Ευθύνης μου. • Το Συμβούλιο του Μέλλοντος. • Η Πόλη σε Κρίση. • Ψηφιακός Πολίτης. • Η Πράξη Πολιτότητας.
Ειδικοί Στόχοι και Επιδιώξεις του Σεμιναρίου:	• Κατανόηση της έννοιας της πολιτότητας (δημοκρατία, δικαιώματα, ευθύνες). • Εξοικείωση με τις έννοιες της περιβαλλοντικής, ψηφιακής και ευρωπαϊκής πολιτότητας. • Σύνδεση προσωπικής δράσης με συλλογικό όφελος.
Εκπαιδευτικές Μέθοδοι:	• Διαδραστική Παρουσίαση. • Βιωματικές Δραστηριότητες. • Αναστοχασμός. • Συζήτηση και Ανταλλαγή Ιδεών.
Αναμενόμενα Αποτελέσματα:	Με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση να: • Αναγνωρίζουν τον ρόλο τους ως ενεργοί πολίτες. • Εφαρμόζουν κριτική σκέψη απέναντι σε κοινωνικά ζητήματα (π.χ. περιβάλλον, ανθρώπινα δικαιώματα, fake news). • Επιδικνεύουν υπευθυνότητα και διάθεση για συμμετοχή στα κοινά.

Ομιλητές Εκπαιδευτές:	• Δρ. Γιάννης Γεωργίου, Λέκτορας ΤΕΠΑΚ. • Δρ. Ανδρέας Χατζηχαμπής, ΒΔΑ΄.
Εμπλεκόμενοι Φορείς και Εκπαιδευτικοί:	• Εκπαιδευτικοί της Επιτροπής Στόχων, Βελτίωσης Σχολικής Μονάδας και Επαγγελματικής Μάθησης.

8.2. Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου

Πολιτότητα & Ενεργός Πολίτης του 21^{ου} αιώνα.

Η έννοια της πολιτότητας αποτελεί έναν από τους θεμελιώδεις άξονες συγκρότησης των σύγχρονων δημοκρατικών κοινωνιών και ταυτόχρονα, μια δυναμική και εξελισσόμενη έννοια που αντανακλά τις μεταβολές του κοινωνικού, πολιτικού και τεχνολογικού περιβάλλοντος. Στο πλαίσιο του σεμιναρίου της Ακαδημίας Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας, η πολιτότητα προσεγγίζεται όχι ως μια στατική ιδιότητα, αλλά ως μια ενεργή και υπεύθυνη στάση ζωής, η οποία εκδηλώνεται μέσα από τη συμμετοχή, τη δράση και τη συνειδητή εμπλοκή του ατόμου σε ζητήματα που αφορούν τον εαυτό του, την κοινωνία και τον κόσμο.

Σύμφωνα με τη σύγχρονη επιστημονική θεώρηση, ως «Πολιτότητα» (Citizenship) θα μπορούσαμε να ονομάσουμε την υπεύθυνη συμπεριφορά των πολιτών που δρουν και συμμετέχουν στην κοινωνία ως παράγοντες αλλαγής στην ιδιωτική και δημόσια σφαίρα, σε τοπική, εθνική και παγκόσμια κλίμακα, με ατομικές και συλλογικές δράσεις προς την κατεύθυνση της επίλυσης σύγχρονων προβλημάτων, προλαμβάνοντας νέα προβλήματα, επιτυγχάνοντας την ευημερία και την ευδαιμονία, τον σεβασμό στην αυταξία του ανθρώπινου προσώπου και των έργων του και αναπτύσσοντας μια υγιή σχέση με τη φύση, τον συνάνθρωπο και τον

κόσμο. Η πολιτότητα περιλαμβάνει την άσκηση των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, καθώς επίσης τον προσδιορισμό των δομικών αιτίων της υποβάθμισης και των προβλημάτων, την ανάπτυξη της θέλησης και των ικανοτήτων-ιδιοτήτων για κριτική και ενεργή εμπλοκή και κοινωνική συμμετοχή για την αντιμετώπιση αυτών των δομικών αιτίων, δρώντας ατομικά και συλλογικά, με δημοκρατικά μέσα, και λαμβάνοντας υπόψη την ενδο- και δια-γενεακή δικαιοσύνη (Χατζηχαμπής, 2026).

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, τα οποία εμπνέονται από τον ορισμό μιας κατηγορίας πολιτότητας, όπως είναι η περιβαλλοντική πολιτότητα (environmental citizenship) (Hadjichambis & Reis, 2020), είναι προφανές ότι χρειαζόμαστε ενεργούς πολίτες, οι οποίοι να δρουν και να συμμετέχουν στα κοινά και στην κοινωνία ως παράγοντες αλλαγής. Στόχος είναι να επέλθει μια βελτίωση των σημερινών συνθηκών στις σύγχρονες κοινωνίες και στον κόσμο και αυτή μπορεί να επέλθει μόνο μέσα από την αλλαγή. Κι έτσι οι πολίτες χρειάζεται να είναι οι φορείς της αλλαγής αυτής. Η αλλαγή όμως χρειάζεται δράση τόσο ατομική όσο και συλλογική, μέσα από μια σειρά συλλογικοτήτων, οι οποίες μπορεί να είναι επίσημες και εγκαθιδρυμένες αλλά και ανεπίσημες και άτυπες. Η δράση του πολίτη θα πρέπει να εκφράζεται τόσο στη δημόσια σφαίρα όσο και στην ιδιωτική σφαίρα παραμένοντας συνεπής σε αυτά που εφαρμόζει ή διεκδικεί δημόσια. Επιπλέον, ο σημερινός πολίτης χρειάζεται να εφαρμόζει τη δράση και την εμπλοκή του σε διάφορες κλίμακες, όπως είναι η κλίμακα η τοπική αλλά και η κλίμακα τόσο η εθνική αλλά και η παγκόσμια. Ζώντας μέσα σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο, σε ένα «παγκόσμιο χωριό», ο σημερινός άνθρωπος θα πρέπει να είναι πολίτης όχι μόνο του τόπου και του κράτους αλλά και πολίτης του κόσμου. Στόχος του πολίτη θα πρέπει να είναι η επίλυση προβλημάτων είτε αυτά είναι περιβαλλοντικά, κοινωνικά, οικονομικά ή άλλα καθώς επίσης και να προλαμβάνει τη δημιουργία νέων προβλημάτων. Στόχος πάντοτε η επίτευξη της ευημερίας και της ευδαιμονίας, του σεβασμού στην αξία του

ανθρώπινου προσώπου και των έργων του και η ανάπτυξη μιας υγιούς σχέσης με τη φύση, τον συνάνθρωπο και τον κόσμο.

Η άσκηση των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του πολίτη είναι εκ των ων ουκ άνευ για μια ουσιαστική πολιτότητα. Ωστόσο, αυτό από μόνο του δεν είναι αρκετό. Χρειάζεται ένας ενεργός πολίτης ο οποίος να είναι ικανός να μπορεί να προσδιορίσει τα κοινωνικά, περιβαλλοντικά, οικονομικά και άλλου είδους προβλήματα και να έχει τις ικανότητες, ιδιότητες και δεξιότητες αλλά και τη θέληση να συμβάλει στην αντιμετώπισή τους καθώς και των δομικών αιτίων τους με κριτική και ενεργή εμπλοκή και κοινωνική συμμετοχή. Χρειάζεται να μπορεί να δράσει τόσο ατομικά όσο και συλλογικά πάντοτε με δημοκρατικά μέσα. Μια άλλη ουσιαστική διάσταση που χρειάζεται να είναι μέρος της πολιτότητας στη σύγχρονη δημοκρατία είναι και ο σεβασμός της ενδο-γενεακής δικαιοσύνης με την έννοια της κοινωνικής, περιβαλλοντικής αλλά και πνευματικής δικαιοσύνης. Τέλος, σημαντικότερη είναι και η δια-γενεακή δικαιοσύνη, δηλαδή η δικαιοσύνη μεταξύ των γενεών, εισάγοντας έτσι και την έννοια της αειφορίας και της βιωσιμότητας στη σύγχρονη πολιτότητα. Η πολιτότητα σήμερα μπορεί να προσλάβει διαφορετικές κατηγορίες. Έτσι, διακρίνουμε την περιβαλλοντική πολιτότητα, την ψηφιακή, την παγκόσμια, την πολιτισμική και άλλες. Έτσι, γίνεται αντιληπτό ότι η πολιτότητα στον σύγχρονο κόσμο επεκτείνεται για να εξειδικευθεί και να περιλάβει άλλες σύγχρονες διαστάσεις της πολυπλοκότητας του σύγχρονου γίνεσθαι.

Η πολιτότητα, επομένως, δεν περιορίζεται στην τυπική ιδιότητα του πολίτη, αλλά συνδέεται με την ενεργό συμμετοχή, την κριτική σκέψη και την ηθική ευθύνη απέναντι στον συνάνθρωπο και το περιβάλλον. Η σύγχρονη προσέγγιση της πολιτότητας αναδεικνύει τη σημασία της πολυδιάστατης φύσης της. Αυτή η πολυπλοκότητα αντανακλά τις προκλήσεις του 21ου αιώνα, όπου τα προβλήματα είναι διασυνδεδεμένα και απαιτούν ολιστικές προσεγγίσεις (UNESCO, 2017). Κεντρικό στοιχείο

της πολιτότητας αποτελεί η άσκηση δικαιωμάτων και υποχρεώσεων. Ωστόσο, η σύγχρονη επιστημονική βιβλιογραφία τονίζει ότι η πολιτότητα υπερβαίνει την απλή συμμόρφωση σε θεσμικά πλαίσια και προϋποθέτει την ικανότητα του ατόμου να αναγνωρίζει τα δομικά αίτια των κοινωνικών, περιβαλλοντικών, οικονομικών και άλλων προβλημάτων και να δρα για την αντιμετώπισή τους (Westheimer & Kahne, 2004). Ο ενεργός πολίτης δεν είναι απλώς ενημερωμένος, αλλά συμμετέχει ενεργά, ασκεί κριτική, συνεργάζεται και επιδιώκει τη μεταμόρφωση της κοινωνίας με δημοκρατικά μέσα. Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια του ενεργού πολίτη του 21^{ου} αιώνα αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Ο ενεργός πολίτης χαρακτηρίζεται από την ικανότητα να συνδέει την προσωπική του δράση με το συλλογικό όφελος, να αναλαμβάνει ευθύνη για τις επιλογές του και να συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση της κοινωνικής πραγματικότητας. Η ενεργός πολιτότητα συνδέεται άμεσα με την έννοια της ενδυνάμωσης (empowerment), καθώς οι πολίτες καλούνται να αναπτύξουν δεξιότητες, στάσεις και αξίες που τους επιτρέπουν να δρουν αποτελεσματικά σε ένα πολύπλοκο και μεταβαλλόμενο περιβάλλον (Hoskins & Mascherini, 2009). Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη σύγχρονη βιβλιογραφία στην περιβαλλοντική πολιτότητα, η οποία αποτελεί μια από τις πλέον κρίσιμες διαστάσεις της πολιτότητας στον 21^ο αιώνα. Η περιβαλλοντική πολιτότητα αναφέρεται στην υπεύθυνη φιλο-περιβαλλοντική συμπεριφορά των πολιτών, οι οποίοι δρουν ως παράγοντες αλλαγής για την επίλυση περιβαλλοντικών προβλημάτων και την προώθηση της αειφορίας (Hadjichambis et al., 2020). Περιλαμβάνει την άσκηση περιβαλλοντικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, την κατανόηση των αιτίων της περιβαλλοντικής υποβάθμισης και την ενεργό συμμετοχή σε δράσεις που προάγουν μια υγιή σχέση με τη φύση. Η περιβαλλοντική πολιτότητα συνδέεται στενά με την έννοια της διαγενεακής και ενδογενεακής δικαιοσύνης, υπογραμμίζοντας την ευθύνη των σημερινών γενεών απέναντι στις μελλοντικές. Σε έναν κόσμο όπου οι περιβαλλοντικές

κρίσεις, όπως η κλιματική αλλαγή και η απώλεια βιοποικιλότητας, αποτελούν παγκόσμιες προκλήσεις, η ανάπτυξη περιβαλλοντικά υπεύθυνων πολιτών καθίσταται αναγκαία προϋπόθεση για τη βιωσιμότητα των κοινωνιών (ENEC, 2018).

Παράλληλα, η ψηφιακή πολιτότητα αναδεικνύεται ως μια νέα και κρίσιμη διάσταση της πολιτότητας. Στην εποχή της ψηφιακής επικοινωνίας και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, η υπεύθυνη, ηθική και ασφαλής χρήση της τεχνολογίας αποτελεί βασικό στοιχείο της σύγχρονης πολιτότητας. Η ψηφιακή πολιτότητα δεν αφορά μόνο τη συμπεριφορά στο διαδίκτυο, αλλά και τη συνειδητοποίηση ότι κάθε ψηφιακή πράξη έχει πραγματικές συνέπειες σε πραγματικούς ανθρώπους (Ribble, 2015). Ιδιαίτερη σημασία έχει ο ρόλος των «θεατών» στον ψηφιακό χώρο, καθώς η απραξία ή η σιωπή μπορεί να λειτουργήσει ως έμμεση αποδοχή επιβλαβών συμπεριφορών, όπως ο διαδικτυακός εκφοβισμός. Η σύγχρονη προσέγγιση της πολιτότητας αναγνωρίζει ότι η ευθύνη δεν περιορίζεται μόνο στον «θύτη», αλλά επεκτείνεται σε όλους όσοι συμμετέχουν, άμεσα ή έμμεσα, σε ένα κοινωνικό φαινόμενο (Livingstone et al., 2017).

Η εκπαίδευση για την πολιτότητα διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση ενεργών πολιτών. Η σύγχρονη παιδαγωγική προσέγγιση υπογραμμίζει την ανάγκη για βιωματική μάθηση, συμμετοχικές διαδικασίες και ανάπτυξη κριτικής σκέψης. Οι μαθητές δεν πρέπει να είναι παθητικοί δέκτες γνώσης, αλλά ενεργοί συμμετέχοντες που αναπτύσσουν δεξιότητες λήψης αποφάσεων, συνεργασίας και επίλυσης προβλημάτων (Biesta, 2011).

Στο πλαίσιο της Ακαδημίας Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας, η εκπαίδευση για την πολιτότητα συνδέεται άμεσα με την ανάπτυξη ηγετικών δεξιοτήτων. Η μαθητική ηγεσία δεν περιορίζεται στην άσκηση εξουσίας, αλλά συνδέεται με την υπευθυνότητα, την ενσυναίσθηση και τη δέσμευση για το κοινό καλό. Ο μαθητής-πολίτης καλείται να λειτουργήσει

ως φορέας αλλαγής, επηρεάζοντας θετικά το σχολικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Συνοψίζοντας, η πολιτότητα στον 21^ο αιώνα αποτελεί μια σύνθετη και πολυδιάστατη έννοια που συνδέεται με τη δράση, τη συμμετοχή και την ευθύνη. Ο ενεργός πολίτης δεν είναι απλώς γνώστης των δικαιωμάτων του, αλλά φορέας αλλαγής που συμβάλλει στη διαμόρφωση μιας πιο δίκαιης, δημοκρατικής και βιώσιμης κοινωνίας. Η εκπαίδευση για την πολιτότητα, επομένως, δεν αποτελεί απλώς ένα γνωστικό αντικείμενο, αλλά μια ουσιαστική διαδικασία διαμόρφωσης στάσεων και αξιών που θα καθορίσουν το μέλλον των κοινωνιών μας.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Biesta, G. (2011). *Learning democracy in school and society: Education, lifelong learning, and the politics of citizenship*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Hadjichambis, A. C., & Reis, P. (Eds.). (2020). *Conceptualizing environmental citizenship for 21st century education*. Springer.
- Hadjichambis, A. C., Reis, P., Paraskeva-Hadjichambi, D., Činčera, J., Boeve-de Pauw, J., Gericke, N., & Knippels, M.-C. (2020). *Education for environmental citizenship*. Springer.
- Hoskins, B., & Mascherini, M. (2009). *Measuring active citizenship through the development of a composite indicator*. Social Indicators Research, 90(3), 459–488.
- Livingstone, S., Stoilova, M., & Kelly, A. (2017). *Cyberbullying: Incidence, trends and consequences*. EU Kids Online.
- Ribble, M. (2015). *Digital citizenship in schools (3rd ed.)*. International Society for Technology in Education.
- Steg, L., & Vlek, C. (2009). Encouraging pro-environmental behaviour: An integrative review. *Journal of Environmental Psychology*, 29(3), 309–317.

- UNESCO. (2017). *Education for sustainable development goals: Learning objectives*. UNESCO.
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). What kind of citizen? The politics of educating for democracy. *American Educational Research Journal*, 41(2), 237–269.

8.3. Δραστηριότητες

8.3.1. Ο Χάρτης της Ευθύνης μου

Οι μαθητές κλήθηκαν να αναστοχαστούν πάνω στις καθημερινές τους επιλογές και στον τρόπο με τον οποίο αυτές επηρεάζουν την τοπική κοινωνία, τη χώρα και τον κόσμο. Αρχικά εργάστηκαν ατομικά σχεδιάζοντας τρεις κύκλους που αντιστοιχούσαν στην τοπική, εθνική και παγκόσμια κλίμακα, καταγράφοντας επιδράσεις των πράξεών τους σε κάθε επίπεδο. Στη συνέχεια, εντόπισαν μία προσωπική στάση ή συνήθεια που θα μπορούσαν να αλλάξουν ώστε να λειτουργούν πιο υπεύθυνα ως ενεργοί πολίτες. Μέσα από τη δραστηριότητα αναδείχθηκε η έννοια της ατομικής και συλλογικής ευθύνης και η σύνδεση των προσωπικών επιλογών με ευρύτερα κοινωνικά και περιβαλλοντικά ζητήματα. Παράλληλα, οι μαθητές συνειδητοποίησαν ότι ακόμη και μικρές καθημερινές πράξεις μπορούν να έχουν σημαντικές συνέπειες σε διαφορετικές κλίμακες. Η δραστηριότητα καλλιέργησε την αυτογνωσία, την υπευθυνότητα και τη συνειδητοποίηση της ενεργού πολιτότητας ως στάσης ζωής.

8.3.2. Το Συμβούλιο του Μέλλοντος

Οι μαθητές συμμετείχαν σε βιωματική δραστηριότητα προσομοίωσης, όπου κλήθηκαν να εκπροσωπήσουν διαφορετικές «φωνές του μέλλοντος» σε ένα υποθετικό σενάριο που αφορούσε κρίσιμες αποφάσεις για τη φύση, την ανάπτυξη και την κοινωνία. Κάθε ομάδα ανέλαβε έναν

διαφορετικό ρόλο και παρουσίασε τα δικαιώματα, τις ανάγκες και τις προτάσεις της μέσα από διαδικασία διαλόγου και επιχειρηματολογίας. Η δραστηριότητα ενίσχυσε τη δημοκρατική συμμετοχή, την κριτική σκέψη και τη διαγενεακή δικαιοσύνη, καθώς οι μαθητές προβληματίστηκαν για το πώς οι σημερινές αποφάσεις επηρεάζουν τις επόμενες γενιές. Παράλληλα, καλλιεργήθηκαν δεξιότητες συνεργασίας, ενεργητικής ακρόασης και σεβασμού της διαφορετικής άποψης. Μέσα από τη διαδικασία οι μαθητές αντιλήφθηκαν ότι η πολιτότητα συνδέεται με τη συλλογική ευθύνη, τη βιωσιμότητα και τη συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων για το κοινό καλό.

8.3.3. Η Πόλη σε Κρίση

Οι μαθητές εργάστηκαν συνεργατικά πάνω σε ένα υποθετικό σενάριο όπου η πόλη τους αντιμετώπιζε σοβαρά κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα. Αρχικά κατέγραψαν τα σημαντικότερα προβλήματα της πόλης, όπως η ρύπανση, η έλλειψη πράσινων χώρων, η κοινωνική αδιαφορία ή η παραπληροφόρηση, και στη συνέχεια προσπάθησαν να εντοπίσουν τα βαθύτερα αίτια που τα προκαλούν. Μέσα από συζήτηση και ανταλλαγή ιδεών, κάθε ομάδα πρότεινε ρεαλιστικές λύσεις και δράσεις που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν σε επίπεδο σχολείου ή τοπικής κοινότητας. Η δραστηριότητα στόχευσε στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, της συνεργασίας και της κοινωνικής υπευθυνότητας. Οι μαθητές κατανόησαν ότι ο ενεργός πολίτης δεν περιορίζεται στην παρατήρηση των προβλημάτων αλλά συμμετέχει ενεργά στην αναζήτηση λύσεων και στη βελτίωση της κοινωνίας.

8.3.4. Ψηφιακός Πολίτης

Οι μαθητές μελέτησαν ένα σενάριο ψηφιακής πολιτότητας που αφορούσε περιστατικό διαδικτυακού διασυρμού και διάδοσης προσβλητικού περιεχομένου στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Μέσα από ομαδική

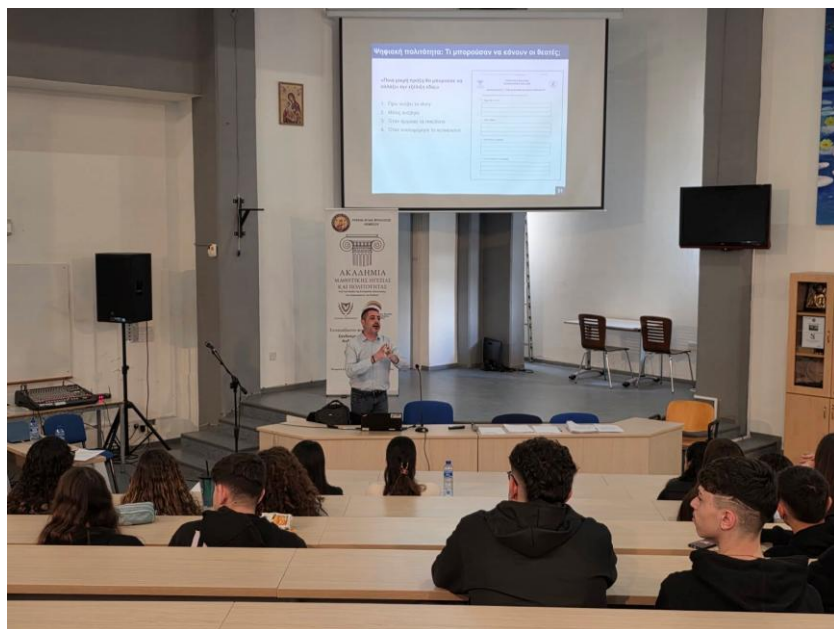
συζήτηση ανέλυσαν τον ρόλο του θύματος, του θύτη και των θεατών, καθώς και τις συνέπειες που μπορεί να έχει μια ανεύθυνη ψηφιακή συμπεριφορά. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην έννοια της ψηφιακής ευθύνης, της σιωπής των θεατών και του ψηφιακού αποτυπώματος. Οι μαθητές προβληματίστηκαν σχετικά με το πώς θα μπορούσε να αλλάξει η εξέλιξη ενός περιστατικού μέσα από μικρές πράξεις παρέμβασης, υποστήριξης ή αντίδρασης. Παράλληλα, συζητήθηκαν ζητήματα σεβασμού, ενσυναίσθησης και ηθικής συμπεριφοράς στον ψηφιακό χώρο. Η δραστηριότητα συνέβαλε ουσιαστικά στην καλλιέργεια υπεύθυνης ψηφιακής πολιτότητας και κριτικής στάσης απέναντι στη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.

8.3.5. Η Πράξη Πολιτότητας

Οι μαθητές κλήθηκαν να σχεδιάσουν μια μικρή αλλά ουσιαστική δράση που θα μπορούσε να βελτιώσει τη σχολική κοινότητα ή τη γειτονιά τους. Αρχικά κατέγραψαν το πρόβλημα που επιθυμούσαν να αντιμετωπίσουν, όπως η καθαριότητα, η αδιαφορία, η έλλειψη εθελοντισμού ή η ανάγκη ενίσχυσης της συμπερίληψης και της αλληλεγγύης. Στη συνέχεια πρότειναν συγκεκριμένες δράσεις και ανέλυσαν τις αξίες που αυτές υπηρετούν, όπως ο σεβασμός, η υπευθυνότητα, η συνεργασία και η προσφορά προς το κοινό καλό. Η δραστηριότητα βοήθησε τους μαθητές να συνδέσουν τη θεωρητική έννοια της πολιτότητας με πραγματικές πράξεις κοινωνικής συμμετοχής και ενεργού δράσης. Παράλληλα, καλλιεργήθηκε η αίσθηση ότι ακόμη και μικρές πρωτοβουλίες μπορούν να συμβάλουν στη θετική αλλαγή της κοινότητας. Η δραστηριότητα ολοκληρώθηκε με παρουσίαση των προτάσεων και αναστοχασμό γύρω από τον ρόλο του νέου ανθρώπου ως ενεργού πολίτη του 21ου αιώνα.

8.4. Φωτογραφίες

9. Σεμινάριο 6: Ηθική Ηγεσία – Η σχέση και ο Ρόλος των Μαθητικών Συμβουλίων

9.1. Στοιχεία Σεμιναρίου

Τίτλος Σεμιναρίου:	Εισαγωγή στην Ηθική Ηγεσία, η σχέση και ο Ρόλος των Μαθητικών Συμβουλίων.
Χώρος:	Αίθουσα Διαλέξεων Λυκείου Αγίας Φυλάξεως.
Ημερομηνία:	26 Μαρτίου, 3 ^η και 4 ^η περίοδο.
Ώρα:	09:00 πμ.
Διάρκεια:	80΄
Σύντομη Περιγραφή, και Σκοπός Εκπαίδευσης:	Μια σύντομη, βιωματική εκπαίδευση που εισάγει τα συμμετέχοντα άτομα στις έννοιες της Ηθικής Ηγεσίας. Μέσα από θεωρητικά στοιχεία και ομαδικές δραστηριότητες, οι συμμετέχοντες αναπτύσσουν επίγνωση των διαφορετικών συλ ηγεσίας και του ρόλου των Μαθητικών Συμβουλίων ως πρωτοστάτες και συνεχιστές της Ηθικής, στην ηγεσία.
Κεντρικές Θεματικές Ενότητες:	• Ενότητα 1: Εισαγωγή στην έννοια της Ηθικής Ηγεσίας. • Ενότητα 2: Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά Ηθικού Ηγέτη. • Ενότητα 3: Στυλ Ηθικής Ηγεσίας και Ηθική Διάσταση. • Ενότητα 4: Ο ρόλος των Μαθητικών Συμβουλίων ως φορείς πολιτότητας.

	• Ενότητα 5: Ηθικά διλήμματα και λήψη αποφάσεων. • Ενότητα 6: Ειδικοί Στόχοι και Επιδιώξεις του Σεμιναρίου. • Ενότητα 7: Σύνδεση Βιωματικής Δραστηριότητας με τις Θεματικές. • Ενότητα 8: Συμπέρασμα - Αναμενόμενα Αποτελέσματα.
Βιωματικές Δραστηριότητες:	• Μαθητικό Δικαστήριο Ηθικής. • Ανταλλαγή απόψεων και ιδεών. • Διάλογος – Συζήτηση.
Ειδικοί Στόχοι και Επιδιώξεις του Σεμιναρίου:	• Ανάδειξη της σημασίας της διαφάνειας και της υπευθυνότητας στη διαχείριση κοινών υποθέσεων. • Ανάπτυξη δεξιοτήτων κριτικής σκέψης και επιχειρηματολογίας μέσα από τη συμμετοχή στο συνέδριο – διάλεξη και τη δραστηριότητα με το «μαθητικό δικαστήριο».
Εκπαιδευτικές Μέθοδοι:	• Διαδραστική Παρουσίαση. • Βιωματικές Δραστηριότητες. • Αναστοχασμός, Συζήτηση και Ανταλλαγή Ιδεών.
Αναμενόμενα Αποτελέσματα:	Με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση: • Να κατανοήσουν την έννοια της ηθικής ηγεσίας και να τη διακρίνουν από την απλή άσκηση εξουσίας. • Να καλλιεργήσουν ενσυναίσθηση, ακούγοντας και κατανοώντας διαφορετικές οπτικές.

	• Να αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ηθικού ηγέτη μέσα από βιωματική εμπειρία.
Ομιλητές Εκπαιδευτές:	• Δρ. Νίκος Ροδοσθένους. • Δρ. Ειρήνη Ροδοσθένους.
Υπεύθυνοι Εκπαιδευτικοί:	• Χρίστος Πελεκανής. • Χρύσω Μιχαηλίδου. • Ζωή Ιωαννίδου.
Εμπλεκόμενοι Φορείς και Εκπαιδευτικοί:	Εκπαιδευτικοί της Επιτροπής Στόχων, Βελτίωσης Σχολικής Μονάδας και Επαγγελματικής Μάθησης.

9.2. Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου

Εισαγωγή στην Ηθική Ηγεσία.

1. Εισαγωγή στην έννοια της Ηθικής Ηγεσίας.

Τι σημαίνει ηγεσία και γιατί η ηθική δεν είναι διακόσμηση αλλά ο κορμός της. Η ηγεσία παρουσιάζεται όχι ως εξουσία αλλά ως ευθύνη απέναντι στους άλλους, σύμφωνα με τη θεώρηση του Brown & Treviño (2006), όπου η ηθική ηγεσία συνδέεται με πρότυπα συμπεριφοράς και επιρροής μέσω αξιών.

2. Βασικές αρχές και χαρακτηριστικά Ηθικού Ηγέτη.

Ακεραιότητα, δικαιοσύνη, υπευθυνότητα, διαφάνεια, σεβασμός, ενσυναίσθηση. Όχι σαν λέξεις σε αφίσα, αλλά όπως φάνηκαν μέσα από

το «μαθητικό δικαστήριο». Θεμελιώνεται και στη θεωρία του Ciulla (2004), που βλέπει την ηγεσία ως ηθική πράξη και δεν απλώς λειτουργική.

3. Στυλ Ηθικής Ηγεσίας και Ηθική Διάσταση.

Σύγκριση αυταρχικού, δημοκρατικού και μετασχηματιστικού στυλ ηγεσίας, με έμφαση στο τελευταίο. Ο μετασχηματιστικός ηγέτης (Bass & Steidlmeier, 1999) λειτουργεί με αξίες και εμπνέει, όχι επιβάλλει. Οι μαθητές βλέπουν ξεκάθαρα μέσα από την διάλεξη και το σενάριο τι συμβαίνει όταν απουσιάζει η ηθική.

4. Ο ρόλος των Μαθητικών Συμβουλίων ως φορείς πολιτότητας.

Τα μαθητικά συμβούλια δεν είναι διακοσμητικά όργανα. Είναι μικρές πολιτείες. Συνδέουν άμεσα τη διάλεξη με τη δραστηριότητα δηλαδή το περιστατικό της εκδρομής με την έννοια της πολιτότητας (citizenship), όπως την ορίζει ο Dewey: συμμετοχή, ευθύνη, συλλογικότητα.

5. Ηθικά διλήμματα και λήψη αποφάσεων.

Οι μαθητές δεν μαθαίνουν τι είναι σωστό – δοκιμάζονται να το επιλέξουν. Το μαθητικό δικαστήριο λειτουργεί ως εργαστήριο ηθικής κρίσης, στη γραμμή του Kohlberg (1984) για την ανάπτυξη ηθικής σκέψης μέσα από διλήμματα.

6. Ειδικοί Στόχοι και Επιδιώξεις του Σεμιναρίου.

- α. Οι μαθητές να κατανοήσουν την έννοια της ηθικής ηγεσίας και να τη διακρίνουν από την απλή άσκηση εξουσίας.
- β. Να αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ηθικού ηγέτη μέσα από βιωματική εμπειρία.

γ. Να αναπτύξουν δεξιότητες κριτικής σκέψης και επιχειρηματολογίας μέσα από τη συμμετοχή στο συνέδριο – διάλεξη και τη δραστηριότητα με το «μαθητικό δικαστήριο».

δ. Να καλλιεργήσουν ενσυναίσθηση, ακούγοντας και κατανοώντας διαφορετικές οπτικές.

ε. Να συνειδητοποιήσουν τον ρόλο τους ως ενεργοί πολίτες μέσα στο σχολείο.

στ. Να αντιληφθούν τη σημασία της διαφάνειας και της υπευθυνότητας στη διαχείριση κοινών υποθέσεων.

7. Σύνδεση Βιωματικής Δραστηριότητας με τις Θεματικές.

Το συνέδριο με τη δραστηριότητα «Μαθητικό Δικαστήριο», λειτουργεί ως ο άξονας που ενώνει όλα τα παραπάνω. Στην πρώτη ενότητα εισάγει το πρόβλημα, στη δεύτερη αναδεικνύει τις αξίες που έλειψαν, στην τρίτη δείχνει αποτυχημένα συλ ηγεσίας, στην τέταρτη φέρνει στο προσκήνιο τον ρόλο του μαθητικού συμβουλίου και στην πέμπτη μετατρέπει τους μαθητές σε κριτές και όχι θεατές. Δεν είναι δραστηριότητα για να περάσει η ώρα, είναι καθρέφτης.

8. Συμπέρασμα - Αναμενόμενα Αποτελέσματα.

Με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, οι μαθητές θα είναι σε θέση να κατανοούν την ηγεσία ως ηθική ευθύνη και όχι ως προνόμιο. Θα μπορούν να αναγνωρίζουν άδικες ή ανήθικες πρακτικές σε συλλογικά όργανα, να εκφράζουν τεκμηριωμένη άποψη και να συμμετέχουν σε διαδικασίες διαλόγου με σεβασμό. Θα έχουν βιώσει τη σημασία της δικαιοσύνης και της ευθύνης μέσα από ρόλους, και θα μπορούν να μεταφέρουν αυτή τη στάση στην καθημερινή σχολική ζωή. Με απλά λόγια, δεν θα βλέπουν πια το συμβούλιο σαν «θέση», αλλά σαν βάρος που θέλει χαρακτήρα για να το σηκώσεις.

9.3. Δραστηριότητες

Περιγραφή της δραστηριότητας: «ΜΑΘΗΤΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ» / «ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΗΘΙΚΗΣ».

Θέμα: Κατάχρηση χρημάτων και εξουσίας από το Κεντρικό Μαθητικό Συμβούλιο του σχολείου.

Η δραστηριότητα «Μαθητικό Δικαστήριο» σχεδιάστηκε και υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του σεμιναρίου για την Ηθική Ηγεσία, ως το πρακτικό και βιωματικό μέρος της επιμόρφωσης των μαθητών. Βασικός στόχος της ήταν η σύνδεση της θεωρητικής προσέγγισης της ηθικής ηγεσίας με πραγματικές ή ρεαλιστικές καταστάσεις που ενδέχεται να προκύψουν στη σχολική κοινότητα, ώστε οι μαθητές να αναπτύξουν κριτική σκέψη, υπευθυνότητα, συνεργασία και ηθική συνείδηση.

Στη δραστηριότητα συμμετείχαν συνολικά εβδομήντα πέντε (75) μαθητές του σχολείου, κυρίως πρόεδροι τμημάτων, μέλη των μαθητικών συμβουλίων των τάξεων, καθώς και τα μέλη του Κεντρικού Μαθητικού Συμβουλίου (Κ.Μ.Σ.). Η συμμετοχή μαθητών που κατέχουν ηγετικούς ρόλους κρίθηκε ιδιαίτερα σημαντική, καθώς μέσα από τη διαδικασία είχαν τη δυνατότητα να προβληματιστούν σχετικά με την ορθή άσκηση εξουσίας, τη λογοδοσία και τη σημασία της ηθικής συμπεριφοράς στη μαθητική εκπροσώπηση.

Το Σενάριο της Δίκης.

Το σενάριο της δραστηριότητας αφορούσε μια υποθετική αλλά απολύτως ρεαλιστική περίπτωση σχολικής εκδρομής, η οποία οργανώνεται από το Κεντρικό Μαθητικό Συμβούλιο. Το Κ.Μ.Σ. αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου τη διαχείριση των οικονομικών της εκδρομής, καθώς και τις διαδικασίες κρατήσεων και διαμονής των μαθητών.

Κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας και της υλοποίησης της εκδρομής, προκύπτουν καταγγελίες για υπερχρεώσεις στις κρατήσεις, αδιαφανή οικονομική διαχείριση και ακατάλληλες συνθήκες διαμονής, αφού στα

δωμάτια των ξενοδοχείων φιλοξενούνται περισσότεροι μαθητές από τον προβλεπόμενο αριθμό. Η κατάσταση προκαλεί έντονες αντιδράσεις τόσο στους μαθητές όσο και στους γονείς, οι οποίοι εκφράζουν τη δυσαρέσκειά τους προς το σχολείο, παρόλο που η εκδρομή αποτελεί πρωτοβουλία και ευθύνη του μαθητικού συμβουλίου.

Η ένταση κορυφώνεται όταν ομάδα μαθητών κατηγορεί το Κεντρικό Μαθητικό Συμβούλιο για κατάχρηση χρημάτων, κακή διαχείριση και εκμετάλλευση της θέσης εξουσίας που κατέχει. Για τον λόγο αυτό συγκροτείται ένα «Μαθητικό Δικαστήριο», με σκοπό τη διερεύνηση της υπόθεσης, την απονομή ευθυνών και την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τη σημασία της ηθικής ηγεσίας και της υπεύθυνης διαχείρισης εξουσίας.

Ρόλοι στο Μαθητικό Δικαστήριο.

Για την ομαλή διεξαγωγή της δραστηριότητας, οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες και ανέλαβαν συγκεκριμένους ρόλους, ώστε να προσεγγίσουν την υπόθεση από διαφορετικές οπτικές γωνίες και να κατανοήσουν τη σημασία της δικαιοσύνης, της αντικειμενικότητας και της τεκμηριωμένης επιχειρηματολογίας.

Δικαστές.

Οι μαθητές που ανέλαβαν τον ρόλο των δικαστών είχαν την ευθύνη να διευθύνουν τη διαδικασία του δικαστηρίου, να διασφαλίζουν την τήρηση των κανόνων και να διατηρήσουν την τάξη κατά τη διάρκεια της συζήτησης. Παράλληλα, άκουγαν με προσοχή όλες τις πλευρές και συνέβαλλαν στη διαμόρφωση τεκμηριωμένων αποφάσεων.

Εισαγγελείς (Κατηγοροι).

Οι εισαγγελείς παρουσίασαν τις κατηγορίες εναντίον του Κεντρικού Μαθητικού Συμβουλίου, προσπαθώντας να αποδείξουν ότι έγινε

λανθασμένη ή αδιαφανής διαχείριση των χρημάτων και κατάχρηση εξουσίας. Μέσα από επιχειρήματα, ερωτήσεις και παρουσίαση στοιχείων, επιχείρησαν να στηρίξουν τη θέση της κατηγορίας.

Δικηγόροι Υπεράσπισης.

Οι συνήγοροι υπεράσπισης ανέλαβαν να υπερασπιστούν τους κατηγορουμένους, παρουσιάζοντας επιχειρήματα και στοιχεία που θα μπορούσαν να αποδείξουν ότι δεν υπήρχε πρόθεση εκμετάλλευσης ή παραβίασης των κανόνων. Ο ρόλος τους ανέδειξε τη σημασία της δίκαιης δίκης και της ισότητας απέναντι στη διαδικασία αξιολόγησης.

Κατηγορούμενοι.

Οι μαθητές που είχαν τον ρόλο των κατηγορουμένων παρουσίασαν τα γεγονότα όπως οι ίδιοι τα βίωσαν και τα αντιλήφθηκαν, προσπαθώντας να εξηγήσουν τις πράξεις και τις αποφάσεις τους. Μέσα από τη διαδικασία αυτή αναδείχθηκε η σημασία της ανάληψης ευθύνης, της αυτοκριτικής και της λογοδοσίας.

Μάρτυρες.

Οι μάρτυρες κατέθεσαν πληροφορίες, εμπειρίες και παρατηρήσεις σχετικά με την υπόθεση, συμβάλλοντας στη διαμόρφωση μιας πιο ολοκληρωμένης εικόνας των γεγονότων.

Ένορκοι.

Οι ένορκοι άκουσαν προσεκτικά όλες τις καταθέσεις, τα επιχειρήματα και τα στοιχεία και, στο τέλος της διαδικασίας, κλήθηκαν να αποφασίσουν αν οι κατηγορούμενοι ήταν ένοχοι ή αθώοι. Ο ρόλος αυτός ενίσχυσε την κριτική σκέψη, την αντικειμενικότητα και την υπεύθυνη λήψη αποφάσεων.

Σώμα των Σοφών.

Το «Σώμα των Σοφών» λειτούργησε ως ένα τρίτο και πιο στοχαστικό επίπεδο αξιολόγησης της διαδικασίας. Ο ρόλος του ήταν να παρακολουθεί τη συζήτηση με αμεροληψία και αντικειμενικότητα, να εξάγει γενικότερα συμπεράσματα και να αναδεικνύει τις ηθικές διαστάσεις της υπόθεσης.

Μέσα από τη διαδικασία αυτή, το «Σώμα των Σοφών» κατέληξε σε βασικά συμπεράσματα σχετικά με την έννοια της ηγεσίας και της ηθικής της διάστασης. Συγκεκριμένα, αναδείχθηκε ότι ηγέτης είναι το άτομο που αναλαμβάνει ευθύνη για τους άλλους και λειτουργεί με γνώμονα το συλλογικό καλό και όχι το προσωπικό συμφέρον. Η ηγεσία δεν συνδέεται μόνο με τη δύναμη ή τη θέση εξουσίας, αλλά κυρίως με τον χαρακτήρα, τη συμπεριφορά και τις πράξεις του ατόμου.

Παράλληλα, υπογραμμίστηκε ότι ο ηθικός ηγέτης χρησιμοποιεί την εξουσία του με δικαιοσύνη, σεβασμό, διαφάνεια και υπευθυνότητα απέναντι σε όλους. Η ηθική ηγεσία βασίζεται σε αξίες και αρχές που καθοδηγούν τη συμπεριφορά του ατόμου ακόμη και σε δύσκολες συνθήκες ή όταν δεν υπάρχει έλεγχος.

Ηθικές Αξίες του Ηγέτη.

Κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας αναδείχθηκαν βασικές ηθικές αξίες που οφείλει να διαθέτει ένας ηγέτης:

- **Ακεραιότητα:** Ο ηγέτης πράττει το σωστό ακόμη και όταν δεν υπάρχει έλεγχος ή επιτήρηση.
- **Δικαιοσύνη:** Αντιμετωπίζει όλους ισότιμα και δίκαια, χωρίς διακρίσεις ή ευνοιοκρατία.
- **Υπευθυνότητα:** Αναλαμβάνει τις συνέπειες των πράξεων του και αποδέχεται τα λάθη του.
- **Διαφάνεια:** Οι αποφάσεις και η διαχείριση οικονομικών ή άλλων ζητημάτων γίνονται με καθαρότητα και ειλικρίνεια.

- **Σεβασμός:** Ακούει τις απόψεις των άλλων και αναγνωρίζει τα δικαιώματα και τις ανάγκες τους.
- **Ενσυναίσθηση:** Κατανοεί πώς επηρεάζονται οι άλλοι από τις πράξεις και τις αποφάσεις του.

Αποτίμηση.

Η παρούσα δραστηριότητα, με τη μορφή «Μαθητικού Δικαστηρίου», εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο του προγράμματος μαθητικής ηγεσίας και των στόχων της σχολικής χρονιάς για την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης, υπευθυνότητας και ενεργού συμμετοχής των μαθητών στη σχολική ζωή. Αποτέλεσε το πρακτικό και βιωματικό μέρος του σεμιναρίου για την ηθική ηγεσία, μέσω του οποίου επιχειρήθηκε η σύνδεση του θεωρητικού πλαισίου με την εφαρμογή του στην πράξη, ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα, να αξιολογηθούν στάσεις και συμπεριφορές και να ενισχυθεί η ανάπτυξη ηγετικών δεξιοτήτων με ηθικό προσανατολισμό.

Στο σεμινάριο συμμετείχαν συνολικά εβδομήντα πέντε (75) μαθητές του σχολείου, κυρίως μέλη των μαθητικών συμβουλίων των τάξεων, πρόεδροι τμημάτων, καθώς και τα μέλη του Κεντρικού Μαθητικού Συμβουλίου (Κ.Μ.Σ.). Η επιλογή των συγκεκριμένων μαθητών κρίθηκε ιδιαίτερα σημαντική, καθώς πρόκειται για μαθητές που κατέχουν ή καλούνται να αναλάβουν ηγετικούς ρόλους μέσα στη σχολική κοινότητα και επηρεάζουν άμεσα το κλίμα συνεργασίας, συμμετοχής και εκπροσώπησης των συμμαθητών τους.

Σκοπός της δραστηριότητας ήταν να δοθεί στους μαθητές η δυνατότητα να κατανοήσουν στην πράξη έννοιες όπως η ευθύνη, η δικαιοσύνη, η διαφάνεια, η λογοδοσία και η ηθική άσκηση εξουσίας μέσα από μια συμμετοχική και βιωματική διαδικασία. Η επιλογή της προσομοίωσης δικαστηρίου αποτέλεσε ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό παιδαγωγικό εργαλείο, καθώς ενεργοποίησε τη σκέψη, την κριτική ικανότητα, την

επιχειρηματολογία και την ενσυναίσθηση των μαθητών, επιτρέποντάς τους να προσεγγίσουν σύνθετα κοινωνικά και ηθικά ζητήματα με ουσιαστικό και αναστοχαστικό τρόπο.

Το σενάριο της δραστηριότητας αφορούσε μια υποθετική αλλά ρεαλιστική κατάσταση: το Κεντρικό Μαθητικό Συμβούλιο οργανώνει μια σχολική εκδρομή και αναλαμβάνει τη διαχείριση των οικονομικών της. Στην πορεία προκύπτουν καταγγελίες για υπερχρεώσεις, κακή οικονομική διαχείριση και ακατάλληλες συνθήκες διαμονής, γεγονός που προκαλεί έντονη δυσαρέσκεια μεταξύ μαθητών και γονέων. Η κατάσταση κλιμακώνεται όταν διατυπώνονται κατηγορίες για κατάχρηση εξουσίας και οικονομική εκμετάλλευση από μέλη του Κ.Μ.Σ., οδηγώντας στη συγκρότηση ενός «Μαθητικού Δικαστηρίου» με στόχο τη διερεύνηση της υπόθεσης.

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες και ανέλαβαν συγκεκριμένους ρόλους: δικαστές, εισαγγελείς, συνήγοροι υπεράσπισης, κατηγορούμενοι, μάρτυρες, ένορκοι και «Σώμα Σοφών». Η κατανομή αυτή συνέβαλε ουσιαστικά στην κατανόηση διαφορετικών οπτικών γωνιών και της πολυπλοκότητας που συνοδεύει τη διαδικασία λήψης αποφάσεων και απονομής δικαιοσύνης. Οι μαθητές που ανέλαβαν τον ρόλο των δικαστών είχαν την ευθύνη να διευθύνουν τη διαδικασία, να διασφαλίζουν την τήρηση των κανόνων και να οδηγούν τη συζήτηση σε τεκμηριωμένα συμπεράσματα. Οι εισαγγελείς επιχείρησαν να αποδείξουν την ενοχή των κατηγορουμένων παρουσιάζοντας στοιχεία και επιχειρήματα, ενώ οι συνήγοροι υπεράσπισης ανέλαβαν να αναπτύξουν την αντίθετη πλευρά, ενισχύοντας την έννοια της δίκαιης δίκης, της ισότητας και της ισορροπίας.

Παράλληλα, οι μάρτυρες και οι κατηγορούμενοι κατέθεσαν τις εμπειρίες, τις θέσεις και τις απόψεις τους, ενώ οι ένορκοι, αφού άκουσαν όλες τις

πλευρές, κλήθηκαν να αξιολογήσουν τα δεδομένα και να αποφασίσουν για την ενοχή ή την αθωότητα των εμπλεκομένων. Το «Σώμα των Σοφών» λειτούργησε ως ένα ανώτερο επίπεδο στοχασμού και ανατροφοδότησης, εξάγοντας γενικότερα συμπεράσματα και αναδεικνύοντας τις ηθικές και κοινωνικές διαστάσεις της υπόθεσης.

Η αποτίμηση της δραστηριότητας ανέδειξε σημαντικά παιδαγωγικά και εκπαιδευτικά οφέλη. Οι μαθητές δεν περιορίστηκαν στην απλή θεωρητική κατανόηση εννοιών, αλλά ήρθαν αντιμέτωποι με πραγματικά ηθικά διλήμματα και χρειάστηκε να τοποθετηθούν με υπευθυνότητα, επιχειρηματολογία και κριτική σκέψη. Μέσα από τη διαδικασία κατέστη σαφές ότι η εξουσία χωρίς ηθικές αρχές μπορεί να οδηγήσει σε αδικία, κατάχρηση, έλλειψη εμπιστοσύνης και διάρρηξη των σχέσεων μέσα σε μια κοινότητα. Παράλληλα, οι μαθητές συνειδητοποίησαν ότι η ηγεσία δεν αποτελεί απλώς έναν τίτλο ή μια θέση εξουσίας, αλλά μια διαρκή δέσμευση απέναντι στους άλλους και στις αξίες της συλλογικότητας.

Στο πλαίσιο αυτό, η έννοια της ηθικής ηγεσίας αναδείχθηκε ως βασικός άξονας της δραστηριότητας. Ηθικός ηγέτης δεν είναι εκείνος που απλώς κατέχει δύναμη ή εξουσία, αλλά εκείνος που χρησιμοποιεί τη δύναμη αυτή με δικαιοσύνη, υπευθυνότητα, εντιμότητα και σεβασμό προς τους άλλους. Η ηγεσία συνδέεται άμεσα με τον χαρακτήρα, τις αξίες και τις καθημερινές πράξεις του ατόμου και αξιολογείται συνεχώς μέσα από τις αποφάσεις και τη συμπεριφορά του.

Ένα από τα σημαντικότερα χαρακτηριστικά του ηθικού ηγέτη είναι η ακεραιότητα. Η ακεραιότητα σημαίνει ότι ο ηγέτης ενεργεί σύμφωνα με αρχές και αξίες ακόμη και όταν δεν υπάρχει έλεγχος ή επιτήρηση. Πράττει το σωστό όχι από φόβο για τις συνέπειες, αλλά επειδή το θεωρεί ηθικά ορθό. Στο πλαίσιο της δραστηριότητας, το ζήτημα της οικονομικής διαχείρισης ανέδειξε ξεκάθαρα την ανάγκη για εντιμότητα, υπευθυνότητα

και συνέπεια, καθώς η διαχείριση χρημάτων απαιτεί διαφάνεια και αξιοπιστία.

Εξίσου σημαντική αναδείχθηκε και η αξία της δικαιοσύνης. Ο ηγέτης οφείλει να αντιμετωπίζει όλους ισότιμα, χωρίς διακρίσεις, προσωπικά συμφέροντα ή ευνοιοκρατία. Η δίκαιη κατανομή ευθυνών, πόρων και ευκαιριών αποτελεί προϋπόθεση για τη διατήρηση της εμπιστοσύνης και της συνοχής μιας ομάδας. Στη συγκεκριμένη δραστηριότητα, η αίσθηση αδικίας που δημιουργήθηκε μεταξύ των μαθητών αποτέλεσε το βασικό έναυσμα της σύγκρουσης, υπογραμμίζοντας τη σημασία της δίκαιης ηγεσίας.

Η υπευθυνότητα αποτέλεσε επίσης κεντρικό στοιχείο της συζήτησης. Ο ηγέτης οφείλει να αναλαμβάνει τις συνέπειες των πράξεων του, να μην μεταθέτει ευθύνες και να έχει τη δυνατότητα να αναγνωρίζει τα λάθη του επιδιώκοντας τη διόρθωσή τους. Μέσα από τη διαδικασία του «Μαθητικού Δικαστηρίου», οι μαθητές κατανόησαν ότι η ανάληψη ευθύνης αποτελεί βασικό στοιχείο αξιοπιστίας και ουσιαστικής ηγεσίας. Παράλληλα, αναδείχθηκε η σημασία της διαφάνειας. Οι διαδικασίες και οι αποφάσεις που αφορούν συλλογικά ζητήματα πρέπει να είναι σαφείς, ανοιχτές και κατανοητές από όλους. Η έλλειψη διαφάνειας δημιουργεί καχυποψία, αμφισβήτηση και συγκρούσεις, ενώ η ειλικρινής και ανοιχτή επικοινωνία ενισχύει τη συνεργασία και την εμπιστοσύνη μέσα στη σχολική κοινότητα.

Ο σεβασμός προς τους άλλους αποτέλεσε ακόμη μία βασική αρχή που αναδείχθηκε μέσα από τη δραστηριότητα. Ο ηγέτης οφείλει να ακούει τις απόψεις των άλλων, να αναγνωρίζει τα δικαιώματά τους και να αποφεύγει αυταρχικές ή προσβλητικές συμπεριφορές. Η δραστηριότητα έδωσε στους μαθητές την ευκαιρία να βιώσουν στην πράξη τη σημασία της

ισότιμης συμμετοχής και του διαλόγου, όπου κάθε άποψη μπορεί να ακουστεί και να αξιολογηθεί με σεβασμό.

Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε και στην ενσυναίσθηση, δηλαδή στην ικανότητα κατανόησης των συναισθημάτων και των αναγκών των άλλων. Ένας ηθικός ηγέτης λαμβάνει αποφάσεις που δεν αγνοούν τον ανθρώπινο παράγοντα και επιδιώκει τη δημιουργία ενός θετικού, ασφαλούς και υποστηρικτικού περιβάλλοντος για όλους.

Πέρα από τα παραπάνω χαρακτηριστικά, η δραστηριότητα ανέδειξε και άλλες σημαντικές διαστάσεις της ηθικής ηγεσίας, όπως η συνεργασία, η αυτοκριτική, η λογοδοσία, η συλλογικότητα και η διάθεση για συνεχή προσωπική βελτίωση. Οι μαθητές κατόρθωσαν ότι ο ηγέτης δεν λειτουργεί απομονωμένα, αλλά ως ενεργό μέλος μιας ομάδας, με ευθύνη να ενισχύει τη συμμετοχή, τη συνεργασία και το κοινό καλό.

Συνολικά, η δραστηριότητα του «Μαθητικού Δικαστηρίου» λειτούργησε ως ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό εργαλείο βιωματικής μάθησης, προβληματισμού και αξιολόγησης. Μέσα από την ενεργή συμμετοχή τους, οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να εξετάσουν τις συνέπειες της ανεύθυνης ή της υπεύθυνης ηθικής ηγεσίας, αλλά και να αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά που καθιστούν έναν ηγέτη αξιόπιστο, δίκαιο και αποτελεσματικό.

Η τελική αξιολόγηση της δραστηριότητας κατέδειξε ότι η καλλιέργεια ηθικών αξιών και υπεύθυνων μορφών ηγεσίας δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω θεωρητικής διδασκαλίας, αλλά απαιτεί ενεργή συμμετοχή, διάλογο, συνεργασία και βιωματική εμπειρία. Η ανάπτυξη ηθικών ηγετών αποτελεί ουσιαστικό στόχο της εκπαίδευσης, καθώς οι μαθητές αυτοί θα αποτελέσουν τους αυριανούς πολίτες που θα κληθούν να διαχειριστούν

ευθύνη, εξουσία και κοινωνικές προκλήσεις με δημοκρατικό και ανθρώπινο τρόπο.

Συμπεράσματα της Δραστηριότητας.

Η δραστηριότητα του «Μαθητικού Δικαστηρίου» λειτούργησε ως ένα ιδιαίτερα αποτελεσματικό εργαλείο βιωματικής μάθησης και αναστοχασμού. Οι μαθητές είχαν την ευκαιρία να εξετάσουν στην πράξη τις συνέπειες της ανεύθυνης ή μη ηθικής άσκησης εξουσίας, αλλά και να αναγνωρίσουν τη σημασία της δικαιοσύνης, της λογοδοσίας και της υπεύθυνης ηγεσίας.

Μέσα από τη διαδικασία κατέστη σαφές ότι η εξουσία χωρίς ηθικές αρχές μπορεί να οδηγήσει σε αδικία, έλλειψη εμπιστοσύνης και συγκρούσεις μέσα σε μια κοινότητα. Αντίθετα, η ηγεσία που βασίζεται σε αξίες, διαφάνεια και υπευθυνότητα ενισχύει τη συνεργασία, τη δημοκρατική συμμετοχή και τον αλληλοσεβασμό.

Η τελική αποτίμηση της δραστηριότητας ανέδειξε ότι η καλλιέργεια ηθικών ηγετών δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο μέσω θεωρητικής διδασκαλίας, αλλά απαιτεί βιωματικές εμπειρίες, ενεργή συμμετοχή, διάλογο και ουσιαστικό προβληματισμό. Μέσα από τέτοιου είδους δραστηριότητες, οι μαθητές αναπτύσσουν δεξιότητες και αξίες που θα τους συνοδεύουν τόσο στη σχολική όσο και στη μελλοντική κοινωνική και επαγγελματική τους ζωή.

Επομένως, η ηθική ηγεσία δεν αποτελεί μια αφηρημένη θεωρητική έννοια, αλλά μια πρακτική στάση ζωής που βασίζεται σε αξίες, πράξεις και συνειδητές επιλογές. Η εκπαίδευση οφείλει να ενισχύει ουσιαστικά αυτή τη διάσταση, διαμορφώνοντας άτομα που δεν επιδιώκουν απλώς να ηγούνται, αλλά να ηγούνται με ήθος, δικαιοσύνη, διαφάνεια και υπευθυνότητα.

Βιβλιογραφικές Αναφορές.

Michael E. Brown & Linda K. Treviño (2006). Ethical leadership: A review and future directions. *The Leadership Quarterly*, 17(6), 595–616.

Joanne B. Ciulla (2004). *Ethics, the Heart of Leadership* (2nd ed.). Westport, CT: Praeger Publishers.

Bernard M. Bass & Paul Steidlmeier (1999). Ethics, character, and authentic transformational leadership behavior. *The Leadership Quarterly*, 10(2), 181–217.

Lawrence Kohlberg (1984). *Essays on Moral Development: Vol. 2. The Psychology of Moral Development*. New York: Harper & Row.

John Dewey (1916). *Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education*. New York: Macmillan.

9.4. Φωτογραφίες

10. Τελικό Σεμινάριο: Αυτοαξιολόγηση και Αναστοχασμός Ακαδημίας

10.1. Στοιχεία Σεμιναρίου

Τίτλος Σεμιναρίου:	Τελικό Σεμινάριο: Αυτοαξιολόγηση και Αναστοχασμός Ακαδημίας.
Χώρος:	Αίθουσα Βιβλιοθήκης Λυκείου Αγίας Φυλάξεως.
Ημερομηνία:	21 Απριλίου 2026.
Ώρα:	09:20 πμ.
Διάρκεια:	80΄
Σύντομη Περιγραφή, και Σκοπός Εκπαίδευσης:	Μέσα από ένα διαθεματικό τρόπο προσέγγισης, συνυφαίνοντας την ιστορία, τη φιλοσοφία και την ανθρωπολογία, η βιωματική αυτή εκπαίδευση εισάγει τα συμμετέχοντα άτομα στη συνειδητοποίηση της αξίας του «οράματος» και της «έμπνευσης», καλλιεργώντας μεταγνωστικές δεξιότητες επίλυσης προβλημάτων, σχεδιασμού και εφαρμογής δράσεων που εκτείνονται στα πλαίσια της ενεργού πολιτότητας. Μέσα από τα θεωρητικά και βιωματικά στοιχεία, καθώς και τις ομαδικές δραστηριότητες, οι μαθητές αναπτύσσουν την ικανότητα της σύλληψης μιας «ιδέας» και την άμεση υλοποίησή της σε σχέδιο δράσης μέσα από ένα πνεύμα ομαδικότητας και συνεργασίας, μεταβάλλοντας έτσι την έννοια της μαθητικής ηγεσίας από μια υπόθεση ατομική στην ιδέα της δημιουργίας μαθητικών κοινοτήτων. Η μαθητική ηγεσία προκύπτει λοιπόν, ως το

	αποτέλεσμα της συλλογικής νοημοσύνης των μαθητών.
Κεντρικές Θεματικές Ενότητες:	• Ενότητα 1: Η διαφορά ανάμεσα στην «έμπνευση» και στο «όραμα». • Ενότητα 2: Ηγέτες που άλλαξαν τον κόσμο. • Ενότητα 3: Η έννοια του «Χρυσού Κύκλου» και η αριστοτελική τέχνη της πειθούς. • Ενότητα 4: Η μετατροπή του «Οράματος» σε «Σχέδιο Δράσης». • Ενότητα 5: Βιωματικές Δραστηριότητες.
Βιωματικές Δραστηριότητες:	• Η διαμόρφωση του οράματος με τη βοήθεια του Χρυσού Κύκλου. • Η υλοποίηση του οράματος μέσω Σχεδίου Δράσης. • Διεξαγωγή έρευνας από τους μαθητές σχετικά με τα κριτήρια εκλογής των Μαθητικών Συμβουλίων. • Διάγνωση και εντοπισμός από τους μαθητές για το δικό τους στυλ ηγεσίας. • Δημιουργία πρωτοποριακού παιχνιδιού γενικών γνώσεων για την ηγεσία «Το escape room της Μαθητικής Ηγεσίας». • Παρουσίαση αποτελεσμάτων μικροέρευνας σε μορφή διαδραστικού παιχνιδιού απόδρασης «ΜΑΘ-ΗΓΕΤ το escape room της μαθητικής ηγεσίας» που συνδυάζει έρευνα, γνώσεις στη μαθητική ηγεσία και παιχνίδι. Η παρουσίαση

	είχε ως τίτλο «Η επιτυχία, αλλά και η ευθύνη πρέπει να μοιράζονται».
Ειδικοί Στόχοι και Επιδιώξεις του Σεμιναρίου:	• Κατανόηση και εκτίμηση της αξίας του «οράματος» στην ηγεσία. • Ανάπτυξη ικανότητας δημιουργίας οράματος και υλοποίησής του μέσα στα πλαίσια της πολιτότητας. • Ανάπτυξη πνεύματος ομάδας. • Κατανόηση δυναμικών συνεργασίας
Εκπαιδευτικές Μέθοδοι:	• Έρευνα- Δράση. • Διαδραστική Παρουσίαση. • Βιωματικές Δραστηριότητες. • Επίλυση προβλημάτων. • Διαγνωστικά τεστ για αναζήτηση προσωπικού στυλ ηγεσίας.
Αναμενόμενα Αποτελέσματα:	Με την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης, οι συμμετέχοντες/ουσες θα είναι σε θέση να: • Αναγνωρίζουν τη σημασία και την αξία του οράματος και της έμπνευσης. • Γνωρίζουν βασικές έννοιες και αρχές της ηγεσίας. • Εφαρμόζουν βασικές δεξιότητες στην επίλυση προβλημάτων που αφορούν την τροχιοδρόμηση ενός Σχεδίου Δράσης. • Κατανοούν την έννοια της μαθητικής ηγεσίας ως το αποτέλεσμα της συλλογικής νοημοσύνης των Μαθητικών Συμβουλίων.

	• Αναπτύξουν ερευνητικές ικανότητες που θα τους οδηγήσουν στην εξέλιξη των σταδίων της ενεργούς πολιτότητας.
Υπεύθυνη Εκπαιδευτικός:	• Δρ. Ειρήνη Διερωνίτου.
Εμπλεκόμενοι Φορείς και Εκπαιδευτικοί:	Εκπαιδευτικοί της Επιτροπής Στόχων, Βελτίωσης Σχολικής Μονάδας και Επαγγελματικής Μάθησης.

10.2. Θεωρητικό Πλαίσιο Σεμιναρίου

Η ηγεσία στην εκπαίδευση κατέχει μια σημαντική θέση στη διεθνή βιβλιογραφία, αφού είναι αποδεδειγμένο πως μπορεί να διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στο εκπαιδευτικό συγκείμενο (Πασιαρδής, 2004). Οι μελετητές της ηγεσίας συγκλίνουν στη θέση ότι η ηγεσία είναι «επιρροή», προϋποθέτει την παρουσία «οράματος» και επιδιώκει τη δέσμευση των μελών ενός οργανισμού σε αυτό. Σύμφωνα με τον Bush (2011), «η ηγεσία μπορεί να νοηθεί ως η διαδικασία επιρροής, που βασίζεται σε ξεκάθαρες αξίες και πεποιθήσεις και οδηγεί σε ένα «όραμα» για το σχολείο. Το όραμα εκφράζεται από τους ηγέτες, οι οποίοι επιδιώκουν να κερδίσουν τη δέσμευση του προσωπικού και των ενδιαφερομένων για το σχολείο, για το ιδεώδες ενός καλύτερου μέλλοντος για το σχολείο» (σ. 198). Άλλοι μελετητές δίνουν σημασία στο συγκεκριμένο πλαίσιο στο οποίο ασκείται η ηγεσία και γι' αυτό το λόγο η έρευνά μας επικεντρώνεται και είναι εστιασμένη στη μαθητική ηγεσία του δικού μας σχολείου. Πιο

συγκεκριμένα, ο Gronn (1999) αναφέρει ότι η ποικιλομορφία και η μοναδικότητα του συγκείμενου διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην κατανόηση της έννοιας της ηγεσίας. Παρόμοια άποψη εκφράζουν οι Dimmock και Walker (2005), οι οποίοι υποστηρίζουν ότι «η ηγεσία είναι μια οριοθετημένη διαδικασία από την κουλτούρα και το συγκείμενο [...] άρρηκτα συνδεδεμένη με το ευρύτερο περιβάλλον της, σε επίπεδα που κυμαίνονται από τον οργανισμό έως την τοπική κοινότητα, μέχρι την ευρύτερη κοινωνία» (σ. 3).

Η έρευνα σχετικά με τη μαθητική ηγεσία τόσο στη διεθνή όσο και στην ελληνική βιβλιογραφία είναι πολύ φτωχή. Στον ελληνικό χώρο έχουν διεξαχθεί τα τελευταία χρόνια δύο μεγάλες έρευνες. Η έρευνα από τον Παπαιοικονόμου (2014), με δείγμα 70.918 μαθητές/τριες, κατέδειξε πως μεγάλη μερίδα μαθητών δεν ήταν πεπεισμένη ότι οι μαθητικές κοινότητες λειτουργούσαν αποτελεσματικά. Παρόλα αυτά, οι μαθητές έδειξαν εμπιστοσύνη στο θεσμό, έστω και αν η εφαρμογή του παρουσίαζε προβλήματα. Ακόμα, επέλεγαν τους ηγέτες τους με βάση την προσωπικότητα των υποψηφίων και δεν λάμβαναν υπόψη την υψηλή επίδοση τους στα μαθήματα, την πολιτική τοποθέτησή τους και την φιλική σχέση που έχουν. Όσον αφορά στη διαγωγή του υποψηφίου, οι απόψεις ήταν μοιρασμένες.

Η δεύτερη έρευνα διεξήχθη το 2017 από τον Συνήγορο του Πολίτη, με σκοπό να διερευνηθούν και να καταγραφούν οι απόψεις των μαθητών/τριών όσον αφορά στην ανάγκη περαιτέρω διαλόγου στα σχολεία, έτσι ώστε το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων να προχωρήσει σε νομοθετικές πρωτοβουλίες/ρυθμίσεις. Το δείγμα ήταν 18.676 μαθητές/τριες Γυμνασίου και 18.812 Λυκείου. Μέσω της έρευνας διαπιστώθηκε ότι οι μαθητές/τριες εμφανίζονταν σε μεγάλο ποσοστό απογοητευμένοι/ες από τον υφιστάμενο τρόπο λειτουργίας των Μαθητικών Συμβουλίων, την έλλειψη στενής συνεργασίας με τους καθηγητές τους σε ζητήματα που αφορούν στην προσπάθεια

αντιμετώπισης ζητημάτων που προκύπτουν στη σχολική καθημερινότητα, αλλά και την απουσία ψυχαγωγικών δράσεων.

Ως επιστέγασμα των πιο πάνω δράσεων αποτέλεσε η δράση που έγινε στις 21 Απριλίου 2026 κατά την οποία ομάδα μαθητών της Ακαδημίας απέδειξαν στην πράξη, με έναν ευρηματικό τρόπο που συνδύαζε έρευνα, γνώση και παιχνίδι, ότι η «επιτυχία, αλλά και η ευθύνη, πρέπει να μοιράζονται». Ο δημιουργικός τρόπος συλλογής, οργάνωσης και παρουσίασης των γνώσεων που αποκόμισαν μέσα από τη σειρά βιωματικών σεμιναρίων της Ακαδημίας αποτελεί ισχυρή ένδειξη της προοπτικής τους να αναδειχθούν σε αυριανούς ηγέτες. Όπως οι ίδιοι εύστοχα διατύπωσαν: «στόχος μας είναι φεύγοντας από αυτό το Σχολείο να αφήσουμε το ηγετικό μας αποτύπωμα, τη δική μας μαθητική ηγεσία».

Βιβλιογραφικές Αναφορές

Ελληνική

Λουκαΐδης, Α. Κ. (2011) *Στατιστική Επεξεργασία Δεδομένων με τη χρήση του IBM SPSS STATISTICS 19*, Εκδόσεις Ηλία Επιφανίου: Λευκωσία.

Παπαοικονόμου, Α. (2014) Οι στάσεις των μαθητών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης απέναντι στη λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων. *Έρευνα στην Εκπαίδευση*. Εργαστήριο Παιδαγωγικής Έρευνας και Εκπαιδευτικών Πρακτικών. Τμήμα Επιστημών της Εκπαίδευσης στην Προσχολική ηλικία. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. Διαθέσιμο: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hjre/article/viewFile/8860/9081.pdf>

Πασιαρδής (2014) *Εκπαιδευτική Ηγεσία: από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή*. Μεταίχμιο.

Συνήγορος του Πολίτη (2017) Διερεύνηση της γνώμης μαθητών/μαθητριών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σχετικά με τη λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων. Διαθέσιμο:

<https://www.synigoros.gr/resources/20170915-stoixeia-symperasmata-erevnasmk.pdf>

Αγγλόφωνη

Bush, T. (2011, 4th edn) *Theories of Educational Leadership and Management*, London, SAGE Publications Ltd.

Cohen, L. and Manion, L. (2011, 7 ED) *Research Methods in Education*. Oxon. Routledge.

Dimmock, C. and Walker, A. (2005) *Educational Leadership: Culture and Diversity*, London, SAGE Publications.

Gronn, P. (1999) *The Making of Educational Leaders*, London, Cassell.

Saldana, J. (2013) *The coding manual for qualitative researchers* (2nd ed.), London, SAGE Publications.

10.3. Δραστηριότητες

4.3.1 Στυλ Ηγεσίας “Τι είδους ηγέτης είσαι”:

Περιγραφή: Αφού παρουσιάστηκαν τα διαφορετικά στυλ ηγεσίας οι μαθητές κλήθηκαν να προσδιορίσουν με βάση διαφορετικές δηλώσεις το στυλ ηγεσίας που ακολουθούν εκείνοι και άλλοι μαθητές.

4.3.2 Σχέδιο Δράσης Μαθητικού Συμβουλίου

Περιγραφή: Οι μαθητές κλήθηκαν να εκπονήσουν ένα Σχέδιο Δράσης για το Μαθητικό Συμβούλιο του τμήματός τους, καθορίζοντας τους στόχους, τις δράσεις, το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του.

4.3.3 Μικροέρευνα

Η μαθητική ηγεσία ως συλλογική επιτυχία και ευθύνη:

Αντιλήψεις μαθητών, στερεότυπα και η σχέση με την ενεργό πολιτότητα στο σχολείο

Περίληψη

Η μαθητική ηγεσία αποτελεί κρίσιμο παράγοντα για τη λειτουργία ενός δημοκρατικού σχολικού περιβάλλοντος, καθώς συνδέεται στενά με την υπευθυνότητα, την ενεργό συμμετοχή και την καλλιέργεια της πολιτότητας. Η παρούσα μελέτη αποτελεί μια μελέτη περίπτωσης και διερευνά τις αντιλήψεις μαθητών/τριών του Λυκείου Αγίας Φυλάξεως σχετικά με τη μαθητική ηγεσία, τα κριτήρια εκλογής μαθητών σε ηγετικές θέσεις, την ύπαρξη έμφυλων και κοινωνικών στερεοτύπων, καθώς και τη σχέση της ηγεσίας με την ενεργό πολιτότητα. Η έρευνα βασίστηκε σε ποσοτική μεθοδολογία, με τη χρήση ερωτηματολογίου πεντάβαθμης κλίμακας Likert, το οποίο συμπληρώθηκε από 186 μαθητές και μαθήτριες. Τα αποτελέσματα ανέδειξαν ότι, παρότι η υπευθυνότητα και το ήθος αναγνωρίζονται ως βασικά χαρακτηριστικά του μαθητή-ηγέτη, σημαντικός ρόλος αποδίδεται επίσης στην εξωτερική εμφάνιση, τη δημοτικότητα και την αυτοπεποίθηση. Επιπλέον, εντοπίζονται σαφή έμφυλα στερεότυπα, καθώς και αμφισβήτηση της δικαιοσύνης των μαθητικών εκλογών. Η μελέτη υπογραμμίζει την ανάγκη συστηματικής καλλιέργειας και ανάπτυξης της μαθητικής ηγεσίας και της πολιτότητας μέσα στο σχολείο.

Λέξεις-κλειδιά: μαθητική ηγεσία, πολιτότητα, στερεότυπα, σχολείο, δημοκρατική συμμετοχή.

1. Εισαγωγή

Η έννοια της ηγεσίας έχει αποτελέσει αντικείμενο εκτεταμένης επιστημονικής μελέτης, ιδιαίτερα στο πλαίσιο της εκπαίδευσης. Στο σχολικό περιβάλλον, η ηγεσία δεν ταυτίζεται με την εξουσία ή τον έλεγχο, αλλά με την ικανότητα ανάληψης ευθύνης, συνεργασίας και έμπνευσης (Bass, 1990). Η μαθητική ηγεσία συνδέεται άμεσα με τη δημοκρατική λειτουργία του σχολείου και με την προετοιμασία των μαθητών για τον ρόλο του ενεργού πολίτη στη σύγχρονη κοινωνία.

Ωστόσο, έρευνες έχουν δείξει ότι οι μαθητικές εκλογές και η επιλογή ηγετών συχνά επηρεάζονται από κοινωνικά στερεότυπα, προσωπικές σχέσεις και επιφανειακά χαρακτηριστικά, γεγονός που μπορεί να αλλοιώσει τον παιδαγωγικό τους σκοπό. Η παρούσα μελέτη επιχειρεί να συμβάλει στον επιστημονικό διάλογο διερευνώντας τις αντιλήψεις των ίδιων των μαθητών.

2. Μεθοδολογία

Η έρευνα ακολούθησε ποσοτική ερευνητική προσέγγιση. Το δείγμα αποτελούνταν από **186 μαθητές και μαθήτριες**, εκ των οποίων **110 κορίτσια** και **76 αγόρια**, μαθητές δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιήθηκε μέσω ερωτηματολογίου, το οποίο περιλάμβανε κλειστές ερωτήσεις πεντάβαθμης κλίμακας Likert.

Ο δείκτης αξιοπιστίας του ερωτηματολογίου (Cronbach's alpha) ανήλθε σε τιμή κοντά στο **0.833**, και για τις 19 ερωτήσεις, γεγονός που υποδηλώνει υψηλή εσωτερική συνοχή (Cohen et al., 2018). Για τη διερεύνηση διαφορών μεταξύ αγοριών και κοριτσιών χρησιμοποιήθηκαν στατιστικοί έλεγχοι, όπως ο ανεξάρτητος έλεγχος t-test, όπως φαίνεται στους ακόλουθους πίνακες.

Results

Unidimensional Reliability

Frequentist Scale Reliability Statistics

Coefficient	Estimate	Std. Error	95% CI	
			Lower	Upper
Coefficient ω	0.831	0.021	0.791	0.872
Coefficient α	0.833	0.038	0.759	0.908

Note. Of the observations, 141 complete cases were used.

Frequentist Individual Item Reliability Statistics

Item	Item-rest correlation		
	Estimate	Lower 95% CI	Upper 95% CI
Q4	0.551	0.424	0.656
Q5	0.487	0.350	0.603
Q6	0.640	0.531	0.728
Q7	0.376	0.224	0.509
Q8	0.583	0.462	0.683
Q9	0.477	0.338	0.595
Q10	0.475	0.336	0.594
Q11	0.617	0.503	0.710
Q12	0.411	0.264	0.540
Q13	0.534	0.404	0.642
Q14	0.133	-0.033	0.292
Q15	0.368	0.216	0.503
Q16	0.582	0.461	0.682
Q17	0.421	0.275	0.548
Q18	0.470	0.331	0.590
Q19	0.124	-0.042	0.283

3. Αποτελέσματα

3.1 Αντιλήψεις για τη μαθητική ηγεσία

Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η πλειοψηφία των μαθητών θεωρεί την υπευθυνότητα και τη συνέπεια αναγκαία χαρακτηριστικά του μαθητή-ηγέτη. Στο ερώτημα «η μαθητική ηγεσία απαιτεί υπευθυνότητα και συνέπεια» τα κορίτσια εμφανίζουν στατιστικά σημαντικά υψηλότερα ποσοστά συμφωνίας σε σχέση με τα αγόρια ($p = 0,021$), γεγονός που υποδηλώνει διαφοροποίηση ως προς την αντίληψη του ρόλου της ηγεσίας. Στο ερώτημα κατά πόσο η μαθητική ηγεσία συμβάλλει στην

ανάπτυξη δεξιοτήτων ζωής όπως για παράδειγμα συνεργασία και επικοινωνία, πάλι προέκυψαν στατιστικά σημαντικές διαφορές ανάμεσα σε αγόρια και κορίτσια ($p = 0.006$), καθώς και στο ερώτημα «τα αγόρια θεωρούνται συχνότερα κατάλληλοι ηγέτες από τα κορίτσια» ($p = 0.001$), αποτέλεσμα το οποίο επιβεβαιώνει την αρχική μας υπόθεση ότι υπάρχουν έμφυλα στερεότυπα στον τρόπο με τον οποίο οι μαθητές/τριες αντιλαμβάνονται την ηγεσία.

Στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου, αφού συστηματοποιήθηκαν και κωδικοποιήθηκαν οι απαντήσεις των μαθητών, προκύπτουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά από τα οποία σύμφωνα με τους ίδιους η μαθητική ηγεσία πρέπει να διέπεται από:

- Υπευθυνότητα
- Ευθύνη
- Αυτοπεποίθηση
- Αποφασιστικότητα
- Κοινωνικότητα
- Ηθική συμπεριφορά
- Αξιοπιστία
- Ειλικρίνεια
- Ενσυναίσθηση

Κάποιες επιπλέον αντιπροσωπευτικές δηλώσεις των μαθητών επιβεβαιώνουν τα πιο πάνω αποτελέσματα της ανοικτής ερώτησης:

«Να μην εκλέγονται μαθητές λόγω φιλίας, συμφερόντων, κτλ».

«Θα πρέπει οι μαθητές να μπορούν να βγάλουν ένα λόγο μπροστά στο σχολείο που θα αναφέρουν τι θα προσφέρουν στο σχολείο, αλλά επίσης θα πρέπει να έχουν αποδείξει έμπρακτα με τη στάση και τη συμπεριφορά τους ότι είναι ικανοί για τη θέση».

«Πρέπει να ψηφίζουν μαθητές που έχουν τη δύναμη να γίνουν μαθητές-ηγέτες».

«Να μπορεί να βρει λύση σε ό,τι πρόβλημα ανακύψει στο σχολείο».

«Να είναι οργανωμένος και να μπορεί να παίρνει πρωτοβουλίες».

«Να έχει ικανότητες να ερευνά».

3.2 Στερεότυπα και κριτήρια εκλογής

Ιδιαίτερη σημασία παρουσιάζει η ύπαρξη έμφυλων στερεοτύπων. Στο ζήτημα της καταλληλότητας των αγοριών ως ηγετών, τα αγόρια εμφανίζονται να συμφωνούν σε μεγαλύτερο βαθμό από τα κορίτσια, με τη διαφορά να είναι εξαιρετικά στατιστικά σημαντική ($p \leq 0,001$). Παράλληλα, σημαντικό μέρος των μαθητών θεωρεί ότι η εξωτερική εμφάνιση, η αυτοπεποίθηση και η δημοτικότητα επηρεάζουν την εκλογή, συχνά περισσότερο από τις ουσιαστικές δεξιότητες.

3.3 Δικαιοσύνη και πολιτότητα

Οι απόψεις σχετικά με τη δικαιοσύνη των μαθητικών εκλογών εμφανίζονται διχασμένες, γεγονός που καταδεικνύει έλλειμμα εμπιστοσύνης στη διαδικασία. Επιπλέον, τα κορίτσια δηλώνουν σε υψηλότερο βαθμό πρόθυμα να συμμετέχουν σε δράσεις ενεργού πολιτότητας, στοιχείο που συνδέεται με προηγούμενα ερευνητικά ευρήματα (OECD, 2018). Οι πίνακες που ακολουθούν παρουσιάζουν τη σημασία που δίνουν οι μαθητές και οι μαθήτριες σε διάφορες μορφές της ενεργούς πολιτότητας. Από τους μέσους όρους των απαντήσεών τους ότι τα κορίτσια είναι πιο θετικά απέναντι στον ρόλο τους ως ενεργοί πολίτες σε σχέση με τα αγόρια.

Frequencies for Q21_2

Q1	Q21_2	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αγόρι	Επικοινωνία με ένα «εκλεγμένο αντιπρόσωπο» για άσκηση πίεσης για ένα ζήτημα	14	18.4	100.0	100.0
	Missing	62	81.6		
	Total	76	100.0		
Κορίτσι	Επικοινωνία με ένα «εκλεγμένο αντιπρόσωπο» για άσκηση πίεσης για ένα ζήτημα	22	20.0	100.0	100.0
	Missing	88	80.0		
	Total	110	100.0		

Frequencies for Q21_3

Q1	Q21_3	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αγόρι	Συλλογή υπογραφών για μια αίτηση για ένα ζήτημα	26	34.2	100.0	100.0
	Missing	50	65.8		
	Total	76	100.0		
Κορίτσι	Συλλογή υπογραφών για μια αίτηση για ένα ζήτημα	39	35.5	100.0	100.0
	Missing	71	64.5		
	Total	110	100.0		

Frequencies for Q21_4

Q1	Q21_4	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αγόρι	Οργάνωση μιας ομάδας στο διαδίκτυο για να λάβεις θέση σε ένα ζήτημα	10	13.2	100.0	100.0
	Missing	66	86.8		
	Total	76	100.0		
Κορίτσι	Οργάνωση μιας ομάδας στο διαδίκτυο για να λάβεις θέση σε ένα ζήτημα	23	20.9	100.0	100.0
	Missing	87	79.1		
	Total	110	100.0		

Frequencies for Q21_5

Q1	Q21_5	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Αγόρι	Προσπάθεια να αλλάξεις την κοινωνία προς το καλύτερο	30	39.5	100.0	100.0
	Missing	46	60.5		
	Total	76	100.0		
Κορίτσι	Προσπάθεια να αλλάξεις την κοινωνία προς το καλύτερο	45	40.9	100.0	100.0
	Missing	65	59.1		
	Total	110	100.0		

4. Συζήτηση

Τα ευρήματα της μελέτης επιβεβαιώνουν ότι, παρά τη θεωρητική αναγνώριση της υπευθυνότητας και του ήθους, η μαθητική ηγεσία στην πράξη επηρεάζεται από στερεότυπα και κοινωνικές δυναμικές. Η παρουσία αυτών των παραγόντων θέτει σε κίνδυνο τον παιδαγωγικό ρόλο των μαθητικών εκλογών και αναδεικνύει την ανάγκη παιδαγωγικής παρέμβασης.

Η υιοθέτηση δημοκρατικών και μετασχηματιστικών μορφών ηγεσίας στο σχολείο μπορεί να λειτουργήσει ως αντίβαρο σε τέτοιες πρακτικές, ενισχύοντας την κριτική σκέψη και τη συμμετοχικότητα (Bass & Riggio, 2006). Επίσης, η εισήγηση για την ίδρυση ακαδημιών μαθητικής ηγεσίας και πολιτότητας σε όλα τα σχολεία κρίνεται αναγκαία για την ανάπτυξη και καλλιέργεια των ηγετικών ικανοτήτων και της ενεργούς πολιτότητας των μαθητών/τριών, εφόσον ο ρόλος των παρεχόμενων σεμιναρίων είναι καθοριστικός στη διαμόρφωση των μελλοντικών ηγετών.

5. Συμπεράσματα

Η μαθητική ηγεσία αποτελεί μια διαδικασία κοινωνικής μάθησης και όχι ατομικής προβολής. Η επιτυχία και η ευθύνη οφείλουν να μοιράζονται ισότιμα, μέσα σε ένα σχολικό περιβάλλον που προάγει τη δημοκρατία, την ισότητα και την πολιτότητα. Η ενίσχυση της κριτικής στάσης των μαθητών και η αποδόμηση στερεοτύπων συνιστούν βασικές προϋποθέσεις για τη δημιουργία ουσιαστικών μαθητικών ηγεσιών. Αρωγός στην προσπάθεια αυτή μπορεί να αποτελέσει η οργάνωση μιας τέτοιας Ακαδημίας σε κάθε σχολική μονάδα.

Βιβλιογραφία

- Bass, B. M. (1990). *From transactional to transformational leadership: Learning to share the vision. Organizational Dynamics*, 18(3), 19–31.
- Bass, B. M., & Riggio, R. E. (2006). *Transformational leadership*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education*. Routledge.
- Freire, P. (1970). *Pedagogy of the oppressed*. Continuum.
- OECD. (2018). *Global competence for an inclusive world*. OECD Publishing.

10.4. Φωτογραφίες

Το «escape room» της Μαθητικής Ηγεσίας

Σε μια εποχή όπου οι κοινωνίες μεταβάλλονται με ιλιγγιώδεις ρυθμούς και οι νέοι άνθρωποι αναζητούν νόημα, προσανατολισμό και αυθεντικές αξίες, το σχολείο καλείται να υπερβεί τα στενά όρια της μετάδοσης γνώσεων και να μεταμορφωθεί σε χώρο έμπνευσης, δημοκρατίας και εσωτερικής καλλιέργειας.

Η «*Ακαδημία Μαθητικής Ηγεσίας και Πολιτότητας*» του Λυκείου Αγίας Φυλάξεως αποτελεί μια πρωτοποριακή εκπαιδευτική καινοτομία που επιδιώκει να καλλιεργήσει μαθητές με ήθος, όραμα, ενσυναίσθηση και κοινωνική συνείδηση. Μέσα από σεμινάρια, βιωματικές δραστηριότητες και συλλογικές δράσεις, οι μαθητές ενθαρρύνονται να αναπτύξουν δεξιότητες ηγεσίας, επικοινωνίας, συνεργασίας, διαχείρισης συγκρούσεων και ενεργού πολιτότητας, ώστε να μπορούν να λειτουργούν ως υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες του 21^{ου} αιώνα.

Ο παρών Οδηγός Εκπαιδευτικού παρουσιάζει το θεωρητικό και παιδαγωγικό υπόβαθρο της Ακαδημίας, καθώς και πρακτικές εφαρμογές που μετατρέπουν τη μάθηση σε εμπειρία ζωής. Δεν αποτελεί απλώς ένα εργαλείο εκπαιδευτικού σχεδιασμού, αλλά μια πρόσκληση για ένα καινοτόμο σχολείο: ένα σχολείο που εμπνέει, αφυπνίζει και δίνει όραμα. Γιατί η παιδεία αποκτά πραγματικό νόημα όταν βοηθά τον νέο άνθρωπο όχι μόνο να αποκτήσει γνώσεις, αλλά να ανακαλύψει τον εαυτό του, να πιστέψει στη δύναμη της συλλογικότητας και να ονειρευτεί έναν κόσμο περισσότερο ανθρώπινο, δίκαιο και φωτεινό.

ISBN:

